

FÜREDI HŐSÖK

ÉS EMLÉKEIK

A FÜREDI REFORMÁTUS EGYHÁZ HADBAVONULTJAI ^[1]

Bagó Lajos	Harangozó Gábor	Róka József
Balog Imre	Harangozó Lőrinc	Róka Imre
Bedegi Gábor	Horváth Gyula	Róka Lajos
Bedegi Pál	Horváth Lajos	Róka Sándor
Bene Imre	Horváth Zsigmond	Segesdy M. f.hdn.
Berecz Imre	Ihász Gábor	Simon Imre
Bereczky Gábor	Karácsony Sándor	Somogyi József
Bereczky Sándor	Karácsony Imre	Somogyi K. ügyvéd
Berta Lajos	Kenyeres Pál	Somogyi Pál
S. Bertók Sándor	Kenyeres Dániel	Sörös Lajos
K. Bertók Imre	Kenyeres Lajos	Szabó Imre
Bertók Gyula	Király Gábor	Szalai József
Bertók Gyula	Kis Dániel	Székelyi Imre
Bertók Dániel	Kis Imre	Szokó Zoltán
Bocsor Géza	Koók Lajos	Tamás Lajos
Bocsor Gyula	Koók Károly	Tamás Lajos
Bodó József	Koók Imre	Tarzó István
Bognár János	Komáromi Lajos	Tálos Imre
Bognár Gábor	Kovács Béla	Tolnai István
Csajági Gábor	Kozma József	Tolnai István ifj.
Csete Sándor	Kozma Gábor	Torma Sándor
Csete Sándor ifj.	Kurucz László	Tóth József (szabó)
Csete Gábor	Kutasi Károly	Tóth Lajos
Csomai József	Major Gábor	Tóth Imre
Csomai Kálmán	Major József ifj.	Varga Dénes
Domján Imre	Major II. József ifj	Varga Gábor
Domján József	Marton Lajos	Varga Gábor
Dömötör Lajos	Mészáros János	Varga Imre id.
Gáspár Imre	Mészáros Károly ifj.	Varga Sándor
Gyenis Gábor	Mészöly Gyula	Vargha Lajos
Gyenis Pál	Pálfi Gábor	Vörös Dániel
Gyenis Ernő	Pálfi Zsigmond	Ujhelyi Imre
Gyenis Pál	Polányi Imre	Ujhelyi Gábor ifj.
Gyenis Imre	Rák Sándor	Zsoldos József ifj
Gyenis Gábor	Róka Gábor	
Gyenis Imre ifj.	f. Róka Gábor	

BALATONFÜRED KÖZSÉG HŐSI HALOTTAI 1914-1920.

CS. ÉS KIR. 48. SZ. GYALOGEZRED (Nagykanizsa)

BELEZNAY IMRE közvitéz
(*Felsőörs, 1895 – 1917*) Helybeli
kőművesmester fia. Elesett a St.
Gabrielén, 1917. 10. 21-én.

DOMJÁN JÓZSEF közvitéz (1888
– 1917) 1914. augusztus 1-jén vo-
nult be, elesett az orosz harctéren.

FEKETE GYULA (1889 – 1917)

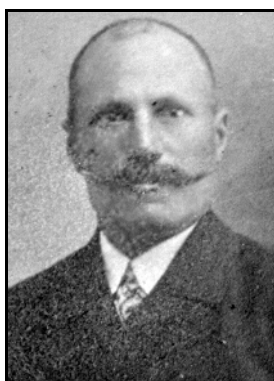

Posta- és távirdatiszt Bevonult
1914. augusztus 19-én, elhunyt a
szerbiai Ferozovic községben fel-
állított tábori kórházban, hasi
hagymázban. Halála előtt rövid-
del kitüntették helytállásáért az
arany érdemkereszttel a vitézségi
érem szalagján. Szülei: Fekete
Márton és Till Teréz. Testvérei:
Mária (1881), József (1883), Anna
(1885), Márton (1886), Gyula
(1888), Teréz (1890), György

(1893, Matild (1895), Ilona (1896),
és Erzsébet (1898).

GYENIS GÁBOR közvitéz (1885 –
1915) 1914. augusztus 1-jén vonult
be, a Przemyśl környéki harcokban
orosz fogságba esett. 1915. novem-
ber 30-án a hadifogolytáborban –
Szamarkand - elhunyt. Özvegye:
Pákozdi Eszter

ifj. **GYENIS PÁL** cipész, örvezető

(1887 – 1914) 1914. augusztus 1-jén
vonult be, 1914. november 18-án a
mihajlovszakai roham során elesett.
Özvegye Csomai Julianna, gyerme-
ke ifj. Gyenis Pál.

KENYERES GÁBOR (1882 – 1918)
Megsebesült az orosz fronton, 1916.
augusztus 5-én orosz fogságba esett.
Baku szigetén tartották fogságba,

ahol vérhasjárvány következtében
1918. június 22-én elhunyt.

KISS IMRE (1880 – 1915)

Przemysl elestekor fogságba esett
1915. november 30-án, vérhas
járvány következtében a sza-
markandi hadifogolytáborban el-
hunyt. Özvegye: Polányi Lina,
gyermekai: Karolin és Gyula.

LAKI JÓZSEF (? - 1914)

Édesapja: Laki Sándor. 1914.
október 27-én eltűnt. Hivatalos adat
szerint valószínűsített elhalá-
lozásának helye a lengyelországi
Stany, időpontja 1914. december 23.

PÉK KÁROLY (1876 - 1917)

Bevonult 1914. augusztus 1-jén a
nagykanizsai 48. honvéd gyalog-
ezredhez. Hősi halált halt 1917.
július 17-én az olaszországi Asiago
városánál

RÓKA IMRE bádogos, népfőlkelő
(- 1914) A cs. és kir. 48. gyalog-
ezredben elesett az orosz fronton
1914. december 9-én Uzsecskó(?)
mellett.

SÖRÖS LAJOS (1876 -?) Bevonult
1915. augusztus 15-én a nagykani-
zsai 48. gyalogezredbe. Háromszor
megsebesült és a harctéren szerzett
betegségébe halt meg

ZAOR JÁNOS közvitéz (Tihany,
1894. -?) Bevonult 1915. január 12-
én a nagykanizsai 48. gyalogezred-
hez. Az orosz fronton esett el.

CS. ÉS KIR. 48. SZ. GYALOGEZRED 11. VADÁSZÁSZLÓALJ

FEHÉR IMRE őrzető (1895 –
1921) Több alkalommal is meg-
sebesült, a harctéren szerzett utolsó
sérülésébe 1920. október 7-én,
Budapesten huny el.

**PROTIVINSKY SÁNDOR (1887 -
1916)** mészáros, közvitéz. A cs. és
kir. 11. tábori vadász zászlóaljjal
került a frontra. Görznél, hivatalos
adat szerint a Hudilog(?) körül, az
osztrák tenger melléken 1916. au-

gusztus 28-án fejlődésébe 30-án
belehalt. Özvegye: Ughy Mária.

M. KIR. 12. SZ. HONVÉD GYALOGEZRED (Komárom)

BODÓ LAJOS népfölkelő, közvitéz
(1881 – 1915) Bevonult 1915.
március 15-én Nagykanizsára, ill.
Komáromba. 1915. augusztus 15-
én esett el a galíciai Zarkownál.
Özvegye Fájt Ilona, árvái: István,
László és Katalin.

BÖHM LAJOS közvitéz
(Kisdörcicse, 1878 – 1917) Hősi
halált halt a román fronton 1917.
augusztus 12-én. Özvegye, Ács
Margit mosónőként tartotta el az
árván marad gyermekeket: Mar-
gitot, Terézt, Rozáliát és Ilonát

M. KIR. 20. SZ. HONVÉD GYALOGEZRED (Nagykanizsa)

BERECZ IMRE közvitéz (1888 –
1915) 1915. január 15-én vonult be
Nagykanizsára. Elesett a Kárpátok
védelmében, 1915. április 15-én
Homonnánál. Szülei: Berecz István
és Balogh Lidi. (A ref. egyházi
presbitériumi jegyzőkönyvben
halálának ideje: 1915. március 25.)

DARAB GYULA (1890 – 1914)
Az orosz fronton 1914. szeptember
7-én a Rawa Ruszka melletti út-
közben hősi halált halt. Szülei:
Darab Gyula és Istvándi Katalin.

DÉL MIHÁLY tizedes (Diszel,
1872 – 1915) 1915. 09. 9-én Ko-
lomea-nál (Kolomija) szerzett
sebesülésébe belehalt, közelében
robbant kézigránát szétroncsolta a

combját. Felesége: Róka Lidia,
gyermekai: Mihály és Margit.

GYENIS PÁL járásbírói altiszt,
közvitéz (1881 – 1915) 1914.
augusztus 1-jén vonult be, hősi
halált halt 1915. november 23-án.

GYÓRFY JÓZSEF közvitéz (Vörs,
1873 – 1915) 1914. augusztus 1-jén
vonult be, elesett a Kárpátok vé-
delmében 1915. január 31-én egy
tábori kórház égésekor. Özvegye
Velladics Anna, gyermekei: Vilma
és Endre.

HERTLING IMRE őrzetető (1847
– 1918) Az orosz fronton Galíci-
ában megsebesült, eltűntté nyilvá-
nították

HORVÁTH LAJOS (1875 – 1917)

1914. szeptember 2-án vonult be Nagykanizsára, meghalt a romániai Sipotenél szerzett sebesülésébe 1917. márciusában.

KOVÁCS PÁL (1876 – 1915)

A mozgósítás napján vonult be ezredéhez, 1915. áprilisában eltűntté nyilvánították.

KUNGL MIKLÓS (1897 – 1920)

1915. augusztus 1-jén vonult be Nagykanizsára, az olasz fronton szerzett sebesülése következtében elhunyt 1920. április 12-én. Özvegye Baun Teréz, gyermeke Miklós.

MAJOR GÁBOR póttartalékos (1880 – 1914) Major József testvére, Balatonfüred község első világháborús hősi halottja. 1914. augusztus 2-án vonult be, Krakó mellett srapel által okozott sérülésébe elhunyt 1914. október 27-én a krakkói várkorházban. Özvegye: Király Lídia, árvái: Gábor és Mária.

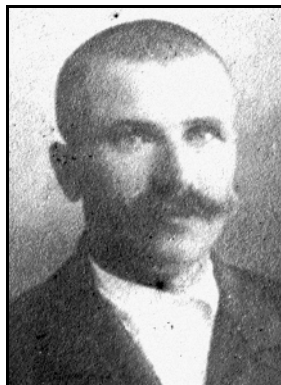
MAJOR JÓZSEF (1876 – 1915)

Major Gábor póttartalékos testvére. Szüleik: Major József és Német Mária. 1915. októberében került a harctérre, ahol eltűnt.

MÁRKUS DÁNIEL (1896 - 1914)

18 éves korában vonult be ezredéhez. További adatok ismeretlenek.

MÉSZÁROS KÁROLY községi rendőr (1880 – 1914)

1914. augusztusában került a frontra. 1914. november 27-én elesett Galíciában a pilicai erdőben.

RÓKA LAJOS tizedes (1882 – 1914) Bevonult 1914. augusztus 14-én, elesett Smilovice község (ma Cseh o.) közelében az orosz fronton fejlövés által 1914. november 26-án.

SIMON IMRE (1875 – 1916)

Bevonult 1915. március 11-én, 1916-ban került a harctérre. 1916. október 6-án Bukovinában, Kimpolungnál hősi halált halt. Özvegye: Domján Mária.

SZABÓ MIKÓS tizedes

(Badacsonytomaj, 1892 - 1914)

1914. október 15-én bevonult a nagykanizsai 20. h. gyalogezredhez. December 15-én került Galíciába, ahol 12 nap múlva eltűnt. Szülei: Szabó József és Hegedüs Mária. Emlékfája és emléktáblája a füredi rom. katolikus temetőben található.

M. KIR. 31. SZ. HONVÉD GYALOGEZRED (Veszprém)

KÉRY JÁNOS zászlós (*Csopak, 1891. – 1915.*) 1915. április 11-én indult Veszprémből a harctérre. Április 20-án halálos sebet kapott egy gránátrobbanás következtében. Özvegye: Hill Katalin.

NÁSZ FLÓRIÁN tizedes (*1883 – 1914*) 1914. augusztus 18-án indult a frontra, egy hónapi szolgálat után gerinclövés által Rawa Ruszka mellett hősi halált halt. Özvegye: Marczona Teréz, árvái: Teréz, Flórián, József és Mária.

STRAUB BENEDEK közvitéz (*Tótvázsony, 1882. – 1915.*) 1915. február 15-én bevonult Veszprémbe. Négy hónap múlva az orosz frontra került, ott 21 nap múlva eltűnt.

SZÉKELYI GYÖRGY tizedes, Elesett az oroszországi Karpilovka mellett 1915. 10. 11-én.

ZSOLDOS JÓZSEF (*Hidegkút, 1896. – 1916.*) közvitéz. Bevonult 1915. január 16-án. 1915. augusztus 2-án az orosz frontra került, ahol 1916 júliusában hősi halált halt.

*

KOSLER ANTAL, 30. gyalogezred (*1897 – 1917*) Súlyos betegségben elhunyt az ungvári

hadikórházban 1917. 04. 24-én. Testvérét, Kosler Jánost Balatonfüreden temették el.

PAPP JÁNOS (*Kemenesszentpéter, 1887. – Komárom, 1915.*) közvitéz. A mozgósításkor a komáromi 9. tüzérezredhez vonult be. 1915-ben került a harctérre. Súlyos lórúgás következtében meghalt a komáromi kórházban. Özvegye: Molnár Mária. Testvére, Papp Károly Lublinban hősi halált halt.

SCHAFER KÁROLY zászlós. Balatonfüredről vonult be a székesfehérvári 17. honvéd gyalogezredhez 1915. május 20-án. Áthelyezés után Csíkszeredáról került 1916. január 14-én a wolhyniai (Ukrajna) frontra. Az egyik géppuskás osztag parancsnoka, a lucki áttörésnél – 1915. október 12. - 83 tisztára közül ő és még egy maradt életben az ezredből. Később segédtsízt a 314. honvéd gyalogezrednél. 1916. augusztus 31-én fogságba esett. További sorsa ismeretlen.

TÖRÖK JÁNOS tizedes (*Vécse, 1878. – 1917.*) Bevonult 1914. október 5-én a pécsi 19. honvéd gyalogezredhez. Az orosz harctéren kétszer fogságba esett, kétszer megszökött. 1917. június 16-án tüdőlövés következtében kórházban meghalt.

K. BERTÓK IMRE huszártizedes (1877 – 1915) 6. honvéd huszárezred. 1914. augusztus 2-án vonult be Zalaegerszegre, elesett az orosz fronton Sinkov és Okna között, 1915. október 6-án szívlövés következtében.

UNDI KÁLMÁN (1896 - 1918) közvitéz. 1918. január 10-én bevonult a budapesti 32. gyalogezredhez. Öthetes kiképzés után

került az olasz frontra. A Piave mellett megsebesült. Később súlyos betegség miatt Nagykanizsára szállították, ahol szeptember 2-án meghalt. Szülei: Undi György és Szabó Eszter.

VINCE KÁLMÁN (1894) örvezető. Bevonult 1915-ben a 86. gyalogezredhez. 1918. június 15-ig az olasz harctéren szolgált. Gázmérgezésben halt meg.

Csapattestük ismeretlen:

BALÁZS IMRE, gyalogos. [Balatonfüred (?)] 1914. karácsonyán, mint tényleges katonai szolgálatra bevonult, szerb golyótól meghalt.^[43] Neve egyik háborús emléken sem szerepel! Feltételezett csapatteste: k.u.k. 48. gyalogezred I. zlj.

KOVÁCS PÁL (1876-1914) Hősi halált halt, sírja(?)[síremléke(?)] a róm. kat. temetőben van.

KURUCZ LÁSZLÓ (1891 – 1916) A háború kitörésekor vonult be pozsonyi ezredéhez. 1916. szeptember 24-én Galíciában, Krukov településnél haslövés következtében hősi halált halt. Özvegye: Barcza Mária (később férjhez ment)

PAPP KÁROLY (Lovasberény, 1885.) tizedes. A helybeli tetőfedőmester 1914. júniusában vette feleségül Nagy Gizellát. A mozgó-

sítást követő napon indult a harctérre, ahol 3 havi szolgálat után lábszárlövés sebesülés következtében az oroszországi Lublin közelében meghalt. Testvére, Papp János Komáromban hunyt el.

POLYÁNYI SÁNDOR

ROHÁLY FERENC (Korlát, 1876. december 3. – Veszprém, 1916. aug. 28.) Elhunyt a jutasi (Veszprém) kórházban, halálának oka ismeretlen. Özvegye: Kovács Erzsébet (? ,1879 - Balatonfüred, 1944. jan. 8.), fiuk: Ferenc, később dr. Rohály Ferenc püspöki tanácsos, gör. kat. lelkész Makón.

SZÉKELYI JÓZSEF

TÓTH (II.) JÓZSEF

VINCE JÁNOS (1886 - 1914) örvezető, bécsi lakos. A háború

kitörésekor az orosz frontra került. Ott esett el pár hetes szolgálat után.

A hivatalos adatok szerint a harctéren eltűnt.

ZSEBŐK SÁNDOR

Balatonfüreden lettek eltemetve:

CSOMAI JÓZSEF közvitéz (1887 – *Balatonfüred,?*) A mozgósítás napjától az összeomlásig szolgált. Meghalt a harctéren szerzett betegségében, Balatonfüreden. Szülei: Csomai István és Burgyán Terézia.

KOSLER JÁNOS (1898 – 1919) 1917. október 15-én vonult be Nagykanizsára. 1918. január 19-én került a harctérre, ahol szerzett betegségébe 1919. 01. 4-én, Füreden elhunyt. Testvére, Kosler Antal az ungvári kórházban hunyt el.

NÁNAY FERENC hadapród őrmester (1898 – 1917) 1917. május 28-án került az olasz frontra. Öt havi szolgálat után, 1917. szeptember 22-én az Isonzónál hősi halált halt. Apja Nánay Sándor (ny. isk. igazgató), elesett fia tetemét hazahozatta, a füredi református temetőben helyezték örök nyugalomra. Sírkövének felirata: Pro Patria • **NÁNAY FERENC** hadapród őrmester 1898-1917 •

ifj. SEGESDY MIKLÓS (*Balatonfüred, 1886. febr. 27. - 1918. május 14.*) Hivatásos katonatiszt, m. kir. százados. Édesapja Segesdy Miklós református

lelkész (1843-1921), esperes. Szabó Juliánnával, (1887. december 18.) Balatonfüreden kötött házasságot 1909. november 20-án. – házasságkötése időpontjában a fehérvári 17. gyalogezrednél teljesített szolgálatot, a frontszolgálatot már a m. kir. 15. (trencsényi) gyalogezred állományában kezdte meg. 1914 szeptemberében az elsők között sebesült meg. Harc közben a jobb vállát lőtték keresztül, de szerencsére nem bizonyult súlyosnak sebesülése. (Más adatok szerint a golyó a szív alatt hatolt be és a lágyékon jött ki. Halála körülményeiről pontos adatok még ismeretlenek, a családi sírhelyen, szülei mellett nyugszik.

VARGA GÁBOR. (1884 – 1916) 1916. novemberében (?) súlyos sérülés érte az orosz fronton. Gondos kórházi kezelés sem tudta életét megmenteni, 1916. december végén elhunyt. Szülei hazahozatták holttestét, a füredi ref. temetőben temették el.

VARGA GYULA hadapród: Református temető, „Hősi halált halt”

Balatonfüreden lett eltemetve, de nem füredi lakos:

JOVITY MILOS, gyalogos, m. kir. 6. gyalogezred. Elhunyt a balatonfüredi kórházban, eltemetve Balatonfüreden, 1914. december 8. (róm. kat. temető)

Az emléktáblán megjelölteken kívül

Balatonfüreden anyakönyvezett elesettek:

BRANIZSA KÁROLY

Lakatosmester, honvéd a 20. népfölkelő gyalogezredben, elesett a kárpáti harcokban.

CSAPÓ GYULA honvéd a 20. népfelkelő gyalogezredben, elhunyt a balatonfüredi tartalékkórházban 1915. február 25-én. Eltemetésének pontos helyét nem ismerjük.

CSEPELI GÁBOR népfölkelő a cs. és kir. 48. gyalogezredben, elesett Galíciában 1915. szeptember 2-án.

CSIZMAZIA JÁNOS házmester, népfölkelő tizedes a m. kir. 20. honvéd gyalogezredben. Elesett a román fronton Nagybán községnél 1916. szeptember 8-án.

MOIZER JÓZSEF főkertész, a m. kir. 27. honvéd ezred tartalékos zászlósa, a bukovinai harctéren esett el.

SOÓS GÉZA GÁBOR cseléd, népfelkelő a m. kir. 20. honvéd gyalogezredben.

AZ I. VILÁGHÁBORÚBAN ELESETT FÜREDI

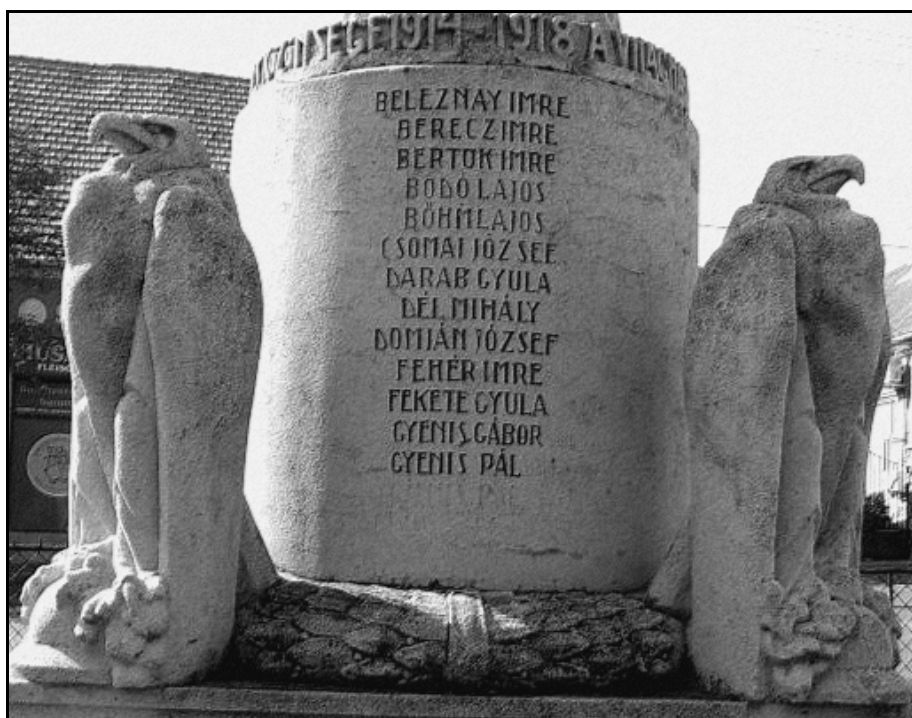
HŐSI HALOTTAK EMLÉKE

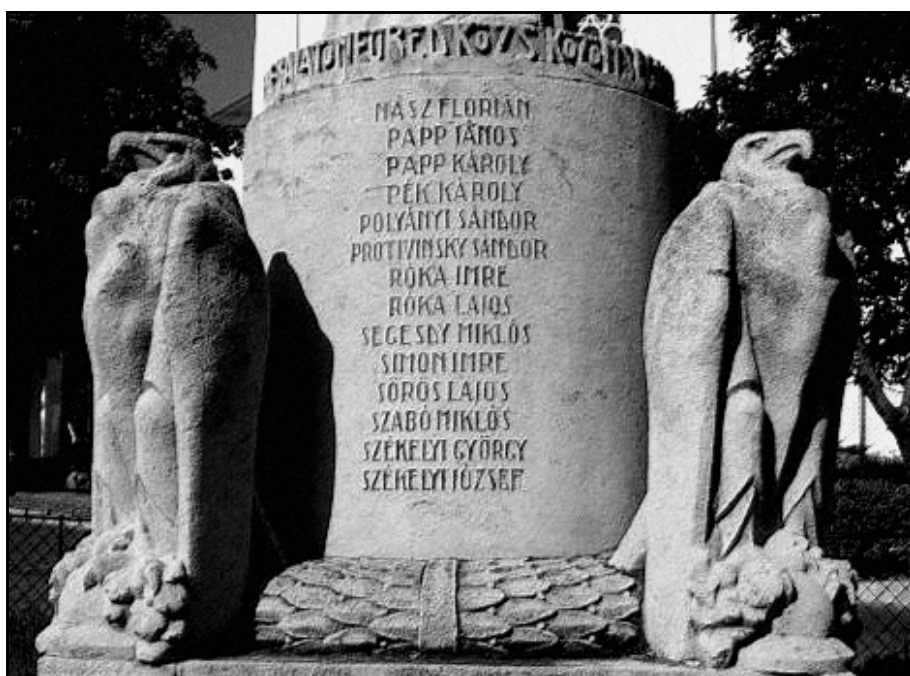

„Az első világháborús füredi Hősök emlékművét 1923. szeptember 23-án leplezték le. Homonnay Béla alkotása műkőből faragott hatalmas műemlék: ősmagyar harcos 2 m-es alakja, pallosára támaszkodva, elszántan néz a jövőbe. A talapzat négy sarkán négy hatalmas turulmadár. Az egyik legszebb emlékmű az országban. A henger alakú felső talapzaton körfelírás: „A világháborúban elesett hősök emlékének Balatonfüred község közönsége 1914–1918.” Alatta 56 hős neve. *(Az emlékművön 57 név olvasható, mert rávésték az 1921-ben elhunyt Segesdy Miklós református lelkész nevét is.)*”*

Az ünnepségen Vámos Géza református lelkész mondott megnyitó beszédet. Fellépett az Iparosok Dalköre és a Polgári Dalegylet. Somogyi Imre saját költeményét, Balogh József úszómester bajtársi költeményét szavalta el. Luttor plébános átadta Cs. Darab József bírónak az emlékművet, amelyen a községi előljáróság, a Polgári Dalegylet, az ipartestület, az Iparos Dalkör, a polgári fiúiskola, az Erzsébet Szeretetház, a hadirokkantak és a tűzoltóság helyezett el koszorúkat.” [7]

* A felvésett név a háborúban hősi halált halt **III. Segesdy Miklós százados** emlékét örökítette meg.

A szoboravatás eseményei ^[67]

Zsúfolásig megtelt a Községháza előtti tér 1923. szeptember 23-án, vasárnap délelőttjén. 11.30-kor kezdődött meg a várva-várt hősi emlékmű felavatásának és átadásának ünnepélye. Az Iparosok Dalkörének előadásában - Baán László tanító vezetésével – a „Hiszekegy” ^[121] felemelő hangjai után a megnyitó beszédet Vámos Géza református lelkész tartotta, majd Tálos József református iskolai tanító vezetésével a Polgári Dalegylet „Nyugosznak ők, a hős fiak” c. szerzeményt adta elő, ezután dr. Héjj Iván nemzetgyűlési képviselő ünnepi beszéde következett:

„Idejöttünk, hogy felavassuk e szobrot, amely a mai generációnak furdaló lelkiismerete lesz, mely mementó lesz, hogy nagy tartozásunk van a hősökkel és a hazával szemben.

Ez a maroknyi magyarság gondoljon a megváltozott vidéken élő véreikre, s törekedjék arra, hogy minél előbb kezét foghasson velük. Ezek a szavak azt jelentik minden faluban:

„Nem, nem, soha!”

Emlékeztetnek minket arra, hogy egy tartozásunk van, amit le kell rólunk: Találjuk meg egyszer magunkat, fogjunk össze, hogy elérhessük a szent célt, amit így hívunk: Régi magyar haza! Tegyük szent fogadalmat és igyekezzünk méltók lenni ezekhez a hősökhöz. És igyekezzünk minél előbb megvalósítani azt a gondolatot, hogy a régi magyar hazában minden magyar ember megtalálja otthonát és hazáját.”

A beszéd után újra az Iparosok Dalköre lépett fel a „Szentelt hantok” c. dal eléneklésével, majd a m. kir. honvédelmi miniszter képviselőjében Nagyajtai Cserey Vilmos ezredes lépett az ünneplők elé:

„... meghajtom e szobor előtt a honvédség zászlaját abban a reményben és fogadalommal, hogy mostani kis hadseregünk is abban a szellemben lesz nevelve, amelyben a hősök küzdöttek, valamint az új magyar nemzedéket az iskolákban ebben a szellemben nevelik. Akkor Magyarország nem volt, hanem lesz!”

A magyar kormány képviselőjében Rakovszky Iván ^[59] belügyminiszter tartotta meg az előzetesen is nagy érdeklődéssel várt megemlékezését:

„E szobor előtt két kép elevenedik meg a szemem előtt. Az egyik kép: Magyar bakák a galíciai mezőkön, parancsot kapva mennek, mennek,

nem tudják miért, hová, csak mennek, mennek előre tisztjeik után, mert tudják, hogy a parancs teljesítése hozza meg a győzelmeket.

A másik kép:

Az olasz síkságon csoportokba verődnek a magyar katonák, szétzúllva, a csillagok letépve – menekülnek, s amint menekülnek, egy-egy olasz gránát csap le közéjük s pusztítja őket még jobban.

A kép folytatását is látom:

Az ellenség addig, míg a magyar hadsereg fegyelmezetten állt vele szemben, nem tudott győzni; de amikor a magyar katona eldobta a fegyverét s a fegyelmet, az ellenség a védtelenül üresen hagyott határokon belopódzott a magyar szentföldre, mert látta, hogy nincs vele szemben tömör sorú hadsereg. A kép mind szomorúbban folytatódik:

A megcsonkított országban gazdasági bajok s nyomor ütött tanyát.

Mit jelent ez a két kép?

Azt, hogy a hadsereg nem lehet erős, ha nincs benne fegyelem és köteleességtudás...”

A belügyminiszter beszédét követően Somogyi Imre balatonfüredi „fiatal gazda” szavalt el nagyon szépen és lelkesen ez alkalomra írt ünnepi költeményét, őt a Polgári Dalegylet fellépése követte: „Honfiak vigyázzatok!” c. dalt énekelték el, majd egy újabb füredi fiatal, Balogh József úszómester következett, ki saját szerzésű bajtársi költeményét szavalt el nagy sikerrel. Újra a „Hiszekegy” következett, ezúttal Varga Jánoska előadásában, „messze csengő gyermeki hanggal.”

A szavalatok után az Iparosok Dalköre az igen nehezen előadható „Nem, nem, soha!” dal eléneklésével folytatódott az ünnepség, őket Luttor Ferenc dr. követte, aki jelképesen átadta a hősi emlékművet a község lakossága képviselőiben megjelent Darab József bírónak.

„Általános meglepetésre és gyönyörűsége ezután műsoron kívül a budapesti „Acélhang” egyesület remek éneke csendült fel, Huber Károly egyik főnséges férfínegyese...”

Záradékul az emlékmű megkoszorúzása következett: Pálffy Zsigmond községi elöljáró, Gyenis Pál (Polgári Dalegylet), Breila Gyula (Iparosok Dalköre), Barabás János (az iskolák képviselőiben), Boér J. tanuló (Erzsébet szeretetház), valamint a Rokkantak és a Tűzoltóság képviselői helyezték el koszorúikat a szobor talpazatára néhány szó kíséretében.

„Az egész közönség ajkáról felhangzó Himnusz zárta be a minden tekintetben sikerült rendezvényt.”

Rakovszky belügyminiszter Balatonfüreden

(Az országos lapok tudósításaiból)

Rakovszky Iván belügyminiszter a balatonfüredi hősök emléktáblájának leleplezési ünnepélyére vasárnap reggel utazott le Füredre Almássy László, Schandl Károly, iklódi Szabó János és több egységes képviselő társaságában. Az ünnepség után Rakovszky belügyminiszter beszélt.

Ma magyart félrevezetni, elbolondítani többé nem lehet. A magyar nép végigélte a háborút és a proletárdiktatúrát és megtanulta, hogy jobb, ha egy kevésbé jobb parancsot egységesen és becsületesen teljesít, mintha minden sarokból, minden kapu alól kiugrik egy-egy hadvezér, az egyik erre, a másik amarra rángatja a nemzetet és lesz belőle nemzet helyett fegyelmezetlen tömeg, amelyet győzelemre vinni nem lehet.

Annyi szenvedés után kell, hogy megértsük nem az igazi próféta, aki kicsinyesen kritizál.

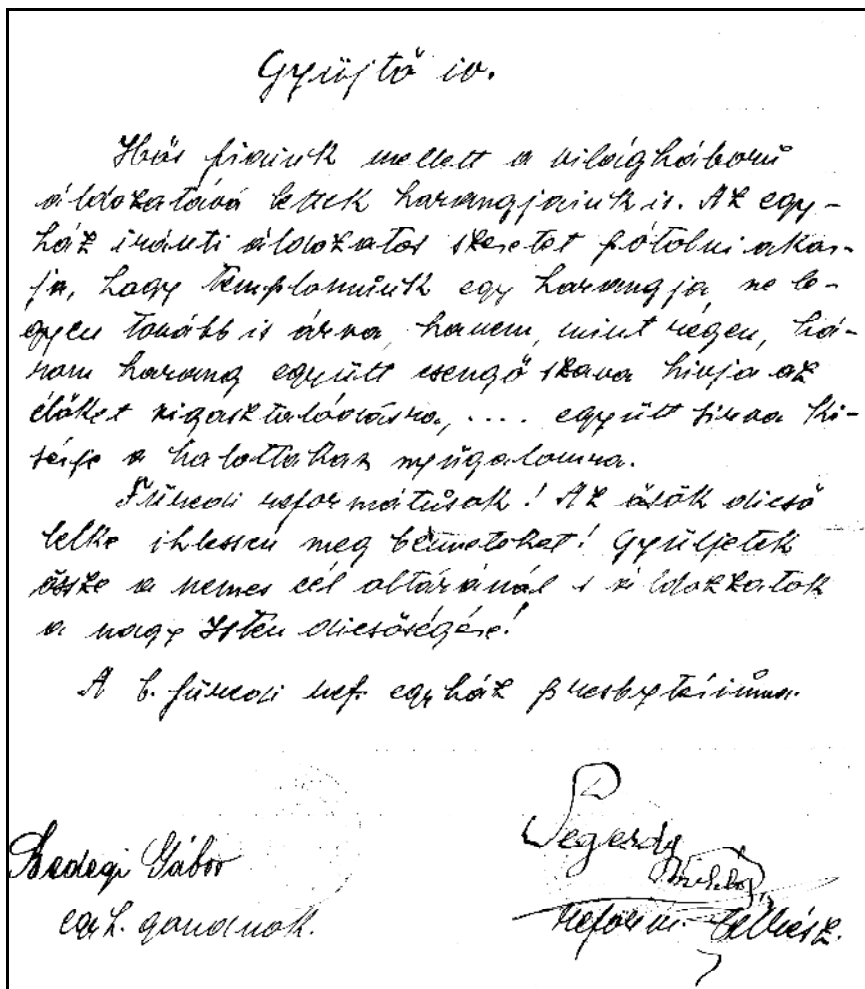
Minden baj, szenvedést meg lehet szüntetni, de nem olcsó jelszavak hangoztatásával, nem azzal, hogy lekritizálunk, legyalázunk mindent, ami idáig tekintély volt és tiszteletet parancsolt. A fegyelem, a kötelességtudás, a tekintélyek tisztelete, a munka nem szégyen, amint azt sokan hirdetik, de az dicsőség, nagyság.

Az ünnepély után a vendégek a fürdőtelepre hajtottak, ahol megtekintették a balatonfüredi mezőgazdasági kiállítást, majd a Grand Hotelben százterítéses bankett volt, Rakovszky Iván itt a következőkről beszélt:

Azokat a nagy célokat, amelyeket a magyar nemzet elé kitűztünk, a magyar fajnak és a magyar nemzetnek igenis el kell érnie, azonban ezeket nem erőszakos eszközökkel, igazságtalansággal, méltánytalansággal és főképp nem pusztítással akarjuk elérni. Nézetem szerint hitvány ember és nem érzi a magyar faj belső erejét az, aki jövődönket pusztításban keresi. Ami itt a magyar földön él, azt meg kell tartani, mert minden, ami a magyar földön elpusztul, visszahat az egész országra. Kell, hogy ez a magyar faj érvényesítse tudását, tehetetlenségét, akarata erejét, nem pusztítást kell tehát hirdetnünk a társadalmi és gazdasági élet terén, hanem a munkát.

Segesgy Miklós százados síremléke -(j.o.)- a füredi református temetőben.

„Hős fiaink mellett a világháború áldozatává lettek harangjaink is. Az egyház iránti áldozatos szeretet pótolni akarja, hogy templomunk egy harangja ne legyen továbbra is árva, hanem mint régen, három harang együtt csengő szava hívja az élőket vigasztalásra... együtt sírva kísérje a halottakat nyugalomra.

Fűredi reformátusok! Az ősök dicső lelke ihlessen meg benneteket!

Gyűljetek össze a nemes cél oltáránál s áldozatok a nagy Isten dicsőségére!

A balatonfüredi egyház presbitériuma.

Bedegi Gábor
egyh. gondnok

Segesdy Mihály
református lelkész

Elmentek a füredi harangok...

A fronton harcoló csapatoktól egyre több olyan jelzés érkezett a hadvezetés felé, hogy lőszerhiány miatt gyakran kényszerültek feladni a véres, áldozatok árán megszerzett állásaikat, sok esetben harc nélkül kellett visszavonulni.

1848-ban az ágyúk öntéséhez kellett beolvasztani nemes anyagaikat, 1915-ben már löszerek készítésére kellett.

1915. szeptember 5-én „Sürgős” jelzéssel ellátott körlevél érkezett a füredi református egyház lelkészehez, Segesdy Miklós espereshez, melyben az egyház vezetése a gyülekezet megértését kéri a nélkülözhető harangjainak elszállítása miatt. Egyetlen kivételként csak azt jelölte meg, hogy XIX. századinál régebbiek ne legyenek. A gyülekezet válaszlevelében két harangot ajánlott fel, a középsőt és a legkisebbet, ezt jelezte is a válaszcímként megadott fémátvételi bizottság felé.

Sokáig úgy látszott, hogy nem kerül sor a füredi harangok beolvasztására, mikor 1916. szeptember 6-án, váratlanul megérkezett Tuba Károly honvéd hadnagy a minisztérium pecsétetes meghatalmazásával, hogy rávegye a gyülekezetet a legnagyobb harang átadására is.

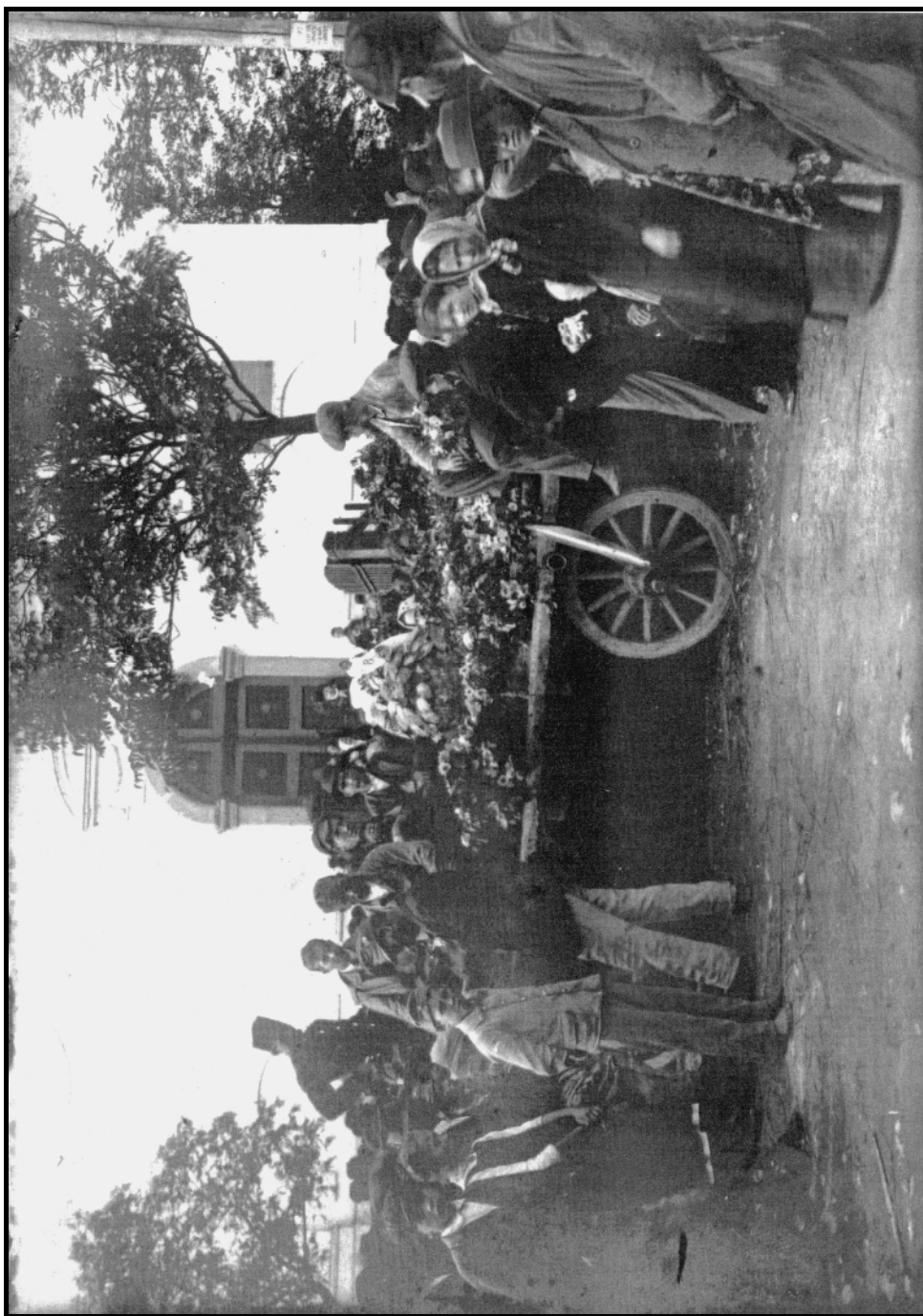
Szerencsére nem történt kényszerű változás az eredeti felajánlást illetően, így csak a két harangját búcsúztatta el a gyülekezet díszes koszorúkkal és alkalmi feliratú szalagokkal beborítva. A harangbúcsúztatáson jelen volt a helyi Hadikórház református lelkésze is.

*

...és majdnem elmentek az orgonasípok is.

1918 júliusában váratlan helyzet elé került a református presbitérium:

Érvényes minisztériumi igazolvánnyal megjelent Gergye József szerelő Budapestről, és hadi célra való felhasználásra szeretne volna szétszerelni a templom orgonáját. Az orgonasípok réz és nemesfémtartalmuk miatt váltak majdnem áldozattá. A gyülekezet elzárkózott az orgona szétszerelése elől, így nem is kerültek a megsemmisülés sorsára, Gergye József pedig dolgavégezetlenül távozhatott Füredről.

...két harangját búcsúztatta el a gyülekezet díszes koszorúkkal és alkalmi feliratú szalagokkal beborítva. (Fotó: Tóth Attila gyűjteményéből készített másolat a Helytörténeti Gyűjteményben.)

HŐSÖK EMLÉKÜNNEPE, 1933. ^[11]

Balatonfüred nagyközség 1933. május utolsó vasárnapján, déli 12 órakor ünnepi megemlékezést tartott az I. világháborúban elesett, volt lakosai emlékére. A megemlékezés elfogadott programja a következőként alakult:

- 1., Himnusz
- 2., A halott katona. Szavalta Bálint László cserkész
- 3., Fel hazafiak...Énekelte a Polgári Dalegylet
- 4., Ünnepi beszéd. Tartotta Krasznay-Szultzer Lajos ny. alezredes, az Országos Frontharcos Szövetség helyi szervezetének elnöke.
- 5., Szavalat Tóth Elemér levante előadásában.
- 6., Koszorúk elhelyezése
- 7., Hiszekegy közének
- 8., Díszelvonulás a Hősök szobra előtt.

A „HŐSÖK FÁI”

1937. január 10-én tartott vármegyei gyűlésen került ismertetésre Zalavármegye kir. tanfelügyelőjének 4162/ 1936. sz. körlevele, melyben a hősök fáinak mikénti elültetésére, gondozására, emléktáblákkal való ellátására, az elesett hősök névsorának a megküldésére hívja fel az iskolák figyelmét. A füredi presbitérium az ügyben úgy határozott, hogy a hősök fáinak helyéül az iskola udvarát jelölte meg, a hősök névsorát pedig január 15-ig megküldi. Az emléktáblák ára a hozzátartozók hozzájárulása s esetleges gyűjtés útján biztosítható. Ezüsthárs vagy platánlevelű juhar ingyenes kiutalására az igényét bejelentette. Az udvar rendezésének kérdésében Okály István kertészeti felügyelő véleményét előzetesen kikéri.

1939 áprilisában Ujhelyi Kálmán tanító már azt jelenti, hogy a hősök fáit elültették, az iskola udvarát parkosították, a rendszeres gondozás érdekében kéri a presbitériumot a vízvezetékrendszer kiépítésére. A gyűlés a kérés teljesítését elvben elfogadta, de végleges döntést csak a költségvetés ismeretében hozza meg.

Hogy pontosan hány emlékfa került elültetésre, még hiányosak az adatok. Az akkori telekhatárok pontos vonala sem ismert, hogy meddig terjedt az akkori

iskolaudvar, egybefüggő volt-e még a kerítés a templom és a Járásbírósági épület között? Az iskolai udvarból napjainkra a II. sz. Óvoda gyermekeinek árnyas fákkal övezett játszótere lett. Hét lehet még azoknak az egykorú fának a száma, amelyeket a volt diákok ültettek el, s talán heten élnek még azok közül, akik az emlékek létrehozásában személyesen is részt vettek. ^[2]

Néhány idősebb fa 2009-ben még őrzi az első világháborúban elesett református diákok emlékét a mai II. sz. Óvoda „B” épületének udvarán. Az emlékfák előtt elhelyezett ovális, zománcozott emléktáblák közül is csak néhány darab maradt meg emlékül napjainkra.

A HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNYBEN ŐRZÖTT EMLÉKEK:

(Fotók: Tóth-Bence Tamás)

A POLGÁRI ISKOLA I. VILÁGHÁBORÚBAN HŐSI HALÁLT HALT TANÍTVÁNYAINAK EMLÉKTÁBLÁJA

Az egykori Polgári Iskolában (ma Bem József Általános Iskola) 1933. október 6-án felavatott emléktábla felirata:

AZ ISKOLA HŐS TANÍTVÁNYAI KÖZÜL A HAZÁÉRT MEGHALTAK 1914-1918-BAN

BALOGH ÁRPÁD
BALOGH LAJOS
BELEZNAY IMRE
BERTÓK IMRE
CSÁKVÁRI FERENC
DARAB GYULA
DAUSZ SÁNDOR
DOMJÁN JÓZSEF
FEKETE GYULA
GYENES GÁBOR
GYENES PÁL
HERTLING IMRE
SÓLYOM ZOLTÁN

HORVÁTH LAJOS
HORVÁTH SÁNDOR
KELEMEN LAJOS
KENYERES GÁBOR
KÉRI JÁNOS
KIS IMRE
LAKI JÓZSEF
MAJOR GÁBOR
MAJOR JÓZSEF
MÉSZÁROS KÁROLY
NÁNAY FERENC
PAP JÁNOS

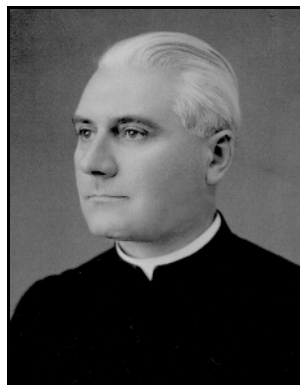
PAP KÁROLY
PROTOWINSKY SÁNDOR
RÓKA IMRE
RÓKA LAJOS
SAVORA PÁL
SÖRÖS LAJOS
STEIERLEIN JÁNOS
SZABÓ MIKLÓS
SZALMÁSSY LÁSZLÓ
SZÍJJ GÉZA
VARGA GÁBOR
VARGA SÁNDOR
VINCE KÁLMÁN

EMLÉKÜK A HÁLÁS UTÓDOK LELKÉBEN
ÖRÖKKÉ ÉGNI FOG!
KÉSZÜLT EZ AZ EMLÉKMŰ 1933-ÉVBEN
A TANÁRI KAR ÉS TANULÓ IFJÚSÁG KÖZADAKOZÁSÁBÓL

EMKLÉKTÁBLA AVATÁS

Október 6. Balatonfüreden.

Október 6-án hősöknek kijáró tisztelettel adózott Balatonfüred egész társadalma a polgári fiúiskola 38 hősi halált halt tanítványának emlékére emelt emlékmű előtt. Ott voltak: Babics Endre ^[71] esperes, Vámos Géza ref. lelkész, Goldstein Ezra főrabbi a hitközségek képviselőjében, Forintos tb. főszolgabíró a járás, Fekete József főjegyző, Cs. Darab József a község, dr. Demeter György dr. Darányi Kálmán államtitkár, országgyűlési képviselő képviselőjében, Brinzey Aurél igazgató a Fürdő Rt., Ágfalvi Richárd őrnagy ^[114] a honvédtisztgyógyház, vitéz Utczás Károly százados a járási vitézek, Kovács J. Béla gyógyszerész a Kisfaludy Társaság, peremartoni Nagy Sándor a BYC, Köő János az adóhivatal koszorúival, Szulczer Lajos alezredes, Pisztel Alfréd szervezőtiszttel vezetésével a frontharcosok díszruhaszakasza. Az összes iskolák tanító és tanáraikkal, a levéltár, a hivatalok, társadalmi egyesületek mind, mind elhozták a megemlékezés koszorúját kegyeletük jeléül. Szuhács János c. igazgató mindenkit magával ragadó magas szárnyalású ünnepi szónoklata után Iván József vette át az emlékművet megőrzésre, majd az ifjúsági énekkar énekszámai után a szép ünnepély bezárult. (K. J.)

Hárman az avatók közül: Vámos Géza ref. lelkész, Peremartoni Nagy Sándor és Babics Endre esperes

AZ I. VILÁGHÁBORÚBAN ELESETT KATOLIKUS HONVÉDEK EMLÉKTÁBLÁJA

Helye: Római katolikus templomban. (Kossuth u.1.)

Anyaga: fehér márvány

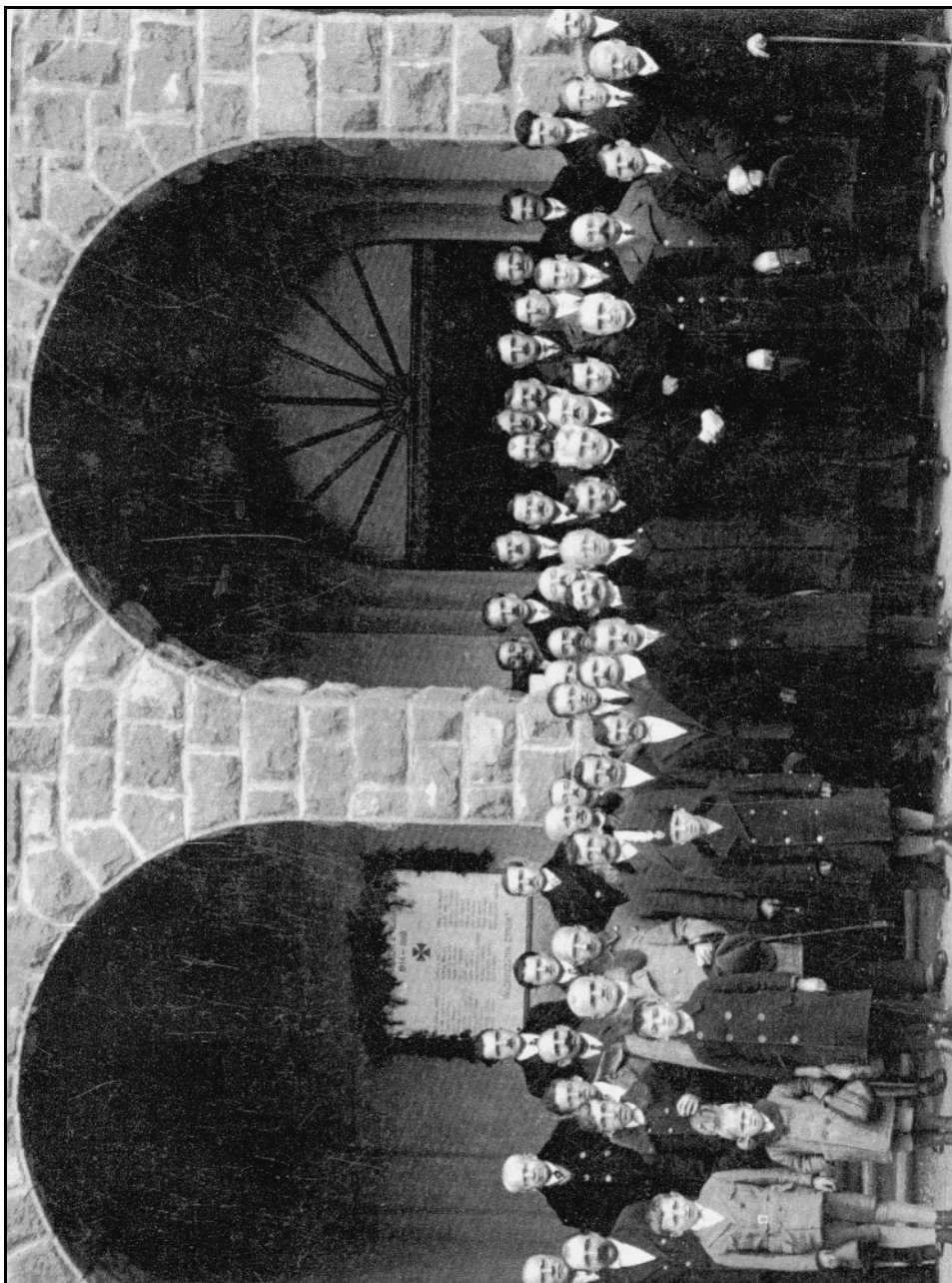
A még élő kortársak emlékezése alapján a táblát az 1930-as években helyezték el a templom előterében. ^[12]

Felirata:

MEGHALTUNK A HAZAÉRT A VILÁGHÁBORÚBAN 1914-1918

BELEZNAI IMRE	KOVÁCS PÁL	STRAUB BENEDEK
BÖHM LAJOS	KUNGL MIKLÓS	SZABÓ MIKLÓS
DARAB GYULA	MÁRKUS DÁNIEL	SZÉKELY GYÖRGY
DÉL MIHÁLY	NÁSZ FLÓRIÁN	SZÉKELY ISTVÁN
FEHÉR IMRE	NÁNAY FERENC	TÓTH JÓZSEF
FEKETE GYULA	PAPP JÁNOS	TÖRÖK JÁNOS
GYÖRFY JÓZSEF	PAPP KÁROLY	UNDI KÁLMÁN
HERTLING IMRE	PROTOVINSZKY SÁNDOR	VINCE JÁNOS
KÉRI JÁNOS	ROHÁLY FERENC	VINCE KÁLMÁN
KOSLER ANTAL	SCHÖFFER KÁROLY	ZAUR JÁNOS
KOSLER JÁNOS	SIMON IMRE	IFJ. ZSOLDOS JÓZSEF

IMÁDKOZZATOK ÉRTÜNK!

Az emléktábla avatásán készült csoportkép. (Fotó: Tóth Attila gyűjteményéből készített másolat a Helytörténeti Gyűjtemény közreadásában)

ISMERETLEN ZSIDÓ KATONA EMLÉKE

(Vázsonyi úti zsidó temető)

„93. Kisebb méretű szürke sírkő. Alul kicsit szélesebb négyzetes részből kiemelkedett hasáb, háromszögben zárul. Nincs külön felirati mezője. A csúcs alatt szalaggal összefogott babérkoszorú van, amely I. világháborús hősi halottra utal. Alatta héber felirat.” ^[127]

SZABÓ MIKLÓS TIZEDES EMLÉKE

(Róm. kat. temető)

„117. Juharfa elé helyezett alacsony, keskeny faoszlop, felső végén szomorúfűz díszítéssel. Alatta, a kicsit kiszélesedő részen fekvő, ovális zománc tábla van. Rajta koszorúba foglalt felirat:

1914-1918
SZABÓ MIKLÓS
HŐSI HALOTT EMLÉKFÁJA.” ^[127]

BALATONFÜREDI HADVISELTEK

I.

FÜREDEN SZÜLETTEK, VAGY AZ I. VILÁGHÁBORÚ IDEJÉN FÜREDI LAKOSOK

ALTMANN JÓZSEF ny.á. őrvezető (- *Balatonfüred, 1943. július*) 1915-ben gerinclövés érte, rokkantan hozták haza a harcterről. 1920-ban a község gyűjtést indított megsegítésére, mivel az állami támogatások hiányában gyógyszerreit kiváltani nem tudta. Temezésén jelen volt dr. Antalfy Ernő ezredes, a füredi Hadikórház parancsnoka.

AUERBACH [VÁZSONYI] JÓZSEF *lsd. VÁZSONYI JÓZSEF*

BEDEGI PÁL, kisbirtokos (*Balatonfüred, 1886. január 16. – Balatonfüred, 1955. február 2.*) Apja: Begedi Gábor, anyja: Sipos Gizella. Siskei Lidiával kötött házasságot 1921-ben. 1907. október 16-án a 11. közös huszárezredhez vonult be. Az I. világháborúban 1914. augusztus 18-án a 14. tüzérezred katonájaként vitték az orosz hadszíntérre.

Itt részt vett a lublini, az ivangorodi harcokban, a visszavonulást követően 1915 januárjától az Uzsokiszorosban vívott csatákban, majd később a brody-i és zaloscei ütközetekben. 1916 januárjában megbetegedett. Felépülése után az olasz hadszíntérre vitték, ahol az Asiago környéki harcokban a 106. tüzérezred tagjaként szolgált. Ezt követően a 206. tüzérezreddel a Verdunhoz került. 1918. szeptember 9-én került haza. Megkapta a Károly-csapatkeresztet. Füredi lakása a Bajcsy-Zsilinszky u. 26. szám alatt volt. Református vallású, szívgyengeségben hunyt el.^[10]

BELEZNAI ANTAL, fodrász, borügynök (*Balatonfüred (?)*, 1894. március 23. –?),

Apja: Beleznai István, anyja: Németh Franciska. Fülel Lidiával kötött házasságot, Dezső fiuk 1920. október 9-én született. 1911-ben Balatonfüreden szabadult az inasévek után. 1914-től 1918 végéig, 8 hónapot a fronton szolgált. Üzletét 1922-ben alapította. Tagja volt a

tanonc-vizsgabizottságnak, a Hitelszövetkezetnek, a Rokkant- és Nyugdíjegyületnek. Borkereskedéssel (cenzár) is foglalkozott.^[10]

BÉKEFI JÁNOS áll. elemi isk. tanító. (*Merjen, 1890.-*)

Tanulmányait Léván végezte. Működését 1911-ben a Somogy megyei Gamáson kezdte meg, majd 10 éven át a balatonarácsi Erzsébet szeretetház tanítója volt, ahol az árva gyermekeket nevelte. 1922-ben Csabrendekre került. A Hitelszövetkezet, a Hangya ig., illetve felügyelő bizottsági tagja. Háborúba 1914-ben vonult be, az oláh, olasz. és szerb frontokon harcolt, mint tart. hadnagy, később olasz hadifogságba esett. Kitüntetései: II. o. ezüst; bronz vitézségi érem és Károly-csapatkereszt.^[3]

BOCSOR GÉZA, gazdálkodó
(*B.füred, 1895. augusztus 14. – B.füred, 1963. július 21.*)

Apja: Bocsor Sándor, anyja: Fejes Lidia. Kenyeres Kornéliával kötött házasságot Balatonfüreden 1922-ben. 1914 szeptemberében beteg-

ápolóként vonult be Nagykanizsára, ahol 1915. március 1-jéig szolgált, ekkor tifuszban megbetegedett. Felépülése után, 1915 decemberében besorozták a 13. tüzér ezredhez, 1916. július 13-án az orosz hadszíntérre vitték, részt vett a brody-i harcokban. 1917-ben már az olasz hadszíntéren harcolt, ott volt a tolmeini-caporettoi áttörésben, a monte-tombe-i harcokban, az 1918. júniusi piavei hadműveletben, és az azt követő csatákban, egészen a fegyverszünetig. Kétszer megkapta a bronz vitézségi érmét és kitüntették a Károly-csapatkereszttel.^[10]

„Utoljára hagytam két értékes tagot,/ Derék Bocsor Gézát s a jóhangú Nagyot./ Mindegyik kedvencem, mert csendes és komoly,/ Mindegyik pontos tag, sőt az egyik sógor.”^[92]

CSEMBA GYULA, szabó, cenzár
(*Csabrendek, 1889. január 27. – B.füred, 1942. június 14.*) Halálának oka: májzsugor. Apja: Csemba Lőrinc, anyja: Molnár Julianna. Kiss Saroltával kötött házasságot. 1919. február 21-én született Gyula fia, László 1921. január 19-én 1904-ben szabadult, az inasévek után. Balatonfüreden 1914-ben önálló üzletet alapított. A világháborúban 14 hónapig szolgált az orosz és az albán fronton 1914 és 1918 között. 1919-ben a községi direktórium tagja volt. 1924-től az ipartestület elnöke volt. A 30-as években a képviselő-testületbe is beválasz-

tották. 1942. december 16-án temették a katolikus temetőben.

VITÉZ CSETE GÁBOR,

(Balatonfüred, 1888. december 17.
– B.füred, 1975. augusztus 31.)

Apja: Csete Gábor, anyja: Szabó Eszter. Szabó Máriával kötött házasságot Szentantalfán, 1921-ben. A világháborút a 11. huszárezredben szolgálta végig. Füredi lakcíme: Somogyi u. 7. 1934 júniusában avatták vitézzé.^[10]

DARAB (CSIZMAZIA) JÓZSEF

(Balatonfüred, 1885. 12. 8. - Balatonfüred, 1969. 05. 15.)

Földműves, politikus. Szegény-paraszt családból származott. Elemi után mezőgazdasági népiskolát végzett. Az 1. világháborúban az olasz fronton har-

colt, ahonnan 1916-ban betegen tért haza. 1922 és 1939 között szőlőtermelőként számos sikert ért el, országos versenyeken nagydíjakat nyert. 1930-tól 1939-ig Balatonfüreden községi bíró. 1945-ben belépett a FKgP-ba. 1945. június 24-től az Ideiglenes Nemzetgyűlés tagja. Az őszi országgyűlési képviselőválasztáson betegsége miatt nem jelöltette magát. A 60-as évek elején fegyverrejtegetés vádjával letartóztatták, a bíróság bizonyítékok hiányában felmentette. A 60-as évek elejéig gazdálkodott, majd a helyi tsz-nek, később a Veszprém Megyei Tanácsnak tagja. Hivatali ideje alatt kezdeményezte a Kéki-forrásból a vízvezeték-hálózat kiépítését. A róm. kat. temetőben nyugszik.^[5]

DÉNES SÁNDOR, kocsigyártó és bognár. (Sümege, 1895. szept. 24. – B.füred, 1956. december 28.)

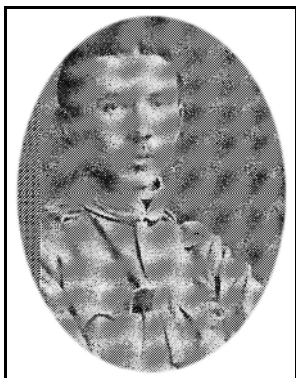
Apja: Dénes Sándor bognár, anyja: Bleiveisz Matild. Az 1909. évi sümegei iparos-tanonc kiállításon kitüntették. 1912-ben szabadult, az inasévek után. Tűzmester volt a cs. és kir. 5-ik nehéz tábori ágyúszerezen, az orosz és olasz harctereken 43 hónapon át a tűzvonalban végezte szolgálatát. Az orosz harctéren Toporoutz és Rarance környékén 1916. évben folyó heves ütközetekben, továbbá 1917-ben a Stanislau környékén lezajlott küzdelmekben vitézül kivette részét. Az olasz harctéren az asiágói ütközetekben vett részt és 1918. november 3-án olasz hadi-

fogságba esett. Kitüntetései: V.É., Bvé., Kcs és Szé. ^[130] Füreden lett önálló 1921-ben. Az ipartestület előjárósági tagja, valamint gazdaköri tag volt. 1948-ban a Független Kisgazdapárt delegáltjaként a községi képviselő-testület tagja lett. Felesége Beleznay Teréz (1892. október 24. – B.füred, 1979. aug. 27.) 1959-ben alapító tagja volt a füredi Kisfaludy Mezőgazdasági Szövetkezetnek. ^[10]

DÖMÖTÖR LAJOS, földműves
(?, 1883.? – †Balatonfüred, 1938. január 14.) 55 éves korában hunyt el. Ref. Apja: Dömötör Pál, anyja: Kenyeres Eszter. Sándor Máriával kötött házasságot. 1909. április 14-én született Jenő fiuk, 1912. szeptember 11-én Lajos, 1915. február 19-én Károly fiuk, 1919. november 19-én pedig Jenő.

FEKETE GYÖRGY

(Balatonfüred, 1893. 04. 11. -)

Iskolái elvégzése után község szolgálatába lépett, majd később a kereskedői pályával ezt elcserélte. Az 1914-es háborúban derekasan

kivette részét a hazairánti kötelességben. 1915-ben orosz fogságba esett, ott megnősült. 6 és félévi távollét után feleségével és lányával hazajött. 1924-ben önállósította magát és tevékenyen részt vesz a község egyházi és politikai életében. A Leventeegyesület alelnöke, az adófelszámolási bizottság tagja, a kereskedő egylet elnöke. ^[3] Felesége, Antonyina Tyihona később Tihanyi Antóniára magyarosította nevét. Házasságukból két gyermekük született – Teréz még Oroszországban. Antonyina Tyihona 1947-ben elvált férjétől, gyermekeivel Sopronba költözött, egy szív-műtét utáni szövődményben fiatalon hunyt el. György a második világháború alatt a helyi orosz parancsnokságon tolmácsként volt alkalmazásban, később Pápán a MÉH Vállalat járási igazgatója lett. Második házassága balszerencsésnek bizonyult: féltékenységi rohamában öngyilkos lett. ^[123]

FEKETE JÓZSEF

(B.füred, 1883. – Vác, 1974.)

A négy Fekete fivér közül - György, Gyula, Márton, József - elsőként ő költözött el Balatonfüredről: 1900-tól Vácott élt, onnan is vonult be frontszolgálatra. Tehetős gazdaként és kereskedőként tartották számon. Felesége halála után alig fél évvel, 1920 körül, elvette sógornőjét, Bokor Etelkát. Házasságukból két gyermekük született. 1956-ban még meglátogatta a Füreden élő testvéreit, Vácott temették.^[123]

FEKETE MÁRTON

(*B.füred, 1886. – Budapest, 1958.*) Gimnáziumi tanulmányait a veszprémi piaristáknál végezte. A családból elsőként ő magyarosította a nevét Schwartzról Feketére 1904-ben, az ő példáját követte a család többi tagja is, Mariska testvére kivételével. A gimnázium után az esztergomi papi szemináriumban folytatta tanulmányait, két félévig jogot is végzett a budapesti tudományegyetemen. A világháború kitörésekor testvéreivel együtt besorozták, ő is frontszolgálatra került. Leszerelése után a Katolikus Szövetség vezető titkáráként dolgozott tovább, egyik legnagyobb elismerését a 34. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus budapesti megszervezésért és lebonyolításáért kapta, 1938-ban. Később az Actio Catholica magyarországi igazgatójának nevezték ki, a posztot haláláig betöltötte. Kitüntetései: a pápai Szent Szilveszter-rend közép-

keresztje, a Szent Gergely-rend lovagkeresztje, a Pro Ecclesia et Pontifice díszkeresztje. 1958 tavaszán a Széher úti Ferences Kórházban halt meg, de Balatonfüreden, a családi sírkertben helyezték örök nyugalomra.^[123]

GÁCSER JÁNOS, cipész és kereskedő (*Örvényes, 1885. február 20. – Balatonfüred, 1953. május 27.*) Apja: id. Gácsér János, anyja: Angerloc Angelák? (Angelók?) Katalin. 1900-ban szabadult az inasévek után Balatonfüreden, itt 1908-ban önálló üzemet alapított. A világháborúban 1915 és 1918 között szolgált, 24 hónapig orosz hadifogságban volt. Az ipartestület előljárósági tagja, elnöke (1920–23) volt, továbbá községi előljáró, a tanoncvizsga-bizottság, a Hitel-szövetkezet (1937-től) igazgatósági tagja volt. 1922-ben a Független Kisgazdapárt vezetőségi tagja lett. 1940-ben a Baross Szövetség helyi fiókanak vezetőségi tagja lett. Papp Erzsébettel (*Rum, 1889. június 19. – Balatonfüred, 1970. december 12., apja: Papp István, anyja: Kalmár Julianna*) kötött házasságot Aszófőn, 1909. szeptember 26-án. Szívszélhűdésben hunyt el. Füreden, a r. kat. temetőben temették el.^[10]

GERBOVITS FERENC, id. épület- és bútorasztalos (*1889. június 15. – B.füred, 1938. május 2.*) Halálának oka: szívroham. Apja: Gerbovits Pál, anyja: Wist Erzsébet. 1911-ben Kéri Máriával (*Csopak, 1888. október 13. – B.füred, 1958. decem-*

ber 23.) kötött házasságot Balatonfüreden. 1903-ban szabadult, az inasévek után Balatonföldváron önállósította magát 1909-ben. Siófokon több villát, Zamárdiban a Gyermekszanatórium villa épületét építette. A füredi Ipartestület elöljárósági tagja, az I. világháborúban 24 havi frontszolgálatot teljesített. Ferenc fia 1912-ben született. ^[10]

GRUBITS SÁNDOR, bádgos és szerelő (*Z. egerszeg, 1894. február 20. – B.füred, 1965. március 7.*) Apja: Grubics Antal, anyja: Fierth Viktória. 1912-ben Balatonfüreden szabadult az inasévek után, ahol 1920-ban saját üzemet alapított. A világháborúban 1914–18 között 18 hónapig frontszolgálatot teljesített az olasz és szerb fronton. Bertók Vilmával (*1893. szeptember 21. – B.füred, 1945.*) kötött házasságot 1920-ban, majd Szücs Juliannával (*B.füred, 1897. október 07. – B.füred, 1958. febr. 20.*) 1945-ben, majd Bíró Máriával 1962-ben. ^[10]

GYENIS ERNŐ vendéglős. (*Balatonfüred, 1890.-*)

1911-ben vonult be tényleges katonai szolgálatra a 11. k. h. e.-hez Szombathelyre, ahonnan Galíciába helyezték. A háború kitörésekor önként ment ki a frontra, 1917-ben Molomatowikánál megsebesült. 1918-ban Ukrajnába került, ahol az összeomlásig számos ütközetben vett részt. Kiténtetése" K. cs. k., Seb. é., 1912-13. m. e. kereszt. Két fivére: Gy. Gábor és Gy. Pál a világháború hősi halottai. ^[4]

HERTELENDY LAJOS

(*Riga, 1871. – B.füred, 1946. 09. 29.*) ^[10] Ny. cs. I. oszt. t.h., szakaszparancsnok. Tényleges szolgálatát a 48. honvéd gyalogezredben töltötte, majd 1896-ban a csendőrség kötelékébe lépett. 1919-ben I. oszt. tiszthelyettes lett és ezen minőségben vette át a helyi szakasz vezetését. A háborúban, mint tábori csendőr teljesített szolgálatot. Erdemei elismerésül több oklevelet és kiténtetést kapott. Felesége Rédey Anna. ^[3]

HILBERT JÓZSEF, asztalosmester. (*Balatonfüred, 1887. – Balatonfüred, 1946. április 11.*) Apja: id. Hilbert József, anyja: Halápi Mária, keresztszülei: Korompai József és Csák Terézia. Szabó Máriával kötött házasságot. 1905-ben Budapesten szabadult az inasévek után, majd 1919-től önállósította magát. A háborúban 27 havi frontszolgálatot teljesített. Az iparos tanoncvizsga-bizottság tagja, római katolikus vallású volt. Szívizom-elfajulásban hunyt el, 58

éves korában. 1946. április 13-án temették. ^[10]

HORVÁTH ZSIGMOND

(*B.füred, 1887.-B.füred, 1959. 08. 02.*)

Gazdálkodó, iskolai elvégzése után édesatyjával együtt kezdett gazdálkodni. 1918. óta önálló. 30 holdon belterjes gazdálkodást folytatott. A háborúban a 48. gyalogezredben, szolgált örvezető rangban, több kitüntetést kapott. ^[3] Apja: id. Horváth Zsigmond, anyja: Tamás Karolina. Somogyi Zsófiával (? , 1889. március 14. – *B.füred, 1957. november 01.*) kötött házasságot Balatonfüreden 1909-ben. A gazdakör elnöke, számos egyesület tagja a Hitelszövetkezet igazgatósági tagja volt. 1945-ben beválasztották a helyi Nemzeti Bizottságba. Az 1948-as fordulatot követően eltávolították a vezetőségből. 1951-ben birtokából 28 holdat államosítottak. ^[10]

JÓNÁS JÓZSEF, molnármester
(*Bőszénfa, 1865. -*)

1883-ban Baján szabadult az inasévek után. 1892 vette el

feleségül Halász Ernesztinát. Szabóüzemét 1893-ban alapította. A világháborúban 1915–1918. között a szerb fronton szolgált.

IKLÓDY-SZABÓ JÁNOS

(*Veszprém, 1877. – B.füred, 1943.*)

Veszprémben született 1877. október 25-én. Jogi tanulmányait Bécsben, Lipcsében és Genfben végezte. A jogi tanulmányok elvégzése után a közigazgatási pályára lépett és előbb Veszprém vármegyénél működött, mint tb. főszolgabíró, majd a belügyminisztériumba került. Az 1910. évi általános választásokon a nagyvázsonyi kerület választotta képviselőjévé. Közgazdasági és közlekedéspolitikai kérdésekkel foglalkozott. Katonai szolgálatának a 6. sz. huszárezredben tett eleget, a háború alatt századosi rangfokozatot ért el. Az októberi forradalmat követő összeomlást látva a nemzeti demokratikus koncentrációt tartotta szükségesnek. A kommunizmus alatt *füredi otthonában* tartózkodott, majd annak bukása után résztvett a Kisgazdapárt Veszprém vármegyei szervezésében, régi kerülete újból

képviselővé választotta.^[72] Számtalan balatoni egyesületnek, szervezetnek volt tagja, vezetője, (pl. Balatoni Szövetségek Egyesülete, Balatoni Szövetség, vagy a Balatoni Kurir főszerkesztőjeként is tevékenykedett), kiváló vitorlás versenyzőként a balatoni vitorlásélet meghatározó egyéniségei közé tartozott. A harmincas évek derekán az első között javasolta, hogy az állam a Balatont és környezetét nyilvánítsa Nemzeti Parkká:

„Ha ezt a tervet a kormányzat a magáévá teszi, úgy a jövőben majd nem lehetne rossz parcellázásokkal, valamint kultúrátlan és magyartalan építkezésekkel elcsúfítani a természet bőkezű adományát.”

VITÉZ KIRÁLY GÁBOR

(1888. febr. 19. – 1957. okt. 03.)

Apja: Király Imre, anyja: Kutasi Julianna. Gyenis Lidiával (1893. júl. 10. – B.füred, 1971. dec. 1.) kötött házasságot 1913. november 26-án 1934. júniusában vitézzé avatták.^[10]

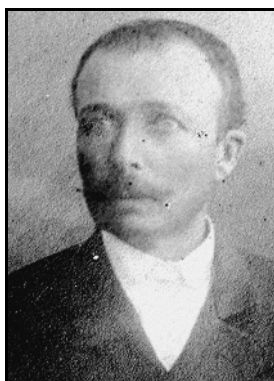
„Dalárdánk jegyzője nagy úr, lévén Király,/ Azt gondolja, neki a felséges cím jár./ Pedig „nemzetes” cím dukál és jár neki,/ Hősi

bátorságáért adta neki Horthy.” ^[92]

KOLLER KÁROLY

(B.füred, 1878. – B.füred, 1950. június 18.) A.n.: Czekkel Lujza (1854-1945) Fűszer- és csemegekereskedő. Fekna Gizella Máriával (1877. augusztus 14., Apja: Fekna Elek, anyja: Endresz Borbála) kötött házasságot Füreden, 1910. április 10-én. 1911. február 9-én született Mária lányuk. 1931. június 29-én Füreden új házasságot kötött Bencsik Irén női fodrásszal. (Balatonfőkajár, 1894. október 16., apja: Bencsik László, anyja: Szlávik Vilma). 1912-ben vette át atyja által 1868-ban alapított üzletét, melyet nagy szaktudással vezet. Háború alatt a 20. királyi gyalogezrednél teljesített szolgálatot. Több társadalmi egyesületnek tagja a helyi társadalmi életben tevékeny részt vesz. Elnöke volt a kereskedők egyesületének.^[3] 1926-ban egyik alapítója és első elnöke volt a Balatonfüred és Vidéke Kereskedők Társulatának. Szívkoszorúér-rögösödésben hunyt el.

KOÓK KÁROLY

Harctéri szolgálatáról nincs adat.

KRAMMER DEZSŐ (*Veszprém, 1895. – B.füred, 1936. október 16.*) Pékmester, ipartestületi elnök. Veszprémben pék- és cukrászipari képesítést szerzett. Mint segéd az ország nagyobb városaiban megfordult. Budapesten is dolgozott. A háború alatt először a 19., majd a 82. királyi gyalogezredben teljesített szolgálatot. Megfordult az orosz- és olasz fronton, megsebesült, több katonai kitüntetés tulajdonosa. 1927-től dolgozik Balatonfüreden, ahol élénk részt vesz a község társadalmi és kulturális életében. Felesége Slánier Mária, aki régi iparos családból származik.^[3] A Tanácsköztársaság alatt tagja volt a helyi direktóriumnak, különösebb retorzió ezért nem érte. 1930 k. az Ipartestület alelnökeként is tevékenykedett, majd 1933-ban a balatonfüredi Iparoskör elnöke volt

LAMPÉRTH VINCZE meneshelyi születésű volt, de szoros rokoni kapcsolatok és baráti szálak fűzték a fürediekhez. 1916-ban vonult be Hajmáskérre a m. kir. 7. tábori ágyús ezred 2. aknavető (üteg) századához. (Landwehr-Feldkannonenregiment Nr. 7.) Kiváló katonai előmenetlről tett bizonyosságot: 1916-ban már tizedes, a háború befejezésekor szakaszvezetőként szerelt le. Testvére, Lampérth Karolin Füredre házasodott, Szabó Imre felesége volt. Hugának

írt tábori levelezőlapjainak jelentős része megmaradt.^[129]

LÁSZLÓ MIHÁLY [LÖWINGER MIKSA] (*Balatonfüred, 1883. április 7. – Auschwitz, 1944. augusztus 15.*) bádigos és vízvezeték szerelő. Löwinger Adolf és Löwinger Teréz fogadták örökbe. Lászlóra magyarosította családnevét. Löwinger Herminával (*Balatonfüred, 1890. – Auschwitz, 1944. augusztus 15.*) kötött házasságot. 1906-ban önállósította magát, 1909-ben átvette nevelőapja, Adolf által 1864-ben alapított vállalatot. Számos középületen és magán villán dolgozott. Ő végezte az Erzsébet szanatórium, a honvédtiszti és csendőrtiszti üdülő, a posta stb. szakmunkáit. Az ipartestület pénztárosaként 1913-ban ő kezdeményezte az első mozi-előadások megszervezését a faluban, az Ipartestületi székház erre a célra kibérelt nagytermében. Az első világháborúban 1914-től a 20. honvéd gyalogezredben az orosz harctéren teljesített csapatszolgálatot; 1918-ban szerelt le. A Balatoni Szövetség kiállításán 1926-ban ezüst érmet nyert. 1929-től hitközségi pénztárnok, 1944-ben családjával együtt elhurcolták.^[10]

LIGETI JENŐ, izr. elemi iskolai tanár, hitközségi jegyző. 1914. decemberében könnyebben megsebesült, a klostenburgi kórházban ápták, majd a tapolcai kórházban lábadozott, - erről ő maga tudó-

sította a Balatonfüredi Hírlapot. További sorsa ismeretlen.

MAJOR JÓZSEF (*Veszprém, 1892.*)

Szíjgyártó és nyerges, 1906-ban szabadult az inasévek után. A világháborúban 42 hónapig szolgált a fronton. Műhelyét 1920-ban alapította.

MAJOR JÓZSEF ifj.

(*Balatonfüred, 1896. március 09.*)

Apja: id. Major József, földműves (*Balatonfüred, 1864?*), anyja: Decsi Zsófia (*Alsóörs, 1876.*) Ujhelyi Vilmával (*1893. július 11.*) 1920. május 4-én kötött házasságot Balatonfüreden.^[10] Tevékenységéért díszoklevelet kapott. Az Ipartestület elöljárósági tagja volt.

DR. MALLER MIKLÓS, fogorvos, földbirtokos. (*B.füred, 1891.-*)

Középiskolái elvégzése után a Pázmány Péter Tudományegyetemen nyert orvosi diplomát. Az 1914-es háború alatt a 33. sz. helyőrségi kórházban teljesített szolgálatot, a kommün bukása után a 6. sz. helyőrségi kórház vezetését kapta meg. 1933-ig Budapesten folytatott magánpraxist, majd Zalalövön telepedett le. 1914-től 1919-ig a császárvadászoknál, mint főorvos szolgált. Kitüntetései: 3 Signum Laudis, koronás arany érdemkereszt, a porosz és magyar v. é. II. osztályú, Károly-csapatkereszt, sebesülési érem 2 közép-sávon. Nagy eredménnyel űzi a motoros sportot, több versenyen

nyert díjat. Felesége: Ács Aranka. 1 lánya van.^[111]

MICHAELLER /MICHELLER/

JÓZSEF VENCEL sütőmester.

(*Érsekújvár, 1878. szeptember 15. – 1956. február 01.*)

Apja id. Michaeler (Mieheller) József, anyja: Manninger Mária (*†Balatonfüred, 1935. március 03.*) 91 évesen hunyt el. Merzter Irmával (*1887. január 18.*) kötött házasságot Balatonfüreden, 1908-ban, még ebben az évben átvette Balatonfüreden a legöregebb sütőüzemet, melyet szaktudásával felvirágoztatott. Katonai idejét a 76. királyi gyalogezredben teljesítette. A világháború alatt pedig a 20. honvéd gyalogezrednél szolgált 46 hónapig a fronton. Az 1933-as országos mezőgazdasági kiállításon ezüst oklevelet kapott boráért. 1936-ban a takarékpénztár igazgatósági tagja lett, de tagja volt a Hitelszövetkezet vezetőségének, a helyi frontharcos szövetségnek is. A Balatonfüredi Iparosok és Kereskedők Önképző Körének t.b. elnökévé választották 1932-ben.^[10]

NAGY IMRE, gazdálkodó. 1916-ban vonult be a m. kir. 20. gyalogezredhez. (II. z.alj, táb. posta: 102.) id.(?) Szabó Imre sógora volt.^[129]

OBLATH BÉLA (*1900. aug. 4.-*) és **FERENC** (*1899. márc. 17. -*)

Szolgálati helyükről nincs adat. Édesapjuk Oblath József füredi és veszprémi mészáros (*Szentantalfa, 1869? – Veszprém, 1935. április*

28.), édesanyjuk Stern Etelka
(*Szentgál, 1879?*)

PATAKY [PATAKI] KÁROLY,
épület- és bútorasztalos-mester
(*Szepezd, 1896. január 24. –*
Balatonfüred, 1973. április 7.)

1912-ben szabadult az inasévek
után, 1916-tól Balatonfüreden
dolgozott, átlag 3-4 segéddel. A
világháborúban háromszor sebe-
sült. A Magyar Hétén 1928-ban
kitüntették. A Balatonfüredi Iparos
Dalkör titkára volt. Ágostai
evangélikus vallású volt, tüdő-
gyulladásban, bélrákban és érel-
meszesedésben hunyt el. ^[10]

PAPP KÁLMÁN

(*Balatonfüred, 1893. március 13. –*
Balatonfüred, 1956. szeptember
13.) Az Ipartestület jegyzője, az
Ipartestületek Országos Szövet-
ségének tiszteletbeli titkára Apja:
Papp János, anyja: Rangli Vero-
nika. Ferenczy Máriával (*– †Bala-*
tonfüred, 1948. december 15.)
kötött házasságot Balatonfüreden,
1919-ben. 1919. október 24-én
született Endre, 1920. november 9-
én László fiuk. Tagja volt a
Kisfaludy Sándor Társaskörnek és
jegyzője a Balatoni Művész-
kolónia Egyesületnek. A Balaton-
füred és Vidéke Kereskedő
Társulata titkára volt. Az I. v.
háborúban 1915–17-ig szolgált,
megsebesült. ^[10]

PÁLFI GÁBOR, kisbirtokos
(*Balatonfüred, 1895. május 25.–*
1971. augusztus 10.?)

Apja: Pálfi Gábor, anyja: Bedegi
Julianna. Szabó (Fejes?) Eszterrel
kötött házasságot Balatonfüreden
1922-ben. 1915 májusában a 14.
tüzérezredhez vonult be.

1915 szeptemberében az orosz
hadszintérre vitték, itt novemberben
megrúgta egy ló. Felépülése után
1916 augusztusában a román
hadszintérre került, a brassói-
predáli, valamint Tölgyesi-szoros
környékén vívott harcokban, majd a
dornawattrai, a jakobényi és más
csatákban vett részt vett részt 1917
végéig. 1918 tavaszán az olasz
hadszintérre, a Piavéhez vitték,
1918. október 31-én sebesülten
olasz fogságba esett. A hadifog-
ságból 1919 augusztusában 75 %-os
rokkanként került haza. Megkapta a
sebesülési érmet és a Károly-
csapatkeresztet. ^[10]

PÁLFI ZSIGMOND (*Balatonfüred,*
1884. – Budapest, 1932.)

1932. június 8-án szomorú hírt
közölt a helyi újság:

Elhunyt Pálfi Zsigmond, református
presbiter, volt községi bíró.

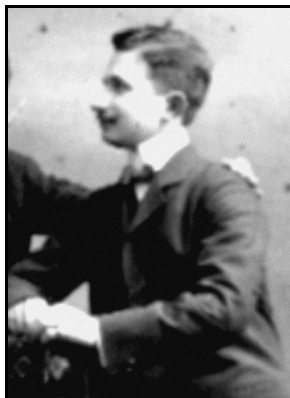
„...Pálfi Zsigmond nem csak
működésében volt nagy, hanem test

alakjával is kivált a többi emberek közül. Az Isten teremtésének egy gyönyörű példánya, és amilyen nagy volt testben, éppen olyan jószívű és meleg lelkű volt...”.

Váratlanul ért mindenkit a hír, számítani sem lehetett elhalálozására. Egy ártalmatlannak és rutinműtétnek számító veseoperáció után szövödmény lépett fel szervezetében, a kórt nem sikerült leküzdeni a pesti kórházban. Családja holttestét hazahozatta Balatonfüredre, a református temetőben a Polgári Dalegylet gyászéneke után Vámos Géza lelkész temette el. „Az ő bírósága alatt épültek a munkásházak, a községi strandfürdő...”^[13] Jelentős szerepe volt abban is, hogy Balatonfüred község méltóképpen, az egyik legszebb első világháborús emlékmű felállításával tisztelgett háborús hősei előtt: „A képviselő-testület 1922. június 10-én létrehozott egy bizottságot, amelyben Cs. Darab József, Pálfi Zsigmond és két lelkész foglalkozott a balatonfüredi hősi halottak emlékművének ügyével. Először a református templom falán akartak elhelyezni egy emléktáblát. 1923-ban gyűjtést indítottak, hangversenyeket rendeztek az emlékmű javára. A képviselő-testület 1923. április 23-i ülésén megszületett a terv: a hősök felett örökő Hadúr, amelyet a községháza előtt helyeznek el.”^[14]

POSZTOBANYI KAROLY

(Dunaszentbenedek, 1884. - Balatonfüred, 1969. december 01.)

Fűszer- és csemege kereskedő. Az ország nagyobb városaiban működött, majd 1910-ben önállósította magát és letelepedett Balatonfüreden. Háború alatt a 30. h. gyalogezredben, mint számvevő altiszt szolgált. Több katonai kitüntetés tulajdonosa. Katolikus egyházközségi előljáró, a község társadalmi életében nagy szerepet játszik.^[3] Az egykori vegyeskereskedés épületét az 1980-as Közösségi Ház felépítésekor elbontották. Feleségével együtt a füredi katolikus temetőben nyugszanak.

RESCH [REISCH] KÁLMÁN, cipésmester *(Balatonendréd, 1897. szeptember 11. – Balatonfüred, szívkörház, 1963. november 06.)* Apja: Resch János, anyja: Kaposi Mária. Varga Máriával *(Balatonfüred, 1895. augusztus 15.)* kötött házasságot Balatonfüreden, 1921-ben. 1914-ben szabadult az inasévek után. A világháborúban 13 hónapig szolgált a fronton. 1921-ben lett

önálló. Az Ipartestület választmány előjárósági, valamint tanoncvizsga-bizottság tagja és a Balatonfüredi Iparos Dalkör al-elnöke volt. 1948-ban a gyógyhelyi bizottság tagja lett.^[10]

RÓKA GÁBOR (*Felsőörs, 1895. – Balatonfüred, 1973. január 14.*)

Földbirtokos. Apja: id. Róka Gábor, anyja: Kaszás Vilma. Siskei Karolinával (*Balatonfüred, 1905. október 12.*) kötött házasságot Balatonfüreden, 1926-ban.

^[10] Régi balatonfüredi család sarja. 1914-ben a 48. királyi gyalogezredben szolgál, végig küzdi az orosz- és olasz frontot. Több ütközetben vett részt. Számos hadiérem tulajdonosa. A háború után kezdett gazdálkodni. A község tekintélyes polgára, több kulturális egyesület vezető tagja. Felesége Siskey Karolin, szintén régi füredi család leszármazottja.

^[3] 1921. szeptember 21–25- között a Balatoni Szövetség rendezte 5. borászati és kertészeti kiállításon állami elismerő oklevelet kapott. 1959-ben a Kisfaludy Mezőgazdasági Szövetkezet alapító tagja volt. „*Rendes, derék ember s józan Róka Gábor,/ Pénze, mint a polyva, vagyona egy tábor./ Takarékos, dolgos, példát ad a falunknak,/ Mint kell gondolkodni „virtigli” gazdának.*”^[92]

DR. SCHER VILMOS

(*Bodvalenke /Abauj m./, 1881. – Balatonfüred, 1941. szeptember 3.*)

M. kir. főállatorvos. Állatorvosi képesítését Budapesten nyerte. 1906-ban Balatonfüreden kezdte el működését, 1908-tól ugyanitt, mint járási állatorvos működik. Háború alatt az 5. vonatezrednél teljesített szolgálatot, Albániában és Szerbiában. Négyévi szolgálat után, mint emléklapos népfelkelő katonai állatorvos szerelt le.^[3]

SCHMIDT GYULA, mészáros és hentes (*Németboja, 1894. december 15. – Balatonfüred, 1950. május 28. 22⁰⁰*) Apja: Schmidt Gáspár, anyja: Soós Lenke (Janka?). Steinlein Máriával (*1892. február 2. – 1952. október 25.*) - apja: Steinlein Ferenc, anyja: Soós Alojzia - kötött házasságot Balatonfüreden, 1920. október 26-án. 1921. július 27-én született Balatonfüreden Gyula fiuk (meghalt Balatonfüred, 1980. február 16.) 1912-ben Pápán szabadult az inasévek után. A világháborúban 42 hónapig szolgált a fronton. 1920-ban lett önálló Balatonfüreden, szívbénulásban hunyt el.^[10]

SINGER ZSIGMOND, fűszer-, és vegyeskereskedő

(*Nyírád, 1879. – Auschwitz, 1944. augusztus 15.*)

Apja: Singer Izrael, anyja: Weisz Júlia. Pápai Lujzával (*Nyírád, 1879 – Auschwitz, 1944. augusztus 15.*) kötött házasságot. 1911. augusztus 28-án született Margit, 1913. június 23-án Boris lányuk. Apjának az 1880-as években alapított üzletét 1905-ben vette át, melyet nagy körültekintéssel és szaktudással

vezetett. Az I. világháború alatt a 20. honvéd gyalogezredben szolgált, őrmesterként szerelt le. 1944-ben koncentrációs táborba hurcolták, ott is halt meg. 2007. augusztus 27-én emlékkövet (réz utcaő) avattak tiszteletére egykori háza előtt a gyalogjárdán. ^[10]

SISKEY IMRE református lelkész. *(Balatonfüred, 1887. -)*

Középiskoláit és a teológiát a pápai ref. kollégiumban végezte. Monoszlón kezdte meg működését, mint segédlelkész, 1913. november 1-jén ugyanott lelkész lett. 1931. március 1-jén a balatonudvari egyházközség lelkészévé választották meg, a világháború alatt tábori lelkészként teljesített szolgálatot. A Fürdőegyesület elnöke. Az Iskolánkívüli Népművelés vezetője és állandó előadója. Udvariban szolgál, a ref. elemi iskola 6. osztályát vezeti, tanítja. ^[3]

SOMOGYI IMRE *(Balatonkövesd, 1898. június 18. – Szombathely, 1971. április 3.)*

Apja, Nagy Imre fiatalon elhunyt. Édesanyja, Róka Zsófia 1912-ben másodszor is férjhez ment Somogyi Gábor balatonfüredi gazdálkodóhoz, aki saját gyermekévé fogadta, adoptálta. Az elemi iskola után még négy középiskolai osztály végzett. A háborúban az elsők között került a frontra: A 20-as gyalogezred katonájaként részt vett a piavei csatákban. 1923-ban megnősült, feleségül vette a siómarosi Bakonyi Jolánt. Házasságukból két gyermekük született: Jolán 1924-ben, Nelly 1926-ban. 1928-ban községi előljárósági tag, 1932-ben helyettes községbíróvá választották, 1938 és 1945 között pedig községi bíró volt. 1942-ben gazdasági tanácsos címmel tüntették ki. Jelentős érdeme volt a második világháborús károk elhárításában, a helyi közellátás és rend megszervezésében. Később lemondott tisztségéről, a Kisfaludy Tsz. pénztárosaként vonult nyugalomba. ^[118]

Dr. SOMOGYI KÁROLY ügyvéd, író, újságíró, szerkesztő.

A református presbitérium tagja, a Balatonfüredi Hírlap főszerkesztője. A mozgósítást követően az elsők között kezdte meg a harctéri szolgálatot. A világháborúban tartalékos főhadnagy a cs. és kir. 19. tábori vadász-zászlóalj kötelékében. Bevonulása után az orosz harctérre került, ahol a Dankl-hadseregben a Lublinig tartó előrenyomulás alatt vitézül és hőiesen küzdött. A harctéren három golyó által súlyosan megsebesült, melynek következtében további szolgálatra alkalmatlanná vált, 50%-os rokkanttá nyilvánították. Kitüntetései: a Hadseregparancsnokság elismerő levele, Bvé., Kcs. Leszerelése után a község politikai életének egyik meghatározó személyisége lett. Elsők között szorgalmazta a Szocialista Párt helyi szervezetének létrehozását, annak ellenére, hogy a tervezett alapszabály nem minden pontjával értett egyet, ezért a továbbiakban semminemű tisztséget sem vállalt a szervezetben. Szerkesztője maradt a Balatonfüredi Hírlapnak és főmunkatársa volt a Balatonvidéki Vörös Újságnak. „A hős hazatért” c. melodramáját 1916-ban mutatták be Balatonfüreden.

SOMOGYI PÁL A (keszthelyi) huszárokhoz vonult be, egy lovasbaleset következtében jobb lába maradandóan megsérült, a háború befejezése előtt leszerelték. „*Somogyi Pál s Zsoldos egy utcában laknak,*

Mulatságból haza a pataokban járnak.

*A hangjuk szépen csendül-kondul,
Egyik tenor, másik basszus a
javábul.”* [92]

SZÁNTÓ BÉLA dr.

(1884. december 10.)

Ügyvéd, t. hadnagy a cs. és kir. 44. gyalogezredben. Szülei: Schwarcz Mór és Márkus Franciska. 1914. augusztus 4-én kötött házasságot kötött házasságot Eibenschnitz Margittal.

"...A szocialista-szociáldemokrata eszmék Balatonfüreden való megjelenését a helyi sajtóban 1914. február 22-én megjelent írás tanúsítja.

Szerzője dr. Sz. B., aki minden bizonnyal Szántó Béla ügyvéddel azonos. „A szocializmus viszonya a mezőgazdasághoz” címmel megjelent írásában a nagybirtok védelmének megszüntetését, a mezőgazdasági nagyüzemek paraszti kisüzemekké való átalakítását, a kisüzemek szövetkezeteken keresztül való megszervezését sürgette. Szántó Béla, aki régtől fogva szocialistának vallotta magát, aligha jutott volna öt esztendő múlva jelentősebb szerephez Balatonfüred történetében, ha nincs a világháború, a nagy világégés, amelynek következtében kilendült a politikai inga...” [43]

A világháborúban tartalékos igazságügyi hadnagy, 20 hónapon át teljesített harctéri szolgálatot. Az orosz harctéren a lucki és cholmi ütközetekben vett részt. A harctéren szerzett betegségéből felgyógyulva a kassai hadosztályparancsnokság keretébe osztva végzett igazságügyi szolgálatot. [130]

„Az 1920-ban kelt járásbírószági jelentés szerint „A Tanácsköztársaság híre Balatonfüredre március 22-én egy távirattal érkezett meg. A sürgöny a községi előljárárság kezeihez adatott le, s a községi jegyző a táviratot dr. Szántó Béla ügyvédhez – aki magáról azt hirdette, hogy a Nemzetközi Szocialista Pártnak a vidéken legrégebbi tagja – adatta át.” A Balatonfüred c. hírlap szerint a sürgöny Nagykanizsáról

érkezett „a kommunizmus megszervezése érdekében”. Elovasása után értekezletet tartottak Szántó Béla lakásán, amelyen Fazekas Vilmos, a járási hivatal írnoka, Somogyi Károly ügyvéd, Bárd Béla járásbíró és még néhány személy vett részt. „Szántó az értekezleten mindjárt, a többi résztvevőtől eltérőleg, kik a magyar határok visszaszerzésének érdekében szólottak, a marxizmus dicsőítését, tehát a kommunista rendszer célszerűségét választotta témája gyanánt.” Az értekezlet résztvevői megállapodtak abban, hogy másnap délután a tűzoltószertárba összehívják egy tágabb körű értekezletet, amelyen megalakítják a Szocialista Pártot. A tűzoltószertári gyűléstől – amelyen jelen volt egy honvédezredes, egy polgári iskolai tanár, a járásbíró és a járási írnok - a parasztság feltűnően távol tartotta magát. [...] A közeli napokban – nyilvános és korlátlan, nőkre is kiterjedő szavazati jog alkalmazásával – megválasztották a járási és a községi tanács tagjait. Szántó Béla nem kapott tisztséget. Szocialista nézeteit hangoztatta, de lehurrogták, mert csak a nagybirtok ellen szólt, a nagytőke ellen nem...” [43] Az 1930-as évek elején elköltözött és Devecserben nyitott ügyvédi irodát.

SZÉKELY [SZÉKÖLI/SZÉKELI] **GÁBOR**, szőlő- és földbirtokos. (*B.füred, 1878. – B.füred, 1935. december 17.*) Apja: Székely József, anyja: Fejes Lidia. Korpádi Karolinával kötött házasságot. [10]

Eredetileg a szabóipart tanulta ki, melyet hosszú ideig űzött Budapesten. 1920-ban telepedett le Füreden, ahol 1933. év végéig iparát folytatta. A háború végén, hosszú frontszolgálat után, mint szakaszvezető szerelt le. Szaktudásának elismeréséül az országos Iparegyesület ezüst éremmel tüntette ki. Tagja a NEP-nek és tevékenyen részt vesz a kulturális életben. ^[3]

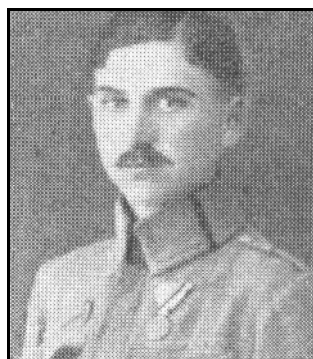
SZLÁVI KÁROLY hadnagy
(Tótvázsony, 1894. – 1949.)

Az elemi iskoláit Pécsen kezdte, majd a veszprémi piaristáknál tanult tovább. Érettségi után Károly- csapatkereszt elismeréssel, hadnagyként szerelt le. 1918-tól 1933-ig Angliában, Törökországban és Bulgáriában dolgozott banktisztviselőként, fiókvezetőként. Azután Amerikában a Paramount filmgyárban lett üzletkötő, ahová az ismert filmrendező, Georg Cukor hívta. 1933-ban jött vissza véglegesen Magyarországra, a füredi birtokon gazdálkodott. 1944-ben, Bécsben

tanult közgazdaságot. A világháborúban szakaszparancsnok, megsebesült, harcolt az orosz és olasz fronton. Származása miatt menekülnie kellett a nyilas számonkérők elől: Budapesten bújkált. 1945. április 17-én érkezett vissza Balatonfüredre, 1945. június 30-án feleségül vette a füredi Henn Máriát. Házasságukból két gyermekük született Füreden – Károly (1946), és József (1947). Agydaganatban hunyt el. ^[125]

TAMÁS LAJOS gazdálkodó
(Balatonfüred, 1895. november 16.
– Balatonfüred, 1958. április 22.)

Apja: Tamás Mihály, anyja: Csepeli Lidia. Horváth Irmával kötött házasságot Balatonfüreden, 1919-ben, majd Zaur Rózával ugyancsak Balatonfüreden, 1938-ban. 1916 márciusában vonult be a 20. honvéd gyalogezredhez. Kiképzés után a 4. honvéd tüzér ezredhez vezényelték. 1916. június 1-jén az orosz hadszíntérre küldték Wolhyniába. 1916 augusztusában a romániai Tölgyesi-szorozshoz került, 1918 tavaszától a piavei harcokban vett részt a fegyverszünetig. Kétszer

tüntették ki a bronz vitézségi éremmel és megkapta a Károly-csapatkeresztet. Református vallású volt.

TÁLOS IMRE, id. (1882. július 15. – Balatonfüred, 1960. június 09.)

Apja: Tálos József, anyja: Tálos Lidia. Előbb Papp Ilonával, majd Varga Juliannával (1891. október 05.) kötött házasságot Balatonfüreden, 1913-ban. ^[10] Helybéli kovácmester, a mozgósítás elrendelése után az első között vonult be. Testvére, Tálos József a ref. elemi iskola tanítója, majd igazgatója. A háborút huszárként harcolta végig, Somogyi Pállal a 9-es huszároknál szolgált.

„Jókedvű két faktárs Mórádi és Tálos /Miként a bor a szerelemmel határos/ Egyik a bort inni fölével szereti/ Másik, ki tudja mért, pincénél kedveli.” ^[92]

TORMA SÁNDOR, tetőfedő
(B.füred, 1883. 10. 26. – B.füred, 1944. 06 18.)

Anyja: Torma Treszka. Kiss Teréziával kötött házasságot Bala-

tonfüreden 1908. április 5-én, aki a háború alatt 3 évig a füredi Vöröskereszt kórházban dolgozott ápolónőként. Református vallású, 1904. október 6-án vonult be a 6-os vár-tüzérekhez. Katonai ideje letelte után leszerelt, de 1914-ben ismét bevonult, a szerb harctérre vezényelték, részt vett a Szabácsért vívott harcokban. 1914 szeptemberében az orosz hadszíntérre vitték, harcolt a sztarij-szambori, a lebergi, a brody-i és több más ütközetben egészen 1916 márciusáig, majd Petrikov és környékén 1916 júliusáig. Ekkor a franciaországi Verdunhoz került, ahol 1917 áprilisáig szolgált, majd az olasz hadszíntérre vezényelték Részt vett a csepovai, a piavei harcokban. A fegyverszünetet követően tizedesi rangban szerelt le. Kitüntetései: bronz vitézségi érem pánttal, Vaskereszt, Károly - csapatkereszt. A Balatonfüred c. újságban megjelent híradás szerint „tragikus hirtelenséggel hunyt el.” Az egyházkönyvben halálának okaként autó által okozott baleset szerepel.

TÓTH BENJÁMIN MIHÁLY (BENŐ) (Szalkszentmárton, 1893. április 25.) Szabómester Apja: Tóth Mihály, anyja: Boros Eszter. Sánta Máriával (1900. március 21.) kötött házasságot Balatonfüreden, 1919-ben, 1920. november 12-én született Irén lányuk Balatonfüreden. 1910-ben Budapesten szabadult az inasévek után. A világháborúban 24 hónapig volt a fronton. 1920-tól önálló Balatonfüreden. Ipartes-

tületi, tanoncvizsga-bizottsági tag és az Iparos Dalkör pénztári ellenőre volt.^[10]

TÓTH JÓZSEF, férfi- és női szabómester. (*Izsa, 1889. január 22. – B.füred, 1966. december 13.*) 1914-ben, az elsők között vonult be a Nagykanizsára. Apja: Tóth Péter, anyja: Mike Julianna. Voch Juliannával 1918-ban kötött házasságot Székesfehérváron. 1920. december 5-én született Jenő fiuk. 1907-ban szabadult az inasévek után, 1913-tól dolgozott Füreden. Tagja volt a tanoncvizsga-bizottságnak. 1943 februárjában a Baross Szövetség helyi szervezete elnökévé választotta.

UJHELYI IMRE

Harcéri szolgálatáról nincs adat.

UJHELYI SÁNDOR

(*Balatonfüred, 18... március 13. – Veszprém, 1942. február 12.*) Géplakatos, fegyverműves és fegyverkereskedő Apja: Ujhelyi Imre, anyja: Szentés Eszter. Keller Rózával (*Tagyon, 1903. április 04.*

– *Balatonfüred, 1953. december 20.*) 1926-ban kötött házasságot Tagyonban. 1917-ben Budapesten szabadult az inasévek után. A harcokban megsebesült, 1925-ben lett önálló iparos. Gümös agyhártyagyulladásban hunyt el.^[10]

VARGA GÉZA, "koporsós Varga", (*B.füred, 1897. október 10. – ?, ?*) Épület- és bútorasztalos mester, temetkezési vállalkozó Apja: Varga Ferenc (*Szentbékállya, 1866?*), anyja: Undi Terézia (*Hajmáskér, 1866?*). 1915-ben szabadult, az inasévek után. Az I. világháborúban 1915 és 1918 között 7 hónapig teljesített frontszolgálatot. Balatonkenesén felső ipariskolát végzett, 1925. óta önállóan dolgozott Balatonfüreden. Háza a mai Vak Bottyán utcában állt.^[10]

VARGA SÁNDOR, 1920-ban szabadult az orosz hadifogságból

VARGA IMRE, kisbirtokos (*Balatonfüred, 1892.*)

1913. október 4-én vonult be a 13. tábori tüzérezredhez. Az I. világ-

háborúban az orosz frontra vezényelték, részt vett a galíciai, orosz- és lengyelországi, valamint a Kárpátokban zajló harcokban és a gorlicei áttörésben. Később az osztrák Tengeremellékre vitték, az olasz hadszíntérre, ahol a Karsztokban részt vett a constanjevicai, a piavei ütközetben, itt érte a fegyverszünet. K: bronz vitézségi érem, Vaskereszt, Károly-cs.kereszt. ^[10]

VÁZSONYI [AUERBACH] JÓZSEF, cipész (*Tótvázsony, 1900. április 2. – Balatonfüred, 1947. április 4.*)

Apja. id. Auerbach József nap számos, anyja: Grim Ágnes. 1916-ban szabadult, az inasévek után. A világháborúban 1918-ban teljesített katonai szolgálatot. 1926-ban lett önálló és alapította mai üzletét. Tagja volt a tanoncvizsgabizottságnak, a Hitelszövetkezetnek, az Élelmzési szövetkezetnek és a Katolikus Legényegyletnek, a balatonfüredi Sport Clubnak Előbb Sajgó Erzsébettel kötött házasságot, majd később Opánszki Teréziával. 1932-ben nevet változtatott, ekkor a Vázsonyi vezetéknévét vette fel. A balatonarácsi katolikus temetőben (Lóczy Lajos út bal oldala) helyezték végső nyugalomra 1947. április 6-án. ^[10]

WOLLÁK JÓZSEF, hentes, mészáros (*Vászoly, 1898. – Auschwitz, 1944. augusztus 15.*)

Apja: Wollák Simon, anyja: Klein Fáni. Back Juliannával (*Mezőszentgyörgy, 1907. – Auschwitz,*

1944. augusztus 15.) kötött házasságot. Az I. világháborúban 1916–1918 között 24 hónap frontszolgálatot teljesített. 1921-ben szabadult Füreden, az inasévek után apja üzletét 1929-ben vette át. 1944-ben a tapolcai gettóból munkatáborba hurcolták, szökési kísérlete közben lelőtték. 1931-ben született Jenő fiuk túlélte a holokausztot és hazatért. ^[10]

ZOLLNER ÁRMIN, fakereskedő. (*Balatonfüred, 1873. – Auschwitz, 1944. augusztus 15.*) Apja: Zollner Sámuel, anyja: Hirschfeld Rozália. Iskolái elvégzése után apja mellett dolgozott, majd 1900-tól önálló kereskedővé vált. A háborúban a 48. gyalogezredben szolgált. A község kulturális és társadalmi életében tevékeny részt vesz. Neje Stern Ilona, 2 gyermeke van. ^[3] Egykori lakásuk alsó szintjén működött az általuk üzemeltetett Bellevue panzió. „Volt a pensiónak társalgója, „elsőrangú rádióval”, napozó terasza, francia és diétás konyha állt a vendégek rendelkezésére.” ^[8] A Zollner családot származásuk miatt 1944-ben elhurcolták, Zollner Ármin és Árminné emlékét a füredi zsidó temetőben elhelyezett emléktábla is őrzi. A családból senki nem tért vissza.

M. kir. 30. honvéd gyalogezred parancsnokság.

435. szám. IGAZOLVÁNY

est 1917
Posztobányi Károly 1884-1906 Balatonfüred / I. sz. v. t. sz. sz.

részére, kinek az 1917. évi 304/2. számú ezredparancsnoksági parancssal
 odaítélt Károly-csapatkereszt kiadatott.

Tábori posta 414., 1917. évi november hó 16-án.

[Signature]
 ezredparancsnok.

Igazolvány Károly-csapatkereszt odaítéléséről Posztobányi Károlynak

Bereczky Gyula Horváth Gyula Kenyeres Pál

Tolnay István Somogyi Kálmán

SZABÓ IMRE

(Balatonfüred, 1882. január 10. -- Balatonfüred, 1943. szeptember 9.)

Szabó Imre

*„... Komoly, higgadt ember dalárdánk gazdája,
Neve Szabó Imre, s van egy csokor lánya.
Szorgalmasan gyűjti nekik a bizományt,
S védi, őrzi, óvja egyletünk vagyonát.”*

(Tálos József ref. ig. tanító:
Gyorsfénykép a balatonfüredi Polgári Dalegyletről - részlet)

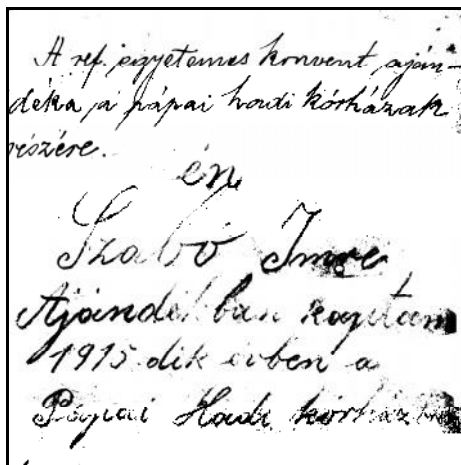
Régi füredi református család leszármazottjaként született Balatonfüreden. Az elemi és ismétlő iskoláit helyben végezte el a helyi református elemi népiskolában. Az iskola elvégzése után a családi birtokon kezdett el gazdálkodni. 1912-ben kötött házasságot a mencshelyi Lampérth Karolinnal. Házasságukból elsőként, még a bevonulása előtt, Vilma lányuk született 1913-ban.

A helyi kulturális életben már fiatal korában aktívan részt vett, a Polgári Dalegyletnek 1904-től volt tagja.

Szabó Imre a legelső hadkötelesekkel vonult be Balatonfüredről 1914 végén, pontos időpontja nem ismert.

Pápáról Oroszországba ^[128]

1915 januárja – amint az a postai bélyegzésekből is kitűnik – még a pápai tartalékkórházban találta Szabó Imrét, erre címéből is – „Tartalékkórház Kaszinó, Pápa” - következtetni lehet. Pontos beosztása, feladata nem ismert. 1916-ban a Monarchia számára a hadihelyzet úgy alakult, hogy minden, nélkülözhető hátszági katonát a frontokra, a harcoló ezredek feltöltésére kellett irányítani, így fordulhatott elő, hogy Szabó Imre jónéhány zalai társával is a harctérre került. El is szakadtak falubéli katonatársaiktól: Velük a XII. nagyszebeni (Hermannstadt) hadtestet töltötték fel.

Pápán eltöltött szolgálati idejét őrizte meg az a 13,5 x 9,7 x 1,8 cm. méretű, kék vászonkötésű, 400 oldalas (református) „Énekeskönyv”, melynek belső oldalára a következőket jegyezte fel:

„A ref. egyetemes konvent ajándéka a pápai hadikórházak részére.

én Szabó Imre Ajándékba kaptam 1915-dik évben a Pápai Hadi kórházban.”

1916 februárjában még egy rövididejű kitérőt tett Pilsenbe, a 48-asok kiképzőbázisára, de 1916. augusztus 31-én keltezett tábori levelezőlapon már egy új címet közölt szeretteivel:

„K.u.k. Inf. Reg. Nr. 64. II. zászlóalj 23. század, Etappenpost 133.”

„...a hatvan negyedik gyalog ezredhez vagyunk áttéve...”

(A cs. és kir. 64. gyalogezred békebeli állomáshelye Szászváros volt, hadfeltöltési körzete pedig Székelyudvarhely és Szászváros környékét foglalta magába)

Tehát katonai szolgálatát ettől kezdve a cs. és kir. 64. gyalogezredben folytatta, beosztásáról nem közölt adatokat, az új helyzetről csak annyit írt, hogy „... tizennyolcadikán jöttünk el Gorosofszicről...”

Szeptember első hetében feladott leveleiből már arra lehet következtetni, hogy egészségügyi szolgálatot teljesített, erről a következőket írta:

„... még itt vagyunk ebben az oroszországi üdülőben, nem tudom meddig leszünk itt, mert a bitang Románia mégis csak ellenünk jött...a jó Isten tudja, mi lesz velünk....”

Hogy pontosan hol is volt az a bizonyos szolgálati helye, nem közölte, csak annyit tudunk róla, hogy valahol az orosz-erdélyi határon, Brassó vármegye határához igen közel, az orosz oldalon.

Mikor Románia 1916. augusztus 28-án megtámadta a védtelen Erdélyt, magyar katonák ezrei haltak hősi halált a román túlerővel folytatott harcokban, az ősi magyar határon. Az Ojtozi- és a Tölgyesi-szoros, Gyergyószentmiklós, Csernahévíz és környéke mára a magyar katonák hősiességének jelképeivé váltak. *(Az ojtozi ütközetben a soproni 18. gyalogezred tisztii állományának háromnegyedét, legénységének pedig több mint a felét elvesztette. Az ezredet Ojtoz-hősei címmel tüntették ki.)*

A magyar lakosság már jóval a hivatalosan jegyzett román támadás megkezdése előtt menekülni kezdett a határos vármegyékből. Mintha korábban megérezték volna a fenyegető veszélyt, családok ezrei indultak útra, Magyarországra, közülük sokan Füreden találtak átmeneti szállást, ezt akkor még Szabó Imre sem tudhatta, pedig elsőként értesült a kényszerű eseményekről már 1916. szeptember 04-én!

„... vannak itt velünk a (Erdély)határszéli megyékből is, és írták nekik, hogy menekülnek Magyarországra. Engem is megkért egy Brassó megyei ember, hogy ha írok, kérdezzem meg, vannak-e Füreden menekültek, hogy az ő felesége, valami Bartha Mihályné a 9 éves fiával is eltűnt és szeretne róluk tudni...”

1916 szeptemberében Szabó Imrének már nagyon hiányzott az otthon, a család, a hazai ízek. Nem is volt külön kívánságlistája, hogy mit is küldjenek részére:

„...nem tudnál kedves feleségem olyan ételt elém tenni, de még gondolni sem, amire azt mondanám, hogy nem kell, vagy nem szeretem, minden jó, csak legyen valami. Tehát ha csomagot felvesznek, küldhetsz benne bármit, kukorica lisztet vagy búzadarát, sós pogácsát, gyúrt pogácsát...”

1916 második felében több alkalommal is szünetelték a harctérre(!) küldendő csomagok felvételét a postahivatalokban, sajnos nem mindenütt érvényesült az ideiglenes korlátozás. Ennek Szabó Imre is szenvedő alanya lett. Amíg bajtársai közül jó néhányan megkapták a feladott küldeményeket – és igen gyorsan – másik részüknek nélkülözni kellett. A katonákat bizony nem tájékoztatták a rendelkezésről, Szabó Imre is csak a felesége levelében értesült a tilalomról. Kielégítő választ bizonyára nem kapott feletteseitől, értetlenségének is adott hangot válaszlevelében:

„...legnagyobb sajnálatodra tudatod velem, hogy semmiféle csomagot nem vesznek fel. Ezt igazán nem értem, hogy lehet, hogy ma is többen kaptak kis csomagot, mind 18-án, 19-én feltéve és ma már (25-én) megkapták...”

Mint hívő és rendszeresen templomlátogató református embernek – később választott presbiter – még egy szomorú füredi eseményt is tudomásul kellett venni:

„...sajnálattal vettem, hogy kedves, szépen szóló harangjainktól meg kellett válni egyházunknak, meghiszem, hogy megható volt, mikor darabokra törve szórták le ősrégi helyükről...”

1916. október 1-jén, feleségének íródott levelében még csak találgat, hogy miként alakul majd a további sorsa:

„... amint hallom, elmegyünk innen, de azt nem tudom hová, de úgy bízom, hogy valamelyik frontra, a lövészárokb... ott kellemes idők lesznek ezután. A nyáron elhánták-vetették az embert egyik helyről a másik helyre.[...]...a kemény téllal kell szembekerülni az árokban, a hideg is már magában nagy ellensége az embernek, de amit a jó Isten végzett felőlem, azt el nem kerülhetem. Ott majd rövidesen fordul sorsom vagy életre, vagy halálra, és elérem már végét a hosszú utamnak, hogy visszafelé jöhetek hosszú utamon, azt a mindenható tudja... ha addig csomagot még nem tettél fel, várj vele, amíg új címet írok...”

1916. október első hetében küldött leveleit még a 64. gyalogezred állományából írta. Ezekben említette először legjobb barátait, a zalai Farkas Mihályt és Góczát, s amint arról a továbbiakban szó esik: egy eltévedt srappellrepsz az egymás mellett álló két barát közül Góczának okozott halálos sérülést.

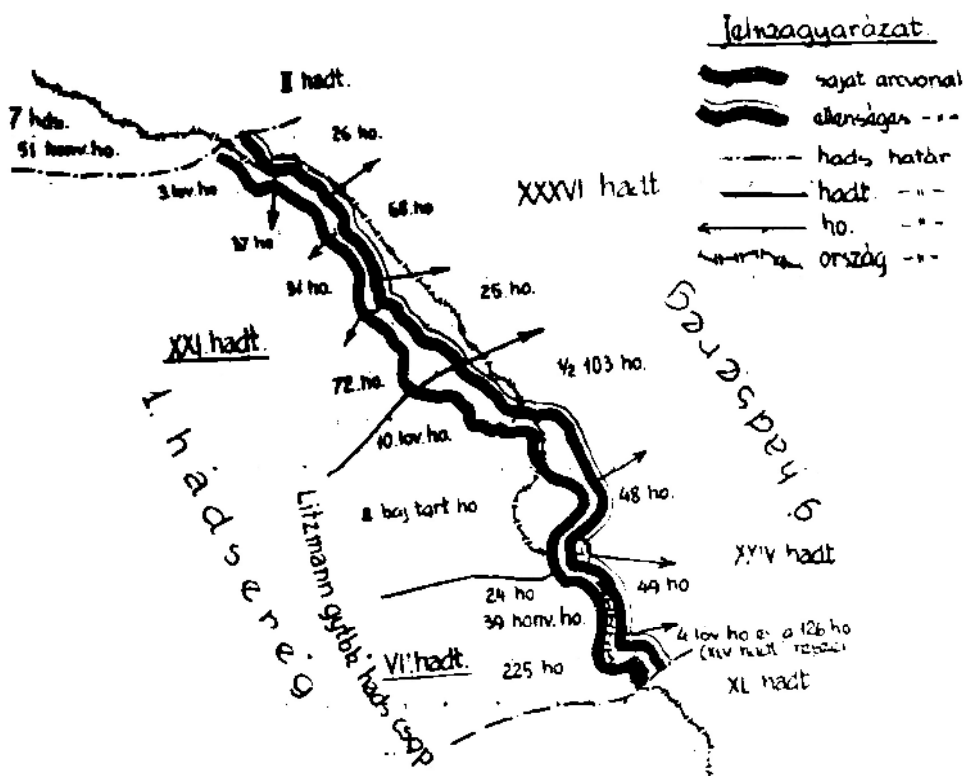
Erdélyben a 63-asokkal

1916 augusztusára Románia sikeresen lezárta az antant hatalmakkal folytatott alkudozását a háború után neki juttatandó magyar területekről, és küszöbön állt a román hadsereg hadba lépése a központi hatalmak ellen. 1916. augusztus 16-án Arz tábornokot kinevezték az újonnan felállított 1. hadsereg parancsnokának. Az új hadseregnek Erdély védelmét kellett ellátnia. Ekkor tette később szállóigévé vált, keserű megjegyzését: „HADSEREGPARANCSNOK VAGYOK, HADSEREG NÉLKÜL”. A román hadüzenet időpontjában Arz parancsnoksága alatt álló 1. hadsereg alig 10 000 embert számlált, kevesebbet, mint egy fél hadosztály. Az átcsoportosítások után 1917 februárjának a végéig az 1. hadsereg - német támogatással - elfoglalta Románia területét.

Szabó Imre is részese volt e harcoknak, bajtársai elvesztésének. 1916. október 6-án érkezett Szegedre, - „... várják a sürgőnyt, hogy merre menjünk...” - ahonnan 1916. október 7-én reggel 5 órakor indult el a szerelvénye Erdély felé, hogy besorozzon a 63. gyalogezred kötelékébe. Délután 2 órakor Aradon állt meg elsőként a szerelvény, rövid pihenő után tovább is indultak. 1916. október 10-én, 11 napi utazás után érkezett meg az új ezredéhez, a m. kir. 63. gyalogezredhez, „... tehát ismét másik ezredben vagyok...” Még aznap kora reggel az ezreddel Tövis helyiségből Székelykocsárdon át Marosvásárhelyre érkeztek, („... szerencse, hogy ott lehetett venni egy kis ennivalót...”)

Néhány órás további utazás után érkeztek meg a legutolsó vasútállomásra, ahonnan gyalogmenetben foglalta el az ezred a felállítási helyét, erről Szász-régenben feladott levelezőlapján számolt be 1916. október 10-én.

Szabó Imre gyalogost az ezred VII. zászlóaljának 2. századába osztották be, ettől kezdve, közel egy hónap elteltével, újra közölhette címét a levelezőlapjain: SZABÓ IMRE, INF. REG. VII/63. 2. SZÁZAD. TÁBORI POSTA 362.

Az 1. hadsereg és a vele szembenálló román haderő helyzete 1917. február végén

1916. december 28-án kelt lapján egy őt is közvetlenül érintő szomorú eseményt osztott meg otthoni szeretteivel:

„... reggel én voltam szolgálatban, poszton, és ő (egy bizonyos Gócza nevű bajtársáról van szó) állt az én helyemre. Többet nem beszélhettem vele, mert egy srapnelrepsz... a bal homlokába fúrta magát és azonnal összerogyott és meghalt, én segédkeztem feltenni a hordágyra és elvitték a sírházhoz...”

S mindezekhez még az otthoni szomorú hírek is hozzájárultak, hogy félrevonulva megsirassa az elesett otthoni barátokat, ismerősöket, ahogy feleségének írta 1917. január 29-én:

(Az előzményekhez tartozik, hogy a súlyos harcok közepette családja nem akarta az otthoni szomorú hírekkel is megterhelni.)

„... sok szerencsétlen halálozás meglepetést szerzett, hogy hogyan tudta így eltitkolni ennyi ideig. Bizony kedves, mind megsiratom őket, ahogy neveiket olvastam...”

Nem véletlenül írta tehát egy korábbi keltezésű levelében:

„Kérjék a jó Istent és imádkozzanak értem, a távollévőért...”

Szabó Imre 1916. decemberi válaszleveleiből néhány füredi eseményt is megismerhetünk:

Jobbulást kívánt a szegény Varga Gábornak, kinek állapota nemigen javulgat, *„... csak az élete maradhasson meg...”*, vagy azt is megtudhatjuk, hogy Nagy Imre is kiment a harctérre. (Megjegyzés: *Sajnos Varga Gábor nem élte túl sebesülését, Balatonfüreden temették el még abban a hónapban.*)

Harctéri eseményekről nem tudósíthatott, az szigorúan tilos volt egy katona számára, de a mindennapok gondjairól néhány mondatban mindig megemlékezett: Leggyakrabban az étkezésről, a hiányos ellátásról panaszkodott:

„... mindig csak bab, meg bab...” Bizony felfűvódott gyomorral nehéz volt harcba indulni. Nem is lehetett eléggé megköszönni az otthonról küldött finom falatokat: *„... itt a távolban felkeresnek szerető karjaikkal, amikkel a tálból nekem szedték ki a jóízű falatokat...”*

Ha pedig hazai pecsenye is érkezett otthonról a menázsihoz: *„Istennek legyen hála ez az ünnep...”*

Több levelében kávékockákat is kért, - egyet reggelre, egyet estére – mert a frontkávé bizony sok kívánnivalót hagyott maga után *„...és a gyomrot becsapni nem lehet...többet és erősebbet tudnék csinálni...ez mind sötét jövő elé való számítás.”*

1916 karácsonykor a felbontott csomag mellé még megválaszolhatatlan gondolatok is társultak: Vajon megadatik-e még, hogy az ünnepi falatokat

egyszer majd a családja körében is elfogyaszthatja? Vajon a jó Isten még egyszer összeadja-e a családot?

A csomagok legnagyobb kincse mégis csak az Erdélyben beszerezhetetlen sósorszesz volt, amelyik mindegyik katona álmában helyet szorított magának, mert az használható volt mindenre: a fagyási sérülésekre, megfázásra, sebfertőtlenítésre, gyulladáscsökkentőnek és gyomormelegítőnek egyaránt. További leveleiben, ha másképp is fogalmazva, de mindig visszatért a távoli fronton harcoló katona vágyálma, a hazatérés a családhoz:

„... legyen még keblünkben örömtől telt szívünk boldogsága...”

1917. április 19-én arról számolt be sógorának, Kenyeres Gábor hajóskapitánynak (Siófok), hogy újabb kórházi napok várnak rá, csak a helyszín még nem biztos:

Lehetséges a gyergyószentmiklósi ellátás, de valószínűbb, hogy még távolabb kerül a frontvonaltól, „... majd naponként tudatom hogy léteimet.” A bizonytalanságát tükrözi, hogy levelezési címe helyén csak a következő állt: „címet még ne tudok”

(Egy könnyű sérülést követően súlyos fertőzést kapott: végtagjai, testrészei feldagadtak, a szemöldöke helyén hólyagok keletkeztek, vizelete véressé vált, kb. 7 kilót lefogyott...)

A ref. kollégium épülete: „K.u.k. Res. Hospital. Kolozsvár VII. Ref. Kollégium”

Néhány napos bizonytalanság után a gyergyószentmiklósi tartalékkórházat a kolozsvári gimnázium kollégiumi épületében berendezett tartalékkórházba telepítették. Szabó Imrét is itt helyezték el, következő levelezőlapjain már jól olvashatóan ott ékít a piros színű pecsét: „K.u.k. Res. Hospital. Kolozsvár VII. Ref. Kollégium”

1917 májusában, állapotában már jelentős javulás következett be, erről boldogan számolt be családjának, hogy rövidesen látogatható is lenne, ha nem volna ez a nagy távolság. 1917 szeptemberében még mindig kórházi kezelés alatt állt, s legnagyobb öröme (talán egyben bánatára is) már a közeli Veszprém-jutasi tartalékkórházban, néhány kilométerre szereteteitől. Ha haza nem is jöhetett, bizonyára gyakran látogathatták, mert ebben az időszakban megírták a családjának írott levelei. Bánatát pedig az jelentette, hogy az 1915-ben felépült veszprémi Járványkórházban – betegségéből kifolyólag – egyenlőre csak távolról értekezhetett hozzátartozóival. Azt, hogy mennyi ideig kezelték Jutason, nem állapítható meg, sógorát is csak arról tudósította 1917 szeptemberének végén, hogy elképzelhetőnek tartja a nagykanizsai utókezelést. Feladóként még a következő címet jegyezte: „Szabó Imre. K.u.k. Feldspital 401. Feldpost 234.” 1917 végére szerencsésen felgyógyult, s kétévi távollét után családja körében tölthette kéthavi szabadságát. Előző alakulatához 1918. január 27-én érkezett vissza. Azt, hogy 1918-ban hogyan alakult Szabó Imre sorsa, csak feltételezhetjük:

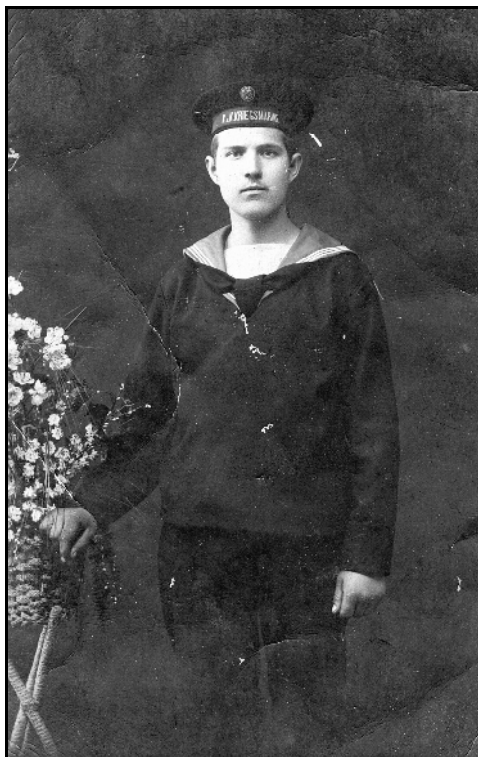
Ezredének hadtestét az olasz frontra irányították. 1918 januárjában az oszt-rák-magyar hadvezetés jelentős átszervezéseket hajtott végre, így a 63. gyalogezred két zászlóalját az újonnan megalakított 103. sz. gyalogezredbe helyezték át, benne a VII. zászlóaljat is, amelyik addig Szabó Imre egysége volt. A 18 éveseknek a frontba való állítását csak azzal lehetett elkerülni, hogy a hadvezetőség a csapatállományokat leszállította. Ettől kezdve minden K.u.k gyalogsági ezred csak három zászlóaljból állt: IR.103. gyalogezred: I./63, VII./63, és III./85 zászlóaljakból. *(A római számok mindig a zászlóaljakat jelölték, az ezredek sorszámanál pedig az arab számokat használták.)*

Ezrede végigküzdötte az olasz front nagy csatáit, részt vett a II. és III. piave-i (Vittorio Venetói) ütközetekben. Ezekben a csatákban a Monarchia harcképességét reprezentáló 35 gyalogos- és 8 lovashadosztályból 20 hadosztály harci állománya teljesen, az utolsó emberig megsemmisült! Szabó Imre a háború befejezése után, a legutolsók között térhetett vissza Balatonfüredre.

EMLÉKEZÉS EGY FÜREDI HADITENGERÉSZRE

SZABÓ ISTVÁN

(Badacsonytomaj, 1897. december 8.- Balatonfüred, U.B. 31/1974.)
A.n: Hegedűs Mária. Bevonuláskor lakcíme: Balatonfüred, Óvoda u. 9.

Ma már egyre kevesebben tudják, hogy igen jelentős haditengerészetünk volt 1867 - 1918 között. Európa 6., a világ 8. legnagyobb flottájával dicsekedhetett a Monarchia 1914-ben. A császári és királyi hajóhad a következő hadihajókból állt: 16 csatahajó, 9 cirkáló, 26 romboló, 77 torpedónaszád, 6 tengeralattjáró, 8 monitor, 6 őrzőronaszád. A tengeri és folyami hadihajók építésében a magyar hajógyárak is oroszánrészt vállaltak azzal, hogy a haditengerészet részére 88 hadihajót - köztük 13 tengeralattjárót építettek, ezek közül a Szent István volt a legnagyobb.^[101]

A Magyar Tenger partjáról is eljutottak néhányan ezekre a hajókra és lettek büszke haditengerészek. Közéjük tartozott a balatonfüredi Szabó István is.

Értékes és érdekes dokumentumokkal gyarapodott a balatonfüredi Helytörténeti Gyűjtemény 2009. márciusában: Az egykori haditengerész, majd községi rendőr, Szabó István első világháborús katonai irataival, fényképeivel és önéletrajzával. Igaz, hogy Önéletrajzában csak egy mondatban említette haditengerész múltját, de a Szolgálati könyvébe bejegyzett adatok alapján és némi kutakodás után rekonstruálhatóvá váltak azok az évek is, amelyeket a haditengerészet szolgálatában 1915-1918 között eltöltött. Az alábbiakban teljes terjedelmében és eredeti változatában közreadásra kerül az 1953-ban megírt Önéletrajza, megszakítva azokon a pontokon, ahol életrajzi adatai kiegészítésre kerültek.

„1897. december hó 8. napján, Badacsonytomajon születtem. Szüleim Szabó József és Hegedüs Mária, úgy apám, mint anyám földműves napszámosok voltak. Nagyapám Szabó József, nagyanyám Tóth Katalin volt, akik teljesen vagyontalanok voltak.

Az elemi iskola 6. osztályát Balatonfüreden végeztem.

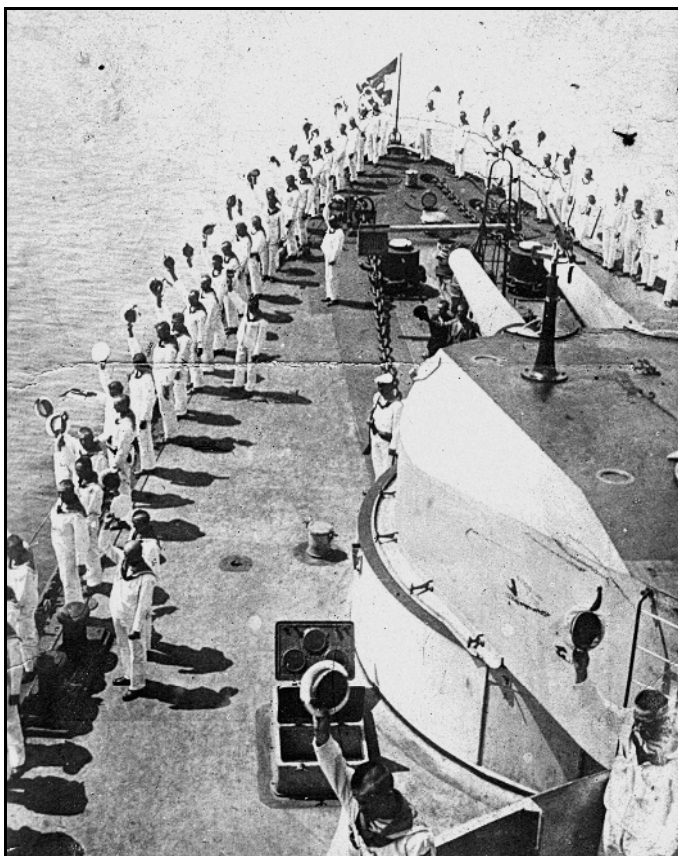
1915. október 15. napján vonultam be a katonai szolgálatra a volt haditengerészethez. Itt teljesítettem szolgálatot 1918. november 25. napjáig.”

A háború kitörésekor még nem érte el a 18. éves korhatárt, ezért csak 1915-ben vonult be Nagykanizsára gyalogosnak, ahol megkapta a 2756970208. sz. azonosítóját, mégis tengerész lett belőle. Az új hadihajók csatasorba állása megkövetelte a haditengerészet létszámának megemelését is, ezért a frissen bevonultak között megkezdődött a matrózok toborzása is a laktanyákban. A feltételek nem voltak szigorúak, az általános egészségügyi követelményeken felül csak egy dolognak kellett még megfelelni – átjutni az úszásvizsgán, mert ez volt az alapfeltétele a matrózzá válásnak. A sikeres vizsga teljesítése után Polába ^[102] került, ahol már ténylegesen is a haditengerészet állományába sorolták be: K.u.K. Matrosenkorps – 3. Kompagnie. Ekkor kaphatta meg az első tengerész egyenruháját is, erről tanúskodik a róla közzétett fénykép is. Tányérsapkáján ezüst betűkkel feliratozva még csak ennyi állt: **K. u. K. KRIEGSMARINE**, a kiképzés befejezése után vehette fel az első igazi tengerészsapkáját, amelyiken már az **SMS** ^[206] **HABSBURG** felirat csillogott.

A haditengerészetnél felvett azonosítási adatai a következőket örökítették meg:

Belépés: 1915.	Azonosító (nyilvántartási) száma: 3094.
Haja: barna	Szeme: barna
Testalkata: közepes	Magassága: 163 cm.

33 kikötői nap után került első alkalommal kiképzőhajóra, ahol 77 napos kiképzés után, 1916-ban az **SMS HABSBERG** hajó matróza lett.

Az SMS Habsburg legénysége és fedélzetrészlete 1916-ban, az egyik sorban ott integet Szabó István matróz is.

A hajóval esett át a tűzkeresztségen, részt vett Ancona bombázásában.

Ancona után rövid ideig kompszolgálatot látott el a polai kikötőben, majd az **SMS ERZHEZOG KARL** állományába került.

1916. május 1-én kapta meg a 3. o. matróz besorolását, majd 1918. január 1-től 2. osztályú matrózként szolgált.

1917-ben egyike volt azoknak, akiknek kiképzését az **SMS SZENT ISTVÁN** hajón folytatták, valószínűleg azért, hogy az esetleges utánpótlást majd velük oldják meg. Egyhavi átképzés után újra kompszolgálatot látott el a polai kikötőben, majd ismét az **SMS HABSBERG** és **SMS ERZHEZOG KARL** hadihajók következtek.

Pontosan mikor és mennyi ideig, ez nem derült ki az adatokból. Szolgálati könyve szerint az **SMS HABSBURG** volt az utolsó hajó, amelyiken szolgált, de ennek ellentmond az az utolsó Igazolás, amelyet a haditengerészettől való elbocsátásakor kapott, azt pedig az **SMS ERZHEZOG KARL** hajón állították ki – a hajó bélyegzőjével igazolva – 1918. november 3-án.

„Katonai szolgálatomból való leszerelésem után 1919. május hó 1- től a balatonfüredi hajózásnál, mint matróz dolgoztam 1920-ig. 1920. május hó 25-én ismét bevonultam a szombathelyi vadászzászlóaljhoz, onnan szereltem le 1922. május hó 25-én, tizedesi ranggal. Ettől az időtől kezdve 1926. április 1-ig földműveléssel foglalkoztam. 1926. április hó 2-án Balatonfüred nagyközség szolgálatába léptem, mint községi rendőr. Itt teljesítettem szolgálatot 1945. szeptember hó 5-ig.”

Ezen a ponton újra meg kell szakítani életrajzírását, mert életének egy jelentős eseményéről szerényen nem tett említést.

Ami kimaradt az Önéletrajzból:

„Szabó István balatonfüredi községi rendőr élete kockáztatásával kimentette a viharzó Balatonból George Dunlop angol fürdővendéget, aki jachtjával felborult. A bátor rendőr haditengerész volt, most kitüntetésre terjesztették fel.”

(Mikor és hol jelenhetett meg a képes tudósítás, nem tudható, mert az újságkivágáson erre utaló jelzés nincs.)

„1945. szeptember hó 6-án szolgálati időm megszakítása nélkül az Igazságügyiminiszter a balatonfüredi járásbíróshoz nevezett ki altisztnek, és ezideig is itt teljesítek szolgálatot. Időmet az Igazságügyiminiszter 1947. évi szeptember hó 2-án 15.107/1947. I.M.E. szám alatt kelt rendelete szerint 11.656/1945. I. M. E. sz. rendelettel történ besorolás alkalmával beszámított

és figyelembe vette. Szolgálati helyemet sem a háború alatt, sem a felszabadulás után el nem hagytam. A veszprémi megyei bíróság Elnöke 1953. El.V.B.13/4. számú átiratával munkaviszonyomat a balatonfüredi járásbíróságnál megszüntette és 1953. év november hó 1. napjával a járási ügyészség létszámába engedett át.

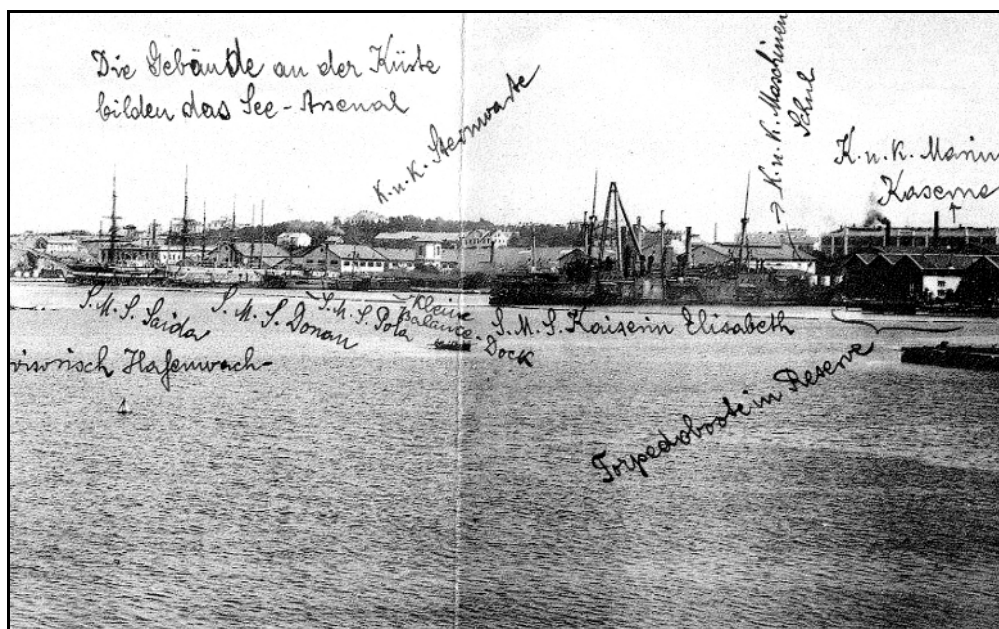
Feleségem Kertész Margit, aki vagyontalan, háztartásbeli. Két gyermekem van, Szabó Margit és Szabó László.

Van egy kis családi házam és 1 hold és 48 négyszögöl vegyes művelésű ingatlanom.

Kijelentem, hogy a fenti adatok a valóságnak megfelelnek és a legjobb tudásom szerint adtam elő.

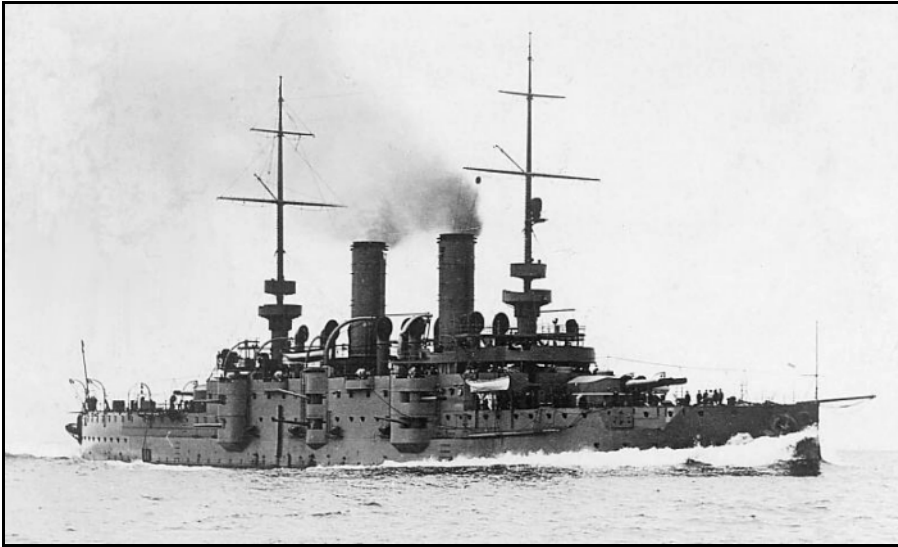
Balatonfüred, 1953. évi október hó 30. napján.

Szabó István”

Polai kikötőrészlet.

SMS Habsburg

Vízrebocsátás: 1900

Vízkesztés: 8. 200 t

Teljesítmény: 13. 000 LE

Sebesség: 19 csomó

Hossz: 114. 5 m.

Fegyverzet: 3 db 24 cm-es L/40 Skoda ágyú; 12 db 15 cm-es L/40 Krupp ágyú; 10 db 6,6 cm-es L/45 Skoda ágyú ; 6 db 4,7 cm-es L/44 Skoda ágyú ; 2 db 45 cm-es torpedóvető cső

Építését 1899 márciusában kezdték meg, 1902 decemberében állt szolgálatba. Röviddel ezután vezényelték fedélzetére Horthy Miklóst. Fő tüzérségének szokatlan elrendezése volt: az éltoronyba ikeröveget, a fartoronyba viszont csak egy löveget szereltek. 1911-12-ben átépítették. A háború kitörésekor testvérhajóival együtt a 4. csatahajó-divíziót képező Habsburg már elavultnak számított, az ekkor rövid időre kapitányként visszatérő Horthy nem is leplezte csalódottságát. A hajó legjelentősebb háborús bevetésére az olaszok hadüzenetét megtorló akció során, Ancona lövetésekor került sor. 1917 szeptemberében iskolahajónak minősítették vissza, aktív szolgálatot ezt követően már nem látott el. A háború után az angolok kapták meg, de ők továbbadták Olaszországnak. Ott bontották le 1921-ben. Testvérhajói: Árpád, Babenberg.

SMS Erzherzog Karl

Vízrebocsátás: 1903
Vízkeszoritás: 10. 600 t

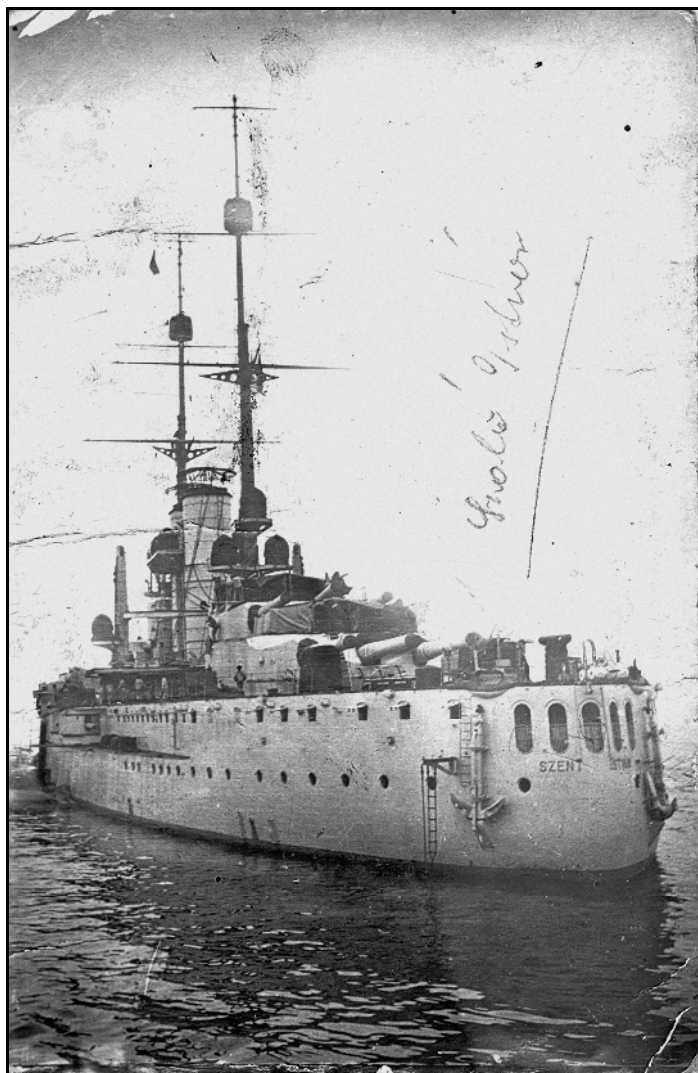
Teljesítmény: 14. 000 LE
Sebesség: 19. 2 csomó

Hossz: 118.5 m

Fegyverzet: 4 db 24 cm-es ágyú, 12 db 19 cm-es ágyú, 12 db 7 cm-es ágyú.

1907 januárjától Luzian von Ziegler ellentengernagy alárendeltségében a Hajóraj zászlóshajója volt. 1909. január 1-től a Hajóraj, és Anton Haus ellentengernagy zászlóshajója volt. Szeptember 25-én új távolságmérőt és irányzó berendezéseket építettek be a 19 cm-es lövegekhez, és új szellőzőket kapott. 1913. január 1-től a 2. Divízió, Richard Ritter von Barry ellentengernagy zászlóshajójaként szolgált. Június 16-án karbantartás céljából kivonták a szolgálatból. 1914. augusztus 1-én szolgálatba állt, mint a 2. Divízió zászlóshajója. 1915. május 24-én részt vett Ancona bombázásában. 1917-ben a 3. Divízió 2. Osztályának a zászlóshajója lett. 1918-ban a 2. Osztály zászlóshajója volt. Május 19-én a 3. Divízió parancsnoksága elhagyta a hajót, a Cirkálóflottillát átnevezték Nehézhajó Divíziónak. Március 22-től zászlóshajó volt. 1920-ban Franciaországnak ítélték úgy, hogy hat éven belül le kellett bontania. Októberben a franciák elvontatták a Cattarói-öbölből, de a Toulon felé vezető útján a rossz időjárás miatt Bizerta mellett Sidi Abdalahnál menedéket keresve lehorgonyozták, de ott helyben félig elsüllyedve megfeneklett. 1921-ben a helyszínen szétbontották.

SMS Szent István ^[205]

Nem véletlenül őrizte meg a Monarchia legszebb és legmodernebbnek tartott hadihajójáról, az SMS Szent Istvánról készült képeslapot Szabó István. Azon kiválasztottak közé tartozott, akik elmondhatták magukról, hogy a Szent Istvánon szolgáltak. A Szolgálati könyve szerint beválogatták a hadihajó legénységébe. 1917-ben 62 napig volt a hajó állományában, mint 3. o. matróz.

S.M.S. FREIHEITLICH K. HL.

BESTÄTIGUNG

Charge..... *No. 1. Kl.* *Szabó István*
 wurde mit heutigen Tage dauernd beurlaubt und hat
 nach..... *Zalatorfines* (Land)..... *Ungarn*
 abzugehen.
 alle Behörden werden ersucht ihn unbehindert dahin
 zu befördern und zuzulassen.
 Standort, am *9. November* 1918. *Szabó*

Búcsú a haditengerésztől. Társaival együtt Szabó Istvánt is útjára bocsátották a hajó nélkül maradt Monarchia haditengerészetétől.

M. KIR. HONVÉDELMI MINISZTER

614229 szám. Folyószám: *093.678*
 Hg. 19*39*.

Igazolvány
 a Károly-csapatkereszt viselésére való igényjogosultságról.

Igazolom, hogy *Szabó István* a vonatkozó
 alapszabályok értelmében a Károly-csapatkereszt viselésére igényjogosult.
 Nevezett *1897* évben *Zádacsoronytornay* községben, városban
 született, jelenlegi lakhelye *Zalatorfines* utca sz. és a volt
cs. és kir. haditengerész kötelékében teljesített szolgálatot.
 Kelt *Budapest* 19*39* évi aug. hó *22* n.
 A miniszter rendeletéből:
Röthke

3253/1938.

Két évtizedet megkésve, 1939-ben Szabó István is átvehette kitüntetését a haditengerészetnél nyújtott teljesítményéért.

II.

AZ I. VILÁGHÁBORÚ UTÁN TELEPEDTEK LE

ADORJÁN [STEINBACH] ÁDÁM,
vincellér (*Tótvázsony, 1895. 11. 28*
– *Balatonfüred, 1958. 06. 17.*) An:
Vesztergom Teréz. Balatonszőlős-
ről vonult be a 48. gyalogezredhez.
Frontszolgálatot 1915 és 1918
között teljesített 46 hónapon át, a
háború végén tizedesként szerelt le.
1924. körül költözött családjával
Balatonfüredre az Óvoda utcába.

ÁGFALVY RICHÁRD (1891.
szeptember 4. -), gyalogsági tiszt,
nyugdíjazásakor alezredes. Tényle-
ges katonai szolgálatának kezdete:
1914. augusztus 1. Hosszú ideig a
balatonfüredi Tiszti Otthon
parancsnoka. 1942-ben, nyugdí-
jasként az irodai szakmához
rangsorolva, honvéd szakszolgá-
latos. Utolsó ismert lakcíme
(1946): B.füred, Endrődi u. 4. sz.

BARABÁS JÁNOS iskola és
internátus igazgató.

Ősrégi nemesi családból származik,
Barabás György fia. Felsőfokú ta-
nulmányait Budapesten, Lipcsében
végezte, majd Iglón, Szenicén, Sár-
váron tanított. Az I. világháborúban
a 83. gy. ezredben Galíciában
szolgált, ahol súlyosan megse-

besült. 1918-ban menekülnie kellett
a csehek elől és így került 1919-ben
a sárvári, majd a balatonfüredi inté-
zetekhez.

1922-ben a balatonfüredi polgári
iskolában igazgatónak nevezték ki,
ahol 1931-ig volt igazgató. Elnöke
volt a Balaton cserkészcsapatnak, a
füredi népművelési bizottságnak. A
Szeretetház gondoksági jegyzője
volt, 1922-től vezette a főváros
által szervezett nyaralási akciókat
Füreden. 1930-ben a Balatonfüredi
Kaszinó elnökévé választották.
Iglói működése alatt munkatársa
volt a Tellérdy Gyula által
szerkesztett Szepesi Lapoknak,
előzőleg pedig irodalmi munkája
jelent meg „A magyar költészet
legújabb iránya” címmel. Tagja
volt a Kisfaludy Társaságnak, a
Yacht Clubnak, a Petőfi Tár-
saságnak, a Balatoni Szövet-
ségnek. Füreden gazdasági elő-
adásokat tartott és eredményes
kísérleteket végzett a mésztrő
amerikai alanyfajtákkal. ^[60]

BRANDL RUDOLF, fényképészeti
műterem tulajdonos. (*Bécs/Wien,*

Ausztria], 1897. szeptember 22. –
Bécs, 1973. március 24.)

Apja: Brandl János, anyja: Dieber Terézia. Bécsben, 1914-ben szabadult, az inasévek letöltése után. A világháborúban 1915-től 36 havi frontszolgálat után 1 évig olasz fogságban volt. Balatonfüreden 1925-ben alapította műtermét. Orbán Máriával (*Veszprém*, 1899. december 17. – 1964. október 15.) apja: Orbán József, anyja: Szabó Anna] kötött házasságot Veszprémben, 1925. május 7-én. Füredi lakásuk az Arácsi út 18. szám alatt volt, 1947-ben még Füreden laktak. Fia, ifjabb Brandl Rudolf 1926-ban született. ^[10]

CALPAS /CZALPAS/ CZECZEI LUKÁCS üveges, (*Bélapatak*, 1895 – 1942. 10. 19.) (Apja: Czeczai Gáspár, anyja: Hudi Mária.) Gánik Orsolyával kötött házasságot. Az inasévek után 1914-ben szabadult. 1915 – 1918 között 2 évet szolgált a fronton, majd 2 évig hadifogságban volt. Balatonfüreden 1928-ban alapított üzletet. Tüdőtályogban hunyt el. ^[10]

DR. DEMETER GYÖRGY (*Dés*, 1879 -). ny. főszolgabíró, vármegyei tb.főügyész, ügyvéd. 1906-ban végezte a budapesti jogi egyetemet. Működését a dési kir. törvényszéknél kezdte, mint gyakornok, majd később árszékeli ülnök, illetve árszékeli elnök lett. 1920-ban a megszálló csapatok elől Zala megyében telepedett le, ahol az alispáni hivatalban kapott

beosztást. Mint főszolgabíró 1931-ben nyugalomba vonult. 1932 óta tb. főügyész. A társadalmi életben nagy szerepet játszik. Igen sok egyesületnek megbecsült és tevékeny tagja. Szolgálaton kívüli százados. ^[3]

DÓBIÁS LAJOS (*Zsitvagyarmat*, 1897 (1887?) – *Veszprém*, 1976. augusztus 13.)

Apja: Dobiás Mihály, anyja: Mányi Julianna. Szobafestő és mázólo mester, szakképzettségét Budapesten nyerte. A I. világháborúban a 26. közös gyalogezredben szolgált 1914 és 1918 között, 36 hónapot szolgált az orosz és olasz fronton. 1924-től önálló mester, ekkor alapította üzletét Füreden. Számos középület építésénél részt vett. Holczhauser Máriával kötött házasságot. H. oka: kizárt sérv. ^[10]

FARKAS DEZSŐ,
vegyeskereskedő, gazdálkodó.
(*Szentkirályszabadja*, 1869. december 17. – *B.füred*, 1950. július 18.)
Apja: Farkas Gábor, anyja: Somogyi (Somodi) Karolin. Előbb Somogyi Matilddal (*B.füred*, 1873. december 05.) kötött házasságot Balatonfüreden. 1896-ban megözvegyült, majd 1918-ban Barcza Máriával (1889. november 20.) újabb házasságra lépett. 1894-ben szülőhelyén önállósította magát, Balatonfüreden 1884-ben kezdte meg működését. Az I. világháborúban a győri 19. közös gyalogezredben szolgált. 1926-ban

telepedett le Balatonfüreden,
szívszélhűdés okozta halálát. ^[10]

FEKETE JÓZSEF

(Somorja, 1884. - Balatonfüred,
1969. július 15.)

Főjegyző. Apja Fekete Antal,
anyja: Róth Erzsébet. Iskoláit
Pozsonyban és Szombathelyen
végezte, 1911-ben szerzett
oklevelet. Mint segédjegyző a
Sopron megyei Büdöskúton kezdte
működését. Jegyző volt
Balatonszemesen, Kővágóörsön,
Szentantalfán.

Az I. világháborúban a 19. vadász-
zászlóaljnál tartalékos főhadnagy-
ként szolgált az orosz, az albán és a
román fronton. Kétszer sebesült.
Megkapta a Signum Laudist.

1926-ban tiszteletbeli főjegyzőnek
választották meg, majd 1927-től – a
korábbi jegyző, Lohner Ferenc ha-
lálát követően – Balatonfüred jegy-
zője lett.

Hitelszövetkezeti igazgatósági tag
volt, 1930-ban a helyi Vöröskereszt
választmányi tagja lett. 1937. május
11-én vonult nyugalomba. Kis
Matilddal 1915-ben kötött

házasságot Kővágóörsön. 1916.
március 20-án. Kővágóörsön
született József fiuk (†B.füred,
1966. augusztus 24.) 1920. március
3-án Füreden született Zsuzsanna
Matild, később még egy
gyermekük született: György. A
Balatonfüredi Sport Clubnak
alapító tagja. ^[10]

GODZSA MIHÁLY

(Nagyhódos, 1886 -)

Molnármester és malombérlő.
1894-ben szabadult fel. Dolgozott a
Margit- és Hanai malmokban
Budapestben, mely utóbbi helyen
1926-ig, mint főmolnár volt al-
kalmazva. 1926. óta Balaton-
füreden, mint önálló iparos
működik.

Az 1914-es háborúban a 12.
honvéd gyalogezredben 28 hónapig
a fronton szolgált, 1918-ban
őrmesterként szerelt le. ^[3]

1930 és 1935 között Füreden bérelt
malmot, majd Veszprémbe
költözött, ahol megszerezte a
rendkívül rossz állapotban lévő
műmalmot. Megvásárolta és
Veszprémbe szállította a diósgyőri

malom berendezéseit, saját tervei alapján megépíttette itt a megye legkorszerűbb malmát, amely napi 200 mázsa örleményt tudott előállítani. Az új üzemet fele-ségéről Irénke Malomnak nevezte el. Három fiával és három alkalmazottal dolgozott. 1950-ben a politikai rendőrség a család négy férfitagját letartóztatta. A győri katonai ügyészség semmiféle vétséget nem talált, így félévi fogvatartás után intézkedett szabadlábra helyezésükről. A malmot államosították.

GUBICZA ANTAL (1899-1973)

A balatonfüredi kerület esperese, pápai kamarás, kerületi tanfelügyelő volt. Bakonyszentlászlón született 1899. január 15-én Gubicza Ferenc és Varga Izabella szülöktől. 1910-től a veszprémi piarista gimnáziumba járt, 1917-től a kisszeminárium növendéke lett. Az 1917-1918-as tanévben a piarista gimnázium VIII. osztályának 34 tanulójaiból 25 fő katonai szolgálatban állt. A VKM.

7/1918. eln. sz. r. alapján szervezett VIII. osztály és érettségi előkészítő tanfolyam elvégzését követően érettségizhettek a tanulók 1918 áprilisában. A Magyar Királyi 20. Honvéd-osztag Géppuska kiképző csoportjánál 1917-től teljesített katonai szolgálatot. 1922. július 2-án Bakonyszentlászlón, szülőfalujában szentelték pappá. Kaposvárott 1924. júliustól volt káplán, Bakonyszombathelyen adminisztrátor 1928 júliusától. Zsinati vizsgát tett: 1928. október 17-én. Plébános volt Bakonyszombathelyen 1931-től, a bakonyszombathelyi kerület helyettes esperes tanfelügyelője lett 1936. február 3-tól. A bakonyszombathelyi plébánia minden iskolájában könyvtárat hozott létre, hogy a tanulók ingyenes tankönyvekhez juthassanak. Megszervezte a szegény gyermekek tejakcióját. 1943 márciusában Babics Endre esperes kanonokká történt kinevezése folytán megürült a balatonfüredi plébánia, ennek meghirdetése a II. számú körlevélben 986. szám alatt jelent meg. Dr. Czapik Gyula megyéspüspökhöz öt pályázat érkezett be. 1943. március 12-én kelt 1068/1943. számú levelével Dr. Czapik Gyula megyéspüspök a balatonfüredi plébánia ideiglenes vezetésével Gubicza Antal esperest bízta meg. Együtt élt a fürediekkel, nagyon szerették és tisztelték a jó modorú, közvetlen plébánost. Pápai kamarás lett 1948-ban. 1947-től igazgatósági tagja volt a Balaton-

füredi Járási Hitelszövetkezetnek. Gubicza Antalt 1965-ben nyugdíjazták. Ekkor Balatonfüreden a Blaha L. u. 3. számú épületbe költözött. Nyugdíjaztatásához az is hozzájárult, hogy nem volt „békepap”, (így nevezték a rendszert lelkesen támogató egyházi személyeket) s hívei szerették. Nyugdíjazását követően visszavonultan élt. Gubicza Antal aranymiséje 1972. augusztus 6-án a bakony-szentlászlói templomban volt. Halálát megelőzően pár héttel a balatonfüredi Szívkórházba került. 1973. január 3-án agyvérzés következtében halt meg. Szülőfalujában, Bakony-szentlászlón temették el 1973. január 6-án.^[106]

HAÁS IMRE (*Budapest, 1879. – Budapest, 1941. december 20.*) Vendéglős, Mavosz bérlő. 1894-ben a budapesti Hungária szállóban szabadult fel. Számos előkelő budapesti szállóban és kaszinóban megfordult. Először Budapesten önállósította magát, 1928-ban jött Balatonfüredre. A község társadalmi és kulturális életében nagy szerepet játszott. 1915-ben az 1. honvéd gyalogezredhez bevonult és ott teljesített szolgálatot. 1936-tól az Iparoskör elnöke volt. 1940 februárjában megszerezte a volt Győrffy-Kioszk bérleti jogát. Az épületet lebontották, a helyén emelt új étterem június 15-én nyitott. 1940-ben Pécsre költözött, a patinás Nádor Szálló vezetését vette át. Váratlanul hunyt el,

eltemetve 1941. december 23-án a pesti Új köztemetőben.

HALÁPI IMRE, id. (*Köveskál, 1885. – Balatonfüred, 1945. december 18.*) Ny. cs. főtörzs-őrmester, malom tulajdonos. Iskolai elvégzése után kitanulta a molnár mesterséget. 1907-ben a 20. honvéd gy. e. hez bevonult. 1913-ban a csendőrség kötelékébe lépett, Ukrajnában teljesített szolgálatot. 1929-ben nyugállományba helyezték, Balatonfüreden 1931-ben telepedett le, malmot üzemeltetett a mai Fürdő utcában. Felesége Seidl Magdolna.^[3] 1945 végén fiával együtt orosz katonák lőtték le.

HENN JÓZSEF, vincellér.

Kővágóörsről vonult be harctéri szolgálatra, a háború elején orosz hadifogságba került. Murmanszkból hatévi fogság után tért haza. Cseh Rozáliával kötött házasságot, lányuk Henn Mária – később Szlávi Károlyné - 1923-ban született Kővágóörsön. A család 1926-ban költözött Füredre.^[125]

DR. HÉJJ IMRE

(*Budapest, 1884. aug. 8. – Kalocsa, 1974. jún. 4.*)

Fővárosi ügyvéd. Középiskoláit Budapesten végezte, Péterfy Jenőnek és Riedl Frigyesnek volt a tanítványa. Már jogász korában élénken részt vett a szövetkezeti mozgalmakban s a Széchényi Szövetség egyik alapítója volt. Ebben az időben több röpiratot írt. 1911-

ben ügyvédi diplomát nyert s irodáját a fővárosban nyitotta meg.

1915-ben önként bevonult katonának s 1918 végéig a frontvonalon volt, ahol több kitüntetést szerzett. A Károlyi forradalom után tevékenyen részt vett a földművespárt munkálataiban, főleg a dunántúli kisgazdáknak a szervezésén fáradozott. A kommün alatt le akarták tartóztatni, de Bécsbe szökött. Szegeden tagja és jegyzője lett a Nemzeti Bizottmánynak. Belépett a Nemzeti hadseregbe s 1920. februárig annak kötelékében szolgált. Közben ismét a Kisgazdapárt szervezésével foglalkozott Balatonfüreden, ahol egyúttal a Balatonfüred című lapot szerkesztette. A nemzetgyűlés és a Kisgazdapárt jegyzője volt. Balatonfüred országgyűlési képviselőjeként ő avatta fel az első világháborúban elesett katonák emlékművét, 1923. szeptember 23-án. 1922-ben a füredi választókerületében ellenfele Cséry Ernő nemespécselyi jegyző volt. A kétfordulós küzdelmet valószínűen az dönthette el, hogy Héjj kortesét, ifj. Herzeg Endrét, miközben né-

hány izraelitával összeszólalkozott – halálos lövés érte. Előbb Schwartzuk Martgittal (1897-), majd Szabóky Margittal (1910. szeptember 9.) kötött házasságot. Egy fiúgyermekük született: Attila.

HOLÉNYI GYULA fürdő főkertész. (*Dunakiliti, 1889 -*) Hosszú pályája alatt számos előkelő helyen, többek között Budapesten, a Margit szigeten működött. Innen bevonult a 76. honvéd gyalogezredhez és hosszú frontszolgálat után mint rokkant leszerelt. Nagy szaktudása közismert. Többször szakértőként lett meghívva. Több egyesületnek tagja. Felesége Kenyeres Margit, 2 fia és 1 leánya van. ^[3]

NAGYVÁRADI ISTVÁNFFY MIKLÓS KÁROLY m. kir. tábornok (*Budapest, 1870. november 4. – Balatonfüred, 1955. június 14.)*

Apja Istvánffy József, édesanyja Szöcs Lujza. Felesége halála után Balogh Piroska Etelka Lujzával (*Budapest, 1904. január 8.*) Apja Balogh István, anyja Rieger Mária)

1945. április 17-én kötött házasságot Balatonfüreden.^[10]

A tiszti iskola elvégzése után Csesznák Benő vezérőrnagy segéd tisztje (1898), majd csapat-szolgálatra kérte magát. 5 évet a 23. gyalogezrednél Nagyszebenben töltött, majd a 4. gyalogezrednél Nagyváradon szolgált. Később fegyver és löszerszakma tanára lett a Ludovika Akadémián. Rövid ideig a soproni 18. gyalogezrenél teljesített szolgálatot, az első világháború kitörésekor a veszprémi 31. sz. gyalogezred őrnagya, 1917-ben alezredessé léptették elő. 1914. november 29-től 1915. január 28-ig őrnagyi rendfokozatban, ideiglenes megbízatással, lovag Sypniewski György ezredes betegsége miatt átvette a nagykanizsai 20. gyalogezred parancsnokságát. 1916-ban a 312., majd a 313. gyalogezred parancsnoka volt leszereléséig. Kitüntetései: Lipót lovagrend, Vaskorona rend, Katonai érdemkereszt, 2 x Signum Laudis, német vaskereszt, 2 sávos sebesülési érem. Az összeomláskor vette át a veszprémi katonai körzet parancsnokságát, a Nemzeti hadsereg bevonulása után a Nemzeti Hitelintézet Rt. Veszprémi fiókjának igazgatójává választották. Balatonfüreden volt háza, itt lakott, 1955. június 16-án a balatonfüredi ref. temetőben helyezték végső nyugalomra.

IVÁN JÓZSEF
(Hym, 1890 -)

1914-ben Budapesten szerezte meg oklevelét. 1931-től Balatonfüreden

iskolaigazgató. A háborúban a 34. királyi gyalogezredben szolgált. 1918-ban, mint tartalékos hadnagy szerelt le. Több érem tulajdonosa. Irodalmi tevékenységet fejt ki. A TESz. helyi szervezetének elnöke. Az igazgatása alatt álló Balatonfüredi Darányi Ignác gazdasági irányú m. kir. áll. polgári fiú- és leányiskola és fiú internátus 1870. óta áll fenn, 180 tanulója van.^[3] Háborús élményeit több novellában is megörökítette.

JÁROSSY LÁSZLÓ

Polg. iskolai rajztanár, tart. hadnagy, a helyi leventemozgalom egyik vezetője volt.

DR. KENESSEY KÁROLY ny. főtorzsorvos (? 1895? 1858? – Balatonfüred, 1941. február 7.) Apja: Henessey Károly, anyja: Hanómany(?) Anna.

KERTÉSZ [KOLLARIK] KÁLMÁN, (Zétény, 1878. aug. 7. - Kassa, 1940. máj. 27.) lelkész, író, újságíró. Gimnáziumba Kassán járt, majd a veszprémi és a budapesti szeminárium hallgatója. 1901-ben pappá szentelték, később káplán Szolnokon, még azévben karkáplán Veszprémben, 1907-1910 között szerkesztője a Veszprémi Hírlapnak. 1910-ben zákányi plébános, a háborúban tábori lelkész. 1923-tól hitoktató Balatonfüreden, ahol 1928-tól átvette a Balatonfüred c. lap szerkesztését. 1930-tól plébános Öskün. Érdekes műve a 79 nyelven kiadott Miatyánk, amelyhez 30 éven át gyűjtötte az anyagot. Ő írta az első aviatikai regényt is, A fehér Turul címen. Irt mesejátékokat, allegóriákat és bohózatokat, hogy a fiatalokat segítse a műkedvelő színjátszásban. Lefordított több francia regényt.

Műveiből: Elbeszélések, Veszprém, 1911. - Kétezer éves asszony és egyéb elbeszélések. Veszprém, 1912. - A fehér Turul. (r.) 1913. - A megtért katona. (sz.) 1915. - A jóslat. (r.) - Az ösküi plébánia története. = Vpi. Hírl, 1934

id. KRINNER LAJOS

(1858. - Aszófő, 1919.)

M. kir. honvéd alezredes, felesége: Holzhauser Mária (1862-1947), gyermekei: Lajos, Dezső, Marietta 1894. november 1-én II.o százados, a 17. székesfehérvári gyalogezredből áthelyezték a 14. nyitrai gyalogezred I. zászlóaljához. 1898: 1903. aug. 1-től veszprémi 55. népfelkelés járásparancsnokság nyílvántartó tisztje. 1908: Jubileumi Kereszt, 1912 máj. 1-től őrnagy és magasabb fokú havidíj illetékben részesül, 1913-ban nyugállományba helyezik. 1900-ban visszahelyezték a székesfehérvári gy.e.-hez, mint I. o századost.

1915. nov. 1: A vh. tartamára ténylegesített nyá. alezredesi címet és jelleget kap, 1916: Vöröskereszt II.o tiszti díszjelvény hadi-ékitménnyel, mint lábadozó osztály pk. 1917. július 28. - Legfelsőbb Dicsérő Elismerést (Signum Laudis) kap, 1919-ben hunyt el, Aszófőn nyugszik a családi kriptában ^[77] Füredi lakásukat államosították, később Pénzügyőr üdülő lett. (Kéthly K. u.)

ifj. KRINNER LAJOS (1896-1967)

M. kir. tábori tüzér alezredes. 1896. november 30-án született Veszprém-ben. 1915. máj. 15-én Eperjesre vonult be egy éves önkéntesnek k.u.k. 18. tábori ágyúszredhez, majd az olasz fronton teljesített szolgálatot. 1916. okt 1.: zls., nov. 1-től hadnagy. 1918. jan-márc: tü. Tiszti továbbk. tanf. 1918. máj 1-jén ténylegesítik, (2. hegyi tüzér ezred), egyszer könnyen sebesül. 1918.: Signum Laudis hadiszalagon, kardokkal. 1918. nov. – 1919. nov. 19.: olasz hadifogságban volt.

1920. szept-okt.: vasúti mű. tanfolyam, VII. sz. páncélvonathoz osztják be. 1921: Miskolci tü. Osztályvonatkísérő szakasz. 1924: fhdgy., 1924-1925. nov 30.: testnevelő vezető Nagyatádon 1926. febr 4-ig csapatszolgálat a 6. honvéd tüzér-osztálynál, Debrecen. 1926-27: győri vámörképző tanf., 1928. márc 15.- szept 30. – lőtéri tiszt Hajmáskéren, szept. 30.- 1929. máj. 30. - tü. ti. lovagló tanf Komáromban. 1929. máj. 30- júni. 30: - 3.

honv. vegyesdandár fogalmazó tiszt Szombathelyen, júni. 30-1930. júni. 30. – alantos tiszt Sopronban. 1929: Magyar Háborús emlékérem. 1930. június 30 - 1931. máj 30: – 5. honv. vdd. beosztott előadó Szegeden, 1931. máj. 30: anyag tiszt, b.b. előadó Szegeden, 1934. december 21.- 1939. jan. 23. - ütegpk. Szegeden. 1939. január 23-ig osztálypk. Orosházán, majd újra ütegpárancsnok. 1943. augusztus 5-én megnősül: felesége Krisztinkovich Margit. 1967: emigrációban hunyt el az USA-ban^[77]

KÖRMENDY JÁNOS

(Szentbékállya, 1896-)

Fűszer- és csemegekereskedő. 1921-ben Balatonfüreden önállósította magát. Régi nemesi család leszármazottja. A háborúban a 48. királyi gyalogezred kötelékébe tartozott. 1916-ban orosz fogságba került. A község társadalmi életében szerepet játszik, tagja több kulturális egyesületnek.^[3]

LÁBA FERENC *(Nagykároly, 1895. -)* Angol úri szabó, 1912-ben szabadult, az inasévek után. A debreceni Kereskedelmi és Iparkamara 1913-ban kiállított munkáiért ezüst éremmel tüntette ki. A világháborúban 9 havi frontszolgálatot teljesített. Szabászatból 1922-ben oklevelet kapott. Füredi műhelyét 1925-ben alapította. Kovács Zsófiával kötött házasságot 1928-ban.

LÁSZLÓ ZOLTÁN (Bp., 1881. márc. 3. – B.füred, 1961. nov. 7.)

Író, újságíró, nyelvész. Jogi tanulmányai mellett újságíróként dolgozott, majd pénzügyi szolgálatba lépett és évekig volt Boszniában pénzügyminisztériumi főtitisztviselő. Haditudósításai jelentek meg a *Pesti Hírlap*ban a balkáni háborúkról. Irt több szépirodalmi művet, regényeket, útleírást stb. Sokat tevékenykedetett a Balaton felvirágoztatása érdekében. A balatonfüredi temetőben nyugszik.

LŐRINCZ LAJOS (Balatonszöllős, 1884. november 24. – Balatonfüred, 1970. április 11.)

Lakatos és vízvezeték szerelő. Szakmai tudását számos nagyvárosban bővítette. 1922-ben telepedett le Balatonfüreden. Több középület és magánház munkálatait végezte. A község kulturális életében nagy szerepet játszik. NEP választmányi tag. Háború alatt 1914-től 1918-ig teljesített katonai szolgálatot.^[3] Apja: id. Lőrincz Lajos, anyja: Tóth Zsuzsa. Schvarcz Zsófiával (*Sümeg*, 1893.

április 17. – Balatonfüred, 1969. április 02.) kötött házasságot Sümegen, 1910-ben. Fia, Lőrinc 1911. május 18-án született. Egykori lakása: Ady E. u. 23. Szívkoszorúér-rögösödésben hunyt el, 1970. április 13-án temették a Bajcsy-Zsilinszky úti református temetőben.^[10]

DR. LUTTOR FERENC

Székesfehérvárott született 1886-ban. A teológiát Veszprémben kezdte, és a bécsi Pázmáneumban fejezte be. 1908-ban szentelték pappá. Pápán, majd Veszprémben volt káplán, történelmi és régészeti

tanulmányúton járt Rómában és Konstantinápolyban.

1913-ban püspöki könyvtáros lett Veszprémben. Az első világháborúban a 69. gy. ezred tábori lelkészként szolgált a szerb harctéren. Betegség miatt hazatért; szemináriumi tanulmányi tanfelügyelő és teológiai tanár lett. Ő volt az első lelkész Balatonfüreden 1918. november 1-jétől, majd a magyar vatikáni követség egyházjogi tanácsosa lett Rómában

1928-tól. Később pápai prelátus, a Keleti Kongregáció munkatársa, egyúttal a Collegium Hungaricum egyházi szakosztályának megbízott igazgatója. 1935-től a Propaganda Fidei bizottság tanácsosa, apostoli főjegyző. 1943-tól nagyváradi kanonok volt, majd 1947-ben Argentínába érkezett. 1953. április 28-án Platanosban, a Magyar Angolkisasszonyok Intézetének kápolnájában temették el. Balatonfüreden nevéhez fűződik a hitoktatói állás szervezése, a különféle hitbuzgalmi egyesületek megalakítása és a r. kat. templom építése 1926. szeptember 9-től 1927. szeptember 29-ig. A templomépítés ideje alatt megindult az új iskola és plébániaház építése is.

MATTERSDORFER MÁTYÁS

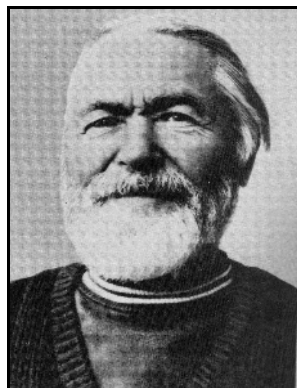
(*Alsóbagod, 1895. - Auschwitz, 1944. 08. 15.*)

Hentes és mészáros. 1925-ben Balatonfüreden önállósította magát. A háborúban a román-, és olasz frontokon harcolt, ahonnan betegséggel jött haza.^[3]

Apja: Mattersdorfer Mór, anyja: Schiller Hedvig. Grünfeld Máriával kötött házasságot. 1944-ben koncentrációs táborba hurcolták családjával együtt.^[10]

MÁTHÉ JÁNOS (*Sarkad, 1903. február 18. - Sümeg, 1999. máj. 5.*)

Az I. világháborúban - korát letagadva - egy térképészosztály tagjaként bejárta fél Európát. 1918-19-ben előbb a "székely had-

osztályban" szolgált, majd annak fegyverletétele után a Vörös Hadseregben.

Az I. világháború után Kondoroson és Szabadbattyánban tanulta a szakma mesterfogásait. A szabadbattyáni évek során került először (1920-ban) Balatonfüredre, ahol a Kurszalokban rendezett kiállításon képviselte munkahelyét, a Magyar- Holland Faiskolai és Kertészeti Rt.-t. Kiállítási munkájával aranyérmeket is nyert. Flament Lajos, egy francia származású siófoki kertész ajánlásával jutott el Versailles-ba, ahol 1927-ben a francia Nemzeti Kertészeti Iskola első magyar hallgatójaként fejezte be tanulmányait. Párizs környékén dolgozott, közben eljutott Spanyolországba, Afrika északi országaiba és a Közel-Keletre is. Ankarában közparkok, zöltség- és gyümölcsstermelő övezetek kialakítását vállalta. A harmincas évek elején Belgiumban telepedett le, ahol első feleségét, a füredi Béres Máriát is megismerte. Házasságukból született János nevű gyermekük. A II. világháború elől

Balatonfüredre költözött családjával, ahol rövid idő után a Brázay-féle uradalom kertészetét vezette, és emellett saját mintakertészetet is létesített. A háború alatt a francia internáltaknak munkát és menedéket szervezett. 1945 után saját kertészetet létesített, rendbe hozta, és évtizedekig gondozta a fürdőhely parkjait, kertjeit. Országos megbízásokat is kapott: szerkesztette a *Növényvédelem és Kertészet* c. lapot, szakfilmek készítésében is szerepet vállalt. 1949-1966 között Balatonfüred főkertészeként dolgozott. Népszerűsítő és szakmai előadások százait tartotta, írásai szaklapokban és megyei újságokban jelentek meg. 1989-ben Balatonfüred Pro urbe kitüntetéssel tisztelte meg, majd 1997-ben a város díszpolgárává választották második feleségével, Bányai Erzsébettel együtt, akivel 1966-ban kötött házasságot. A balatonfüredi köztemetőben nyugszik. Művei: *Egy világjáró kertjei*. Bp.: Mezőgazdasági Kiadó 1987., *Visszaemlékezések*. Balatonfüred, 1996. (kézirat).^[103]

DR. MIKLOVICZ DEZSŐ

(Hódmezővásárhely, 1887. 08. 03. – Balatonfüred, 1940. 03. 02.)

Kórházi főorvos. Oklevelét 1911-ben a budapesti egyetemen nyerte. 1922-től Balatonfüreden rendelt. A háborúban az orosz- és olasz frontokon teljesített szolgálatot, majd olasz fogságba esett. Számos kitüntetés tulajdonosa. NEP választmányi tag és igen sok tudományos

és kulturális egyesületben tevékeny részt vesz.^[3] 1921-től haláláig a Balatonfüredi Erzsébet Szanatórium orvosa. Kedvenc időtöltése a fényképezés volt. A korabeli lapokban számtalan általa készített fényképpel találkozhatunk Füreden hunyt el, Budapesten nyugszik^[5]

MÜCKSTEIN RÓBERT

(Keglevichháza, 1881. november 15. – B.füred, 1961. december 18.)

A Balatonvidéki villamos művek helyi kirendeltségének vezetője. Apja: Mückstein Gusztáv, anyja: Aubermann Magdolna. Tyivorán Margittal kötött házasságot Aszófőn, 1926-ban. A világháború alatt távíró ezrednél teljesített szolgálatot. 1922 óta Balatonfüreden dolgozott.^[10]

NAGY ANTAL ny. cs. törzsőrm.

(Székelybós 1893. -) Altiszti iskolát 1920-ban végzett. Szolgált Balatonfüreden, Rigyócon, Badacsonytomajon, Söjtörön, Zalaegerszegen, Csesztregen, Kenderesen és a szárnyparancsnokságnál. - A 62. gy. e. kötelességében harcolt a szerb, mon-

tenegrói, olasz fronton, megsebesült. II. o. ez. és bronz vit. érem, K. cs. k., seb., háb. eml. érem tulajd. - Felesége: Márki Róza.

NAGY JÁNOS, vendéglős

(*Veszprém, 1892. december 13. – Balatonfüred, 1958. január 08.*)

Apja: id. Nagy János (? 1862? – *Balatonfüred, 1945. március 06.*), anyja: Pintér Terézia. Keller Máriával kötött házasságot Újpesten. 1906-ban szabadult az inasévek után Szombathelyen. A világháborúban 42 hónapig szolgált a fronton. 1923-tól Balatonfüreden dolgozott. Az ipartestület elöljárósági tagja volt. ^[10] A Balatonfüred c. újság 1930. július 26-án arról tudósított, hogy a „Németrendtanács a Becsületrend érmét adományozta a hadiékítményekkel” Nagy János részére. Fehérvérűségben (leukémia) hunyt el. 1958. január 10-én temették.

NÉMETH LÁSZLÓ, tetőfedő

(*Zalaegerszeg, 1894. július 27. ¹ – Szóc, 1977. február 14.*) 1914. október 26-án vonult be a 13/4-es tüzérekhez, december 22-én az orosz hadszíntérre vezényelték, részt vett a homonnai, a fenyvesvölgyi, a sóslaki, a malomréti harcokban, majd a gorlicei áttörésben és más harcokban. A tarnowi csatában megsebesült. Később Okna-Pohorloutz környékén harcolt, majd 2/37-es honvéd nehéztüzérként a wolhyniai harcokban vett részt. 1916 októberétől a romániai

Tölgyes szorosi harcokban küzdött 1917 májusáig. 1917 októberében az olasz hadszíntérre vezényelték. A Monte Grappán harcolt a fegyverszünetig lövegvezetői beosztásban. Többször megsebesült, szakaszvezetőként szerelt le. Kétszer tüntették az O2-vel, bronz vitézségi éremmel háromszor. Megkapta a Károly-csapatkeresztet, a szolgálati keresztet, és a sebesülési érmet két sávval. Baranyai Jolánnal kötött házasságot. Fia, László, Zalaegerszegen született, 1924-ben. 1930-ban költözött Füredre

PAPP-KOVÁCS FERENC tábornok

(? 1873. - *Budapest, 1931.*) Balatonfüredi villatulajdonos. 1927-ben a Balatonfüredi Lövészegyesület elnöke. Budapesten hunyt el, a Kerepesi u. temetőbe temették. Sírja (síremléke?) ma már nem látható, felszámolás alá került.

PARRAGH BÉLA (*Balatonkenese,*

1892. március 15. – Balatonfüred, 1940. október) Balatonkenesén megkezdett tanulmányait a veszprémi piarista gimnáziumban folytatta, majd Budapesten orvostanhallgatónak iratkozott be. Másodévesként tanulmányait a világháború szakította közbe, önkéntesként frontszolgálatra jelentkezett, a háború befejezésekor hadnagy, szakaszparancsnok. Leszerelése után pályát módosított, közigazgatási tanulmányokat folytatott, egy ideig újságíróként a Budapesti Hírlap munkatársa volt.

Mint sportoló, jelentős eredményeket ért el: A magyar kardvívó válogatott tagjaként részt vett a párizsi olimpián. 1931-ben Szentgyörgyre került, ahol segédjegyzőként kezdte meg hivatali pályafutását. 1937-től helyettes, majd vezetőjegyző volt Balatonfüreden. A váratlanul elhunyt Balatonfüreden Vámos Géza lelkes nagy részvétel mellett búcsúztatta el, majd koporsóját Balatonkenesére szállították, ahol végső nyugalomra helyezték.

PÁLDY [PISZTEL] ALFRÉD

(1884 - Balatonfüred, 1945.) Erdélyi származású, a polgári iskola gazdasági akadémiai szaktanára 1924-től, párhuzamosan ellátta a tanonciskola vezetését is. 1932-től az Országos Frontharcos Szövetség helyi szervezetének csoportvezető tiszte volt. Feleségével (1899-1989) a füredi református temetőben nyugszanak. Fiuk, Páldy Róbert (*Gyergyóalfalu, 1912. szept. -Budapest, 1998. márc. 2.*)

PEREMARTONI NAGY SÁNDOR

(*Temesvár, 1883. 03. 11. - Balatonfüred, 1978. december. 18.*) Erdő és faipari mérnök. Tanulmányait a Selmechányai Bányászati és Erdészeti Akadémián, Budapesten, és Berlinben a Kereskedelmi Akadémia Tischler Schule-n végezte. Kezdetben egy német cég oroszországi fűrészüzemeit vezette, majd három évig Romániában fakitermelést irányított. Hazatérése után Bp.-en

megalapítja a Nagy és Kék Asztalosipari Szerszámgyárat. 1919 - 1927 időszakban a Veszprémi Faipari Rt. (Balaton Bútorgyár) vezérigazgatója. Később az Erdőbirtokosok Országos Szövetségénél szaktanácsadó. 1939-1944 között a Magyar Fa Rt. ügyvezető igazgatója, amely tisztségéről betegségére hivatkozva 61 éves korában lemondott. Alapítója és ügyvivője a Balatoni Művész-kolónia Egyesületnek, a Balatoni Jacht Club kapitánya, városi képviselő. Az I. világháborúból háromévi szolgálat után tüzérfőhadnagyként szerel le. Kitüntetései: két Signum Laudis a kardokkal. A balatonarácsi temetőben nyugszik. Műve: Balatonfüred fürdő fejlesztésének problémái, különös tekintettel a kikötő és a vasútállomás elhelyezésére (Társszerző). Balatonfüred, 1936. [74]

Az Esterházy-strand előtti teret róla nevezték el. 2004-ben posztumusz Pro Urbe díjat kapott.

PETRICS ÖDÖN

(*Nagykanizsa, 1894. október 2. - Bp, 1942. november 22.*)

Hentes és mészáros. 1921-ben Nagykanizsán önállósította magát, majd 1925-ben megnyitotta a mai üzletét. Háború alatt a 7 tábori tüzérezred 3. ütegénél teljesített szolgálatot, mint lövegvezető. Letelepedése óta bekapcsolódott a község társadalmi és kulturális életébe. Több egyesület tagja. ^[3]
 Apja: id. Petrics Ödön, anyja: Fabricza Julianna. Vörös Erzsébet Ilonával (*Sümeg, 1910. szeptember 18. – B.füred, Allami kórház, 1961. február 24.*, apja: Vörös János, anyja: Ferstsch Lujza) kötött házasságot 1929-ben Füreden. Ödön Imre fiuk 1930. augusztus 28-án született Füreden. ^[10]

RÁNZAY ÁGOSTON

(*Budapest, 1882. 03. 16. – Budapest, 1939. július 11.*)

Ránzay Frigyes és Schreiber Franciska gyermeke. 1900-ban végzett a cs. és kir. budapesti hadapródiskolában. Ezután a tarnapoli, majd a 34. sz. kassai

gyalogezred állományában szolgált. Az első világháborúban az orosz fronton hadifogságba esett, ahonnan kalandos körülmények között megszökött és hazatért. 1919-ben a székely különítmény („hadosztály”) tagjaként a román fronton harcolt. 1919. szeptember 1-jén századossá léptették elő, majd 1921. október 15-én őrnagyi rangfokozatban nyugdíjazták.

(A trianoni szerződés értelmében drasztikusan csökkenteni kellett a haderő létszámát.) Balatonfüreden telepedett le, az Iskola utcában építtetett családi házat, 1928-ban kapta meg alezredesi kinevezését. Felesége Adrienne de Lamarre (1886-1977), Adi néni – francia nevelőnő és nyelvtanár, később a balatonfüredi Vöröskereszt irányítója – volt, 1914-ben kötöttek házasságot. Ránzay Ágoston 1937-től tagja volt a helyi Hitel-szövetkezet igazgatótanácsának. Hasnyálmirigyrákban hunyt el a fővárosi Szent Rókus-kórházban, Balatonfüreden temették el 1939. július 13-án, a római katolikus temetőben. ^[9]

„...A róla készült festmény a 30-as években készülhetett, Protiwinsky Ferenc, balatonfüredi festőművész munkája. A portrét a székes-
 fehérvári Horváth Dezső és felesége Vuray Mária, aki Balatonfüreden született és a balatonfüredi Helytörténeti Egyesület tagja, ajándékozta a gyűjteménynek. A hölgyet – sajátjukként szerették. Ránzayné halála után – Börzsei János

közvetítésével – űk vették magukhoz, őrizték a képet.” [6]

RÓZSA GÉZA (Budapest, 1897–?) Vendéglős. Négy középiskolai osztály és két kereskedelmi elvégzése után a Hungária Szállóban tanulta a vendéglős ipart, 1915-ben szabadult fel. A háború alatt a szerb és olasz fronton harcolt. A háború után a Pannónia konyhafőnöke lett, majd az Ipartestület ösztöndíjával hat évet külföldön töltött. A Gellértben, Balatonfüreden étkezdét vezetett. A Vendéglősök és Korcsmárosok országos egyesületének járási elnöke lett. [115]

SÁROS [SCHWARTZ] LIPÓT, vendéglő-és étterem tulajdonos (Szolnok, 1896. – 1939.)

Szaktudását számos nagyvárosban bővítette. A világháború alatt a 38. gyalogezredben szolgált. 1919-ben került Balatonfüredre, itt 12 éven át üzletvezető volt, 1932-ben önállósította magát. 1934. áprilisban belügyminiszteri engedéllyel változtatta Sárosra nevét. Bp. Kozma utcai zsidó temetőben temették.

SCHMIDT ISTVÁN kórházi főgépész. (Győnk, 1877 - Balatonfüred, 1951. november 11.)

[10] 1904-ben Tátrafüreden, 1913-ban Losoncon dolgozott, innen vonult be a 6. Hadtestparancsnoksághoz. 1921-ben foglalta el a mai állását. A NEP tagja. Élénken részt vett a község kulturális életében. [3]

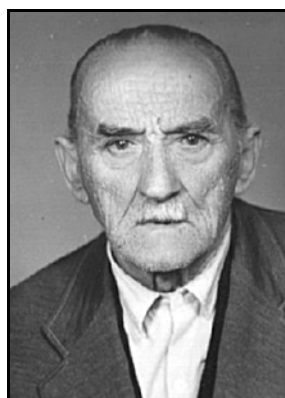
SZALAY GYULA (Balatonendréd, 1899. [B.almádi, 1899?], – B.füred, 1965. október 19.) [10]

Bőrkereskedő és cipő felsőrészkészítő. 1921-ben Budapesten önállósította magát. 1923-tól pedig Balatonfüreden volt üzlete. A háború alatt a 44. királyi gyalogezredben, mint tizedes szolgált. Végigküzdötte a francia frontot. Több községi egyesület tevékeny tagja. [3] Apja: Szalai Gábor, anyja: Szunyog Erzsébet. Soós Rózsával 1940-ben kötött házasságot Aszófőn. [10]

TILESCH NÁNDOR, id.

(Kassa, 1894. jan. 12.- Balatonfüred, 1967. jún. 1.)

Tanító, újságíró, színikritikus. Közép és felső iskoláit Kolozsvárott végezte. Önkéntesként részt vett az 1. világháborúban. A kolozsvári Jóestét című napilapban jelent meg első írása Erdélyi népszokások és babonák címen.

Az ottani magyar színház színikritikusa volt 1920-ig. Trianon után családjával Budapestre költözött. Itt számos újságnál

dolgozott, általában népköltéssel, szokások és népi humor feldolgozásával és publikálásával foglalkozott. 1926-ban jelent meg *A világháború népköltése* című, nyolckötetes munkája. A mű tartalmazza a világháborúval kapcsolatos balladákat, katonaverseket, dalokat, katonavicceket. Ezek a kötetek a Hadtörténeti Múzeumban találhatóak. A harmincas évek elején Veszprémbe élt és a helyi Hírlap munkatársa volt. Itt jelent meg a *Dunántúli népszokások és babonák* című cikksorozata, melyet 1929-ben, könyv alakban, hasonló címmel kiadtak. Főleg az Észak-Dunántúlon gyűjtött anyagot tartalmaz. Egy cikke miatt, melyben a Trianon igazságtalanságát említette, a román rendőrség börtönbe záratta. Szabadulása után (les) álneven publikált. A 2. világháború után visszaköltözött Veszprémbe, ahol nyugdíjazásáig, 1954-ig lakott. Később Balatonfüreden élt, a dűlők, az utcák, a régi családok neveit és főleg a szőlőműveléssel kapcsolatos szokásokat, ünnepeket dolgozta fel. A b.füredi r. k. . temetőben nyugszik. M.: Erdély karácsonya. Jóestét (Kolozsvár). 1928. dec. 23. - Dunántúli babonák: Vpi. Hírl, 1929. jan. 13. - Tobak ucca. Szánthó Ferenc előadása alapján írta = Vpi. Hírl. 1929. ápr. 7. ^[5]

TORMA KÁROLY

(*Zólyom*, 1892-) Orosz fogságba került, majd Moszkvában és Pétervár környékén harcolt a fehérek ellen. ^[32]

URBÁN MÁRK, kovács, kerékpárjavító (*Katalinfalva*, 1887. szeptember 19. – *Balatonfüred*, – 1955. január 5.) Apja: Urbán József, anyja: Ritter Anna. 1904-ben szabadult az inasévek után Nagybecskereken. R. kat. Az I. világháborúban 1917/18-ban szolgált. 1919-től Balatonfüreden dolgozott. Háza (műhelye?) a mai Dózsa György út 6. szám alatt volt. Siskey Juliánnával (1875. március 7.) kötött házasságot Balatonfüreden, 1919. augusztus 19-én, akinek halála után Prokisch Gizellával kötött újabb házasságot Balatonfüreden, 1950. március 25-én. Lakás: Dózsa Gy. u. (Darányi I.) 6. Gyomorrákban hunyt el. ^[10]

URHEGYI ANTAL

Urhegyi Antal ezredesként 1922. júliusában. Tóth Attila közreadása.

Hivatásos katonatiszt, 1909. május 1-től százados. Az első világháború kitörésekor a szegedi 5. sz. honvéd gyalogezred III. zászlóalja 8.

századának parancsnoka. Az 1910-es évek második felében költözött családjával Balatonfüredre, az Iskola utcában épített családi házukba. Ny. állományú altábornagy. Fia, ifj. Urhegyi Antal alezredes (1900-1982) szintén katonatiszt, egyideig a kiskunhalasi kerékpáros zászlóaljnál teljesített szolgálatot.

VEZÉR [VÉZER] LAJOS divatáru kereskedő. (Fadd, 1891. -)

Iskolái elvégzése után a kereskedői pályára lépett. Itteni üzletét 1920-ban alapította, azóta szolidaritásával és üzleti korrektségével sikerült üzletét szilárd alapokra fektetni. A háború alatt a 19. és 29. honvéd gyalogezredben szolgált.

A helybeli kulturális és társadalmi életben tevékenyen részt vesz. Számos egyesület tagja. [3] Jótékony célra szívesen áldozott: ő adományozta az izraelita üdülő első ágy-és asztalneműit. Már 1941-ben internálták, az üzletét elkobozták. Munkaszolgálatban hunyt el. Tagja volt a balatonfüredi Sport Clubnak.

[10] Az izraelita hitközség jegyzőjeként is tevékenykedett.

WÉBER ALBERT (*Fehértemplom*, (1860?) 1886. május 22. -)

A Terézia udvar tulajdonosa, százados. A háború alatt az orosz-és olasz frontokon teljesített szolgálatot. 1924-ben nyugalomba vonult és átvette a Szálló vezetését. Számos katonai kitüntetés tulajdonosa. A község kulturális életéből tevékenyen kiveszi a részét. [3] Apja: Wéber Miklós, anyja: Trittner Erzsébet. Löbl Gizellával [(1876. április 2.), apja: Löbl Mór] 1924. november 25-én kötött házasságot Balatonfüreden, 1937-ben elváltak. [10]

BALATONFÜREDI VITÉZEK.

Ketten a fürediek közül: vitéz Dömötör József és vitéz Király Gábor

„A frontharcosok mellett a vitézek is a társadalmi élet és főként a társadalmi ünnepek elismert résztvevői lettek. 1933-ban a sajtó hírt adott Dömötör József járási irodatiszt vitézzé avatásáról. 1934 júniusában Krasznay-Szultzer Lajos ny. alezredes, Utczás Károly ny. százados tisztek lettek, Dömötör József, Csete Gábor, Király Gábor a legénység tagjai. 1938. júliusában járási vitézi értekezlet volt a községházán, ahol megjelent Hellebronth Antal tüzér tábornok, a vitézek főkapitányának helyettese...”^[30]

BALATONFÜRED/BALATONARÁCS

VITÉZZÉ AVATÁSUK UTÁN

LETTEK ÁLLANDÓ VAGY

IDEIGLENES LAKOSOK

VITÉZ BÁNFAI/BÁNFAY/*ERNŐ

*(*Több alkalommal – hivatalos állománytáblában, vitézi névsorban is – neve mind Bánfay, mind Bánfai formában előfordult.)*

Az egykori k.u.k. 69. sz. Hindenburg gyalogezred t. zászlósa, később a 69/12. század parancsnoka. Az ezred hadbavonulásakor neve még nem szerepel az ezred állománytábláján, frontszolgálatának kezdete 1915-re tehető a szerb fronton harcoló III/69. zászlóaljban, mint szakaszparancsnok zászlósi rangfokozattal. Az olasz fronton tanúsított helytállásáért arany legénységi vitézségi érmmel tüntették ki:

„Mint a 69/12. század szakaszparancsnoka – 1915. december 16-án a Podgorán, hosszú időn át csak pár lépésre volt az ellenségtől, így a fölényes felszereltségű olaszok az ő századának óriási veszteségeket okoztak. Hogy ennek véget vessen, századparancsnoka elhatározta,

hogy az ellenséget megrohanja és ártalmatlanná teszi. Miután az ellenség első és mögötte levő állásait nagy körültekintéssel és leleménnyel feltérképezték, december 16-án este 6 órakor a támadás végre lett hajtvva. Ez alkalommal Bánfay zászlós példaadó vitézséggel buzdítva legénységét, elsőnek ugrott be az ellenséges árokba, az ott levő legénységet (3 tiszt és 30 ember) foglyul ejtette és értékes hadianyagot zsákmányolt. Ennek megtörténte után, az ellenség heves tüze ellenére, az összes olasz árkokat betemettette – megj.: kézigránátokkal - hasznavehetetlenné tette. A rohamot és a munkálatokat öntevékenyen oly gyorsan és meglepően hajtotta végre, hogy alárendeltjei veszteséget nem szenvedtek. Az ellenség az elvesztett állásaikat többé visszafoglalni már nem tudta.” [126]

1917-ben már főhadnagy és századparancsnok (11. szd.), 1918 februárjától pedig a 12. szd. parancsnoka. A világháború befejezése után hivatásos katonatisztként szolgált tovább, vitézzé avatásakor ny. százados. Főhadnagyi fényképe és szolgálati helyének – Budapest, Szent György tér 4. - címe alapján a Palotaőrségnél teljesített szolgálatot. Balatonfüredi kötődésére – felesége révén - Bakos Miklós *Balatonfüredre emlékezem* c. írása [116] hívta fel a figyelmet, melyben a cikkíró vitéz Bánfai Ernő feleségére emlékezett: „...A felnőttek közül, akiket különösen kedveltem: mindenekelőtt...[...] a három Irsay-lány (v. Bánfai Ernőné Kató...)...”, „Az utolsó vacsora Bánfayéknál volt 1944. okt. 29-én. Ez azért emlékezetes, mert Kató néni első világháború idejebeli slágereket énekelt.”

Habsburg József főherceg nyaralója Tihanyban - ma Kastély Park Hotel - a vitéz Bánfai Ernő uradalmi mérnök tervezte parkkal.

Sajnos bővebb életrajzi adatai nem ismertek, balatonfüredi házvásárlása az 1920-as évek végére, az 1930-as évek elejére tehető. Nyugállományba vonulása után mérnökként dolgozott tovább, 1926. december 30-tól a Magyar Mérnöki Kamara tagja, 1929. december 1-től, mint okleveles mérnök, a Magyar Mérnöki Kamara rendes tagja, uradalmi mérnök. Mérnöki munkásságának egyik legismertebb alkotása volt a tihanyi József főherceg nyaraló ^[120] építése földmunkálatainak megtervezése, majd az épületet körülvevő park kialakítása. A park egyik jellegzetes eleme volt az a kb.25-30 méter átmérőjű, katonai keresztet megformáló virágágyás, amelyik József főherceg, volt hadseregparancsnok első világháborús érdemeit jelképezte, de minden bizonnyal megtervezésében közrejátszott Bánfai Ernő katonatiszti múltja is. ^[119]

VITÉZ CSER JÓZSEF járási útbiztos.

(Vép, 1886. december 9. – Balatonfüred. 1982. január 22.)

1907-ben bevonult a 11. huszárokhoz, majd aktív szolgálaton bennmarad a katonaságnál. A 14-es háborúban részt vesz az orosz, olasz, román fronton, 48 hónapos frontszolgálat alatt megszerzi az I. és II. osztályú ezüst vitézségi érmet, bronzérmet. A háború befejezése után tovább szolgál és 1926-ban, mint tiszthelyettes szerelt le. 1924. óta a vitézi szék tagja. 1926-ban a Zala megyei Pacsai járásban, 1927-től a füredi járásban teljesített szolgálatot. Neje Peszten Júlia *(Bögöt, 1892. december 19. – Vp., 1975. november 29.)*, Leányuk Jolán Szombathelyen született 1916. június 12-én ^[3] 1931. december 20-án az Országos Frontharcos Szövetség helyi csoportjának társelnökévé választották.

VITÉZ DÖMÖTÖR JÓZSEF járási irodai segédtsízt, leventeoktató.

(Celldömölk, 1897. március 31. – Balatonfüred, 1978. október 4.)

Középiskoláit a pápai bencés gimnáziumban végezte. 1915 májusában bevonult hadszolgálatra és 39 hónapot töltött a fronton, 1918 novemberében szerelt le. Kitüntetései: I., II. o. vitézségi érem kétszer, III. o. vitézségi érem és Károly-csapatkereszt. Leszerelése után Zala vármegyénél az alispáni hivatalban működött 1918. november 19-től 1920. április 20-ig. Innen bevonult a Nemzeti hadseregbe, ahol 1921 májusáig teljesített szolgálatot. Hazatérés után három évig a tapolcai főbírói hivatalban dolgozott, majd Balatonfüredre került. 1930-ban a helyi Vöröskereszt vezetőségébe választották. Tagja volt a helyi Frontharcos Szövetségnek, a balatonfüredi Sport Clubnak. 1944-ben a m. kir. 7. honvéd kerületi parancsnokság I.o. levente díszjelvénnel tüntette ki. 1945-ben a helyi nemzeti bizottság meghagyta tisztségében. Leventeoktató és a Polgári Lövészegyesület

hadnagya. Irodalmi működést is fejt ki, a Levente újság cikkírója és tudósítója. ^[60]

VITÉZ DÖMÖTÖR SZEKRÉNYI LAJOS, tart. zászlós, cukrászmester. 1943-ban kötött házasságot vitéz Dömötör József vármegyei irodatiszt lányával, Dömötör Évával.

„*Vitéz Dömötör Szekrényi Lajos cukrászmester fényesen berendezett cukrászüzemét f. hó 18-án megnyitotta. Az új, modern üzem kétségtelen nyeresége Fürednek.*” ^[69] A Stefánia Szálló alsó szintjén működött cukrászdáját az államosításig üzemeltette, majd külföldre távozott.

VITÉZ TISZABEŐI HELLENBRONTH ANTAL ny. tüzérségi tábornok,

Vitézi Szék főkapitány-helyettes (*Tiszabeő [ma: Tiszabő]*, 1858. december 20. – Bp., 1946. június 12.) Régi nemesi család leszármazottja. Középiskolai tanulmányait a budai főreáliskolában végezte, majd egy évig hallgató volt a József-műegyetemen. 1876-ban a katonai pályát választotta, a bécsi tüzér hadapródiskola elvégzése után, 1881. szeptember 1-jén hadapród-tiszthelyettségévé nevezték ki.

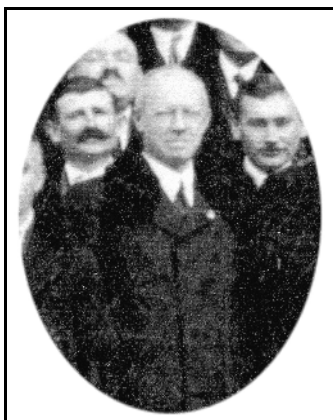
Később elvégezte a felső tüzértanfolyamot is, továbbá gépészmérnöki oklevelet szerzett. 1883. november 1-jén hadnagyi megbízást kapott a 8. tüzérezrednél. Nagyszebenben, Innsbruckban, Bécsben szolgált. 1896. május 1-jén századossá, 1906. május 1-jén őrnaggyá (ekkor került Bécsbe, a tüzértörzskarhoz), 1909. november 1-jén alezredessé léptették elő. 1909 és 1912 között a bécsi hegyi tüzériskola parancsnoka volt. 1911-ben császári és királyi kamarás címmel tüntették ki. 1912-ben megkapta a Ferenc József-rend lovagkeresztjét. 1912. november 1-jén ezredessé léptették elő, 1912. december 20-én a budapesti 1. honvéd táborigádparancsnokává nevezték ki. Az I. világháború kitörésekor alakulatával először a szerb hadszíntérre került, majd 1914 végétől részt vett Galíciában, az Uzsokiszeres körüli harcokban. A kardokkal ékesített III. osztályú vaskoronarenddel tüntették ki. 1916. november 29-én vezérőrnaggyá léptették elő, egyben a 7. hadsereg tüzérségi parancsnoka lett. Szurmay Sándor hadügyminisztersége alatt, 1917-től a honvédtüzérség főfelügyelője lett 1918. november 1-jéig, Budapesten. Kitüntették még a Lipót-renddel, az I. és II. osztályú (német) vaskeresztrel. Az őszirózsás forradalmat követően az események hatására Bécsbe távozott, majd 1919-ben Szegeden csatlakozott Horthy Miklós Nemzeti hadseregéhez, ahol a tüzérség felügyelője lett. 1920-ban

altábornaggyá léptették elő, 1922-ben tüzérségi tábornoki rangban nyugdíjazták. 1920-ban, a Vitézi Rend megalakulásakor vitézzé avatták. 1926-tól a Vitézi Szék törzskapitánya, 1927 és 1944 között főkapitány-helyettese volt. **1941. OKTÓBER 26-ÁN DÍSZPOLGÁRRÁ VÁLASZTOTTÁK BALATONARÁCSON.** Az ünnepélyes avatáson Tímár József főjegyző ismertette a képviselő-testület határozatát, majd Bakos Lajos református lelkész átadta a díszoklevelet, vitéz Pataki Ferenc alkotását. Az ünnepeltet Schmidt Jenő főszolgabíró köszöntötte fel. Balatonfüredi lakása az egykori Apponyi M. utcában – ma Mikes Kelemen u. – volt.

VITÉZ HORVÁTH JÓZSEF nyug. tábornok. (1881 – 1945). Apja: Horváth György, anyja: Demeter Mária. Windt Jolánnal kötött házasságot. Árácson temették: Balatonarács, ótemető, református parcella.

VITÉZ KOCSIS JÁNOS. Egy alkalommal említik nevét, a Balatoni Kurir, 1943. április 29-én a következőket írta róla:

„...,különösen vitéz Kocsis János és neje. Több alkalommal jófajta füredi borral ajándékozta meg a lábadozó honvédeket, de küldött törülközőket, sőt egy rádiót is adományként eljuttatott a honvédekhez.”

VITÉZ KRASZNAY-SZULTZER LAJOS*
alezredes

(Soskut, 1884. január 11. – Balatonfüred, 1960. december 28.)

Apja: Szultzer János, anyja: Krasznay Irma.
Szabó Juliannával (*Veszprém*, 1887. november 18. – Balatonfüred, 1964. december 11.) kötött házasságot Budapesten, 1920-ban. ^[10]

1905-ben Pécsen a 19. honvéd gyalogezredben, mint hadnagy kezdte katonai pályáját

A háború elején főhadnagyi rangban volt. Sebesülése után 1915 elején a 309. gyalogezredhez került, mint zászlóaljparancsnok. A háborúban gyorsan emelkedett a ranglistán: 1915. január 1-én lett százados, 1920. november 1-én őrnagy, 1926. évben alezredes. Háborús kitüntetései: III. vaskoronarend, katonai érdemkereszt, ezüst Signum Laudis, kétszer bronz Signum Laudis, német vaskereszt stb. 1934. június 3.-án vitézzé avatták. Számos társadalmi és kulturális egyesületnek tagja. ^[3] 1938. március 6. – 1939. szeptember 1. között a Balatoni Szövetség igazgatója volt. Reaktiválása miatt lemondott tisztégéről. 1944-ben a balatonfüredi bevonulási parancsnokság - Ady. u. 39. sz., elhurcolt László család volt háza – vezetője volt, mikor összehívta a

levente kortól az 50 éves korig a község férfilakosságát. Előttük rövid beszédet mondott: „*Büszke vagyok arra, hogy maguk, mint jó hazafiak, mindnyájan megjelentek akkor, amikor a hazánk veszélyben van és önként jelentkeztek a most megalakuló balatoni zászlóaljba.*” A bevonulás alól csak hárman kaptak felmentést.^[37]

VITÉZ MARTON JENŐ, dr. ezredorvos (*Szentantalfa, 1868. – Auschwitz, 1944. augusztus 15.*) Apja: Marton Márton, anyja: Grósz Johanna. Boér Rózával kötött házasságot. 76 évesen hunyt el. Szőlőbirtokos, az I. világháborúban alezredesi rangot ért el.

Fia Vitéz Marton István (*Balatonfüred, 1921. december 2. – Bokod, 1945. január 22.*) az 1. gy.e. tizedese a második világháborúban hősi halált halt

VITÉZ NEMES NÁRAI NÁRAY ANTAL vezérkari tiszt, altábornagy. (*Ópázova, 1893. november 26. – Budapest, 1973. augusztus 3.*) A.n.: Horváth Rozália. Katonai szolgálatának kezdete: 1914. augusztus 1., rangfokozata: hadnagy (*gyalogsági*), a háború befejezésekor főhadnagy, 1927-ben vezérkari százados. 1934. november 1-én alezredessé léptetik elő. 1940. novembertől a Legfelső Honvédelmi Tanács vezértitkára, e tisztségében ténylegesen részt vett az ország sorsát alakító politikai döntések meghozatalában. 1929-ben és 1932-ben saját verseire írt dalaival megnyerte az országos dalpályázatot. Ő írta 1940-ben az Erdélyi indulót, és 1941-ben az Előre Bácskába! című indulókat, több harcászattal foglalkozó könyv szerzője. 1942-ig szolgálaton kívüli ezredes, 1942. május 1-től nyugállományú vezérőrnagy. Horthy feltétlen híveként 1942. március 1-jétől 1944. március 20-áig a Magyar Telefonhírmondó és Rádió Rt. elnöke, a nyilas hatalomátvételnél tisztségéről önként lemondott, a felajánlott gyorsadtest-parancsnokságát nem fogadta el, nyugállományba vonult. 1944. őszén a nyilasok harmadik körözése nyomán felesége balatonarácsi házában elfogták, majd Sopronkőhidára került, onnan Linzen át Mauthausenbe szállították. A tábor felszabadítása után visszautasította a Münchenben felajánlott Vöröskereszt magyar osztályának vezetését, visszatért Magyarországra. Hazatérése után letartóztatták és vizsgálati fogságba került. A vizsgálat hamar véget ért, 1945. október 8-án háborús bűncselekmény hiányában szabadon bocsátották, de a hatóság még hosszú ideig figyelte, személyi törzslapot vezettek róla. 1954-től a MÁV Magasépítő Vállalatnál helyezkedett el. Az 1956-os eseményekben nem vett részt, az 1960-ban megjelent visszaemlékezésében az alábbiakat vetette papírra:

„... Az ellenforradalmi események alatt, a munkástanácsok megalakulásakor semmivel nem törődve végeztem ott mérnöki munkámat 1956. november 25-ig. A Dunántúlon voltam, ott szaladtak ki a

disszidálókat hordó vonatok. Csak fel kellett volna lépnem rá. Nekem azonban egy érzésem volt, amit nem tudok szem elől téveszteni: ha öregen, megtörtén és gyógyíthatatlan betegen is magyar vagyok. Itt élek és itt halok meg.” ^[117]

VITÉZ PONGRÁCZ-BARTHA (GYÖRGY?) alezredes. 1921-ben egyik kezdeményezője volt a Balatonfüredi Járási Hitelszövetkezet megalapításának.

VITÉZ RÉPÁSSY BÉLA alezredes (1888. április 15. - U.B. 10/69.)

Apja: Répássy Béla, anyja Szottausch Zsuzsa. Engelbrecht Jolánnal (1902. június 4.) - apja: E. Károly, anyja: Sághegyi Ida Jolán - 1937. május 9-én kötött házasságot Balatonfüreden. ^[10] Tényleges katonai szolgálatának kezdete: 1907. 1934. május 1-én alezredessé léptették elő (Híradó csapat). „Tájékoztató a honvédség szervezetében levő összes fegyvernemekről és azok alkalmazásáról” c. értekezése 1940-ben jelent meg Balatonfüreden. (Iglói nyomda) 1940 novemberéig a balatonfüredi járási katonai parancsnokság vezetője volt, kezdeményezésére alakult meg a füredi Leventezenekar.

VITÉZ SOLBAI LŐRINC. Katonai szolgálatáról adatok nem maradtak fenn, sem Füredre való költözésének körülményeiről. A Balatonfüred c. lap, 1942. november 27-én közölte, hogy „...a helybeli Levente Parancsnokság hivatali altisztje november 23-án, Veszprémben elhunyt.” Balatonfüreden, a r. kat. temetőben temette el a családja.

VITÉZ SOMOGYI BÉLA, ifj., ügyvéd, gazdálkodó (Nagyvárad, 1894. december 4. – Balatonarács, 1965. május 6.)

Somogyi Béla földbirtokos és verebélyi Marssó Ilona fia. Középiskoláit a budapesti piarista főgimnáziumban végezte, egyetemi jogi tanulmányait pedig a budapesti Tudományegyetemen, Kielben és Drezdában folytatta. A háború kitörésekor megszakította tanulmányait, a debreceni Vilmos-huszárokhoz vonult be egyévi önkéntesnek. 1915-ben a szombathelyi 11. huszárezredhez helyezték át. Szolgált az orosz, román és az olasz harctéren, Assiagónál érte a fegyverszünet, főhadnagyi rangban szerelt le. Megkapta a bronz, az I. és II.o. ezüst vitézségi érmet, a III. o. katonai érdemkeresztet, a bronz katonai érdemérmét a katonai érdemkereszt szalagján kardokkal, valamint a Károly-csapatkeresztet.

Hazatérése után a fővárosban folytatta félbeszakított egyetemi tanulmányait, 1919. március 21-e után Szolnokra szökött, ahol belépett az alakulófélben levő Nemzeti hadseregbe. Részt vett a szajoli és a szolnoki csatákban, utóbbiból a Tiszán átúszva menekült meg. Román fogságba esett, öt hónapig tartották fogva. 1919. augusztusában szabadult, belépett a Nemzeti hadseregbe, ahol századosi rangfokozatot kapott. 1922-ben tett sikeres ügyvédi vizsgát, 1923-ban nyitotta meg budapesti ügyvédi irodáját. 1923. augusztusában Gömbös Gyulával részt vett a Fajvédő Párt megalapításában, 1925-ben a letenyei kerületben tartott időközi választáson a fajvédő programmal képviselővé választották, de 1926-ban már nem választották újra. 1930-ban kötött házasságot Hüttenberger Katalinnal. A letenyei kerület 1931-ben ismét országgyűlési képviselővé választotta, immár pártonkívüli programmal. Tagja volt az Úriklubnak, továbbá a húszas-harmincas években a Földreform Szövetség ügyésze is volt. Balatonfüreden az apja 1919-es birtokszerzését követően fordult elő. 1931. október 19-én, és 1933. április 12-18. között Gömbös Gyulát is vendégül látta. A II. világháborút követően a Somogyi család még itt lakott, ő is itt élt haláláig a Tamás-hegyen. Tüdőérrögösödésben hunyt el Balatonarácson, a katolikus temetőben helyezték örök nyugalomra. Feleségét 1965. május 8-án temették mellé.^[10]

VITÉZ TAKÁCS LÁSZLÓ okl. mérnök. *(Budapest, 1896. – Budapest, 1945. február 5.)* Cholnoky Jenő dr. első házasságából született lányával, Ilonával *(Budapest, 1903. június 15., a.n.: Barrois Petronella)* kötött házasságot Budapesten 1928. június 2-án. Balatonarácson volt házuk. 1926-tól a Budapesti Mérnöki Kamara rendes tagja, lakcíme: Budapest, VII, Ilka-u. 26. A második világháború utolsó hónapjait Arácsról felköltözve Budapest, Margit krt. 43. sz. alatti lakásukban töltötték, az épület robbanás következtében összeomlott, mindketten meghaltak.

M: A magyar tagosítások az utolsó negyedszázadban. *(Geodéziai Közlöny 1934/11–12. szám)*

VITÉZ ÚTCZÁS KÁROLY *(Petrozsény, 1886. 01. 18. – Balatonfüred, 1945. március 28.)*

Nyugalmazott százados, szőlőbirtokos.

Petrozsényban végezte középiskoláit, majd Bécsben tanfolyamot végzett. Azután Kassára a 34. cs. és kir. gy. e.-hez került és ott érte a háború. Az orosz- és olasz frontokon 49 havi szolgálatot teljesített, mely idő alatt minden ütközetben részt vett az ezreddel. 1923-ban saját kérelmére, mint százados nyugalomba vonult. Vitézzé 1924-ben avatták.

1932. november 15-én járási vitézi hadnagy helyettesévé, 1934. szeptember 1-jén pedig járási vitézi hadnaggyá nevezték ki. Kitüntetései: 2 ízben ezüst és bronz Sygnum Laudis a kardokkal, kor. Arany é. K. a kard. A vit. É. Szalagján., Károly csk. II. o. német vask. Nyugalomba vonulásától arácsi szőlőbirtokán, gazdálkodik. ^[3] Utczás Károly neve szerepel a II. világháború füredi áldozatainak névsorában. Az oroszok bevonulása után feleségével együtt megölték. ^[10] Tamás-hegyi házuk később Déry Tibor nyaralója lett.

VITÉZ TÓTH KÁROLY: n.a.

1941-ben a helyi Levente Egyesület vezetőségének tagja volt.

VITÉZ NEMES VÖRÖS JÁNOS

(Csabrendek, 1891. márc. 25. - Balatonfüred, 1968. júl. 23.)

Vezérezredes, vezérkari főnök, honvédelmi miniszter. A gimnázium első öt osztálya után a traisskircheni tüzérségi hadapródiskolát végezte el, majd 1911-ben zászlóssá avatták és a Monarchia közös hadseregében szolgált. Az I. világháborúban az orosz, majd az olasz fronton harcolt. A Hadiakadémia elvégzése után a szombathelyi hadtestnél vezérkari tiszt. 1928-ban a

Honvédelmi Minisztériumba került, majd a Hadiakadémia harcászat tanára. 1941-től a Honvéd Vezérkar Főnökség hadműveleti csoportfőnöke, ahonnét a Honvédelmi Minisztérium anyagi főcsoportfőnökségéhez került, majd altábornagyi rangot kapott és a székesfehérvári II. hadtest parancsnoka lett. 1944. ápr. 19-től 1944. okt. 16-ig vezérezredes, a Honvéd Vezérkar Főnöke. A nyilas hatalomátvétel után Kecskemétre menekült, ahol egy ferences kolostorban bujkált. Az orosz hadsereg bevonulása után Moszkvába került, tagja lett az ott tárgyaló magyar bizottságnak. 1944. dec. 22-től 1945. nov. 15-ig az Ideiglenes Nemzeti Kormány honvédelmi minisztere. 1945. jan. 20-án az Ideiglenes Nemzeti Kormány küldöttségének egyik tagja, aláírója a moszkvai Fegyverszüneti Egyezménynek. 1946. szept. 1-ig még a honvédség vezérkari főnöke, majd ezután saját kérésére nyugdíjazták. 1949. márc. 25-én hűtlenség vádjával, mint amerikai kém letartóztatták és 1950 júliusában a katonai bíróság titkos perben életfogytiglani börtönre ítélte. Az 1956-os forradalom alatt szabadult a váci börtönből. Balatonfüredi házában teljes visszavonultságban élt, betegen és nagy szegénységben érte a halál. ^[73] A veszprémi Alsóvárosi temetőben nyugszik.

Az 1944-es kiugrási kísérletben betöltött szerepe sokáig megosztotta a róla kialakult véleményeket, értékeléseket:

A kiadott 1. sz. hadparancsában fegyverszünetre szólította fel a magyar katonai egységet a szovjet haderő elleni harcban, de annak végrehajthatóságában maga sem bízott. „4. A csapatok álljanak át teljes felszereléssel és fegyverzettel az oroszokhoz.” Többen azért támadták, mert Horthy Miklós kormányzó nevében kiadott parancs után elérhetetlenné vált, az ingadozó egységek megerősítést nem kaptak, mert Vörös János vezérezredes tájékoztatta a palotában történekről a közismerten németbarát beosztottjait, helyettesét László Dezső altábornagyot és Nádas Lajos ezredest, akik szorgalmasan továbbították az információkat a németekhez és a már előkészületeket folytató nyilasokhoz.^[80]

Nevelt fia, Vörös Tibor^[79], „Tibi bácsi” - maga is katonatiszt volt - az akkori eseményekről így emlékezett 1976-ban:^[78]

Lényegében sok választási lehetősége nem maradt, a hadvezetésben, mint módszerben német párti volt ugyan, de a kormányzó iránt mindig is lojális maradt. Tisztában volt a kiadott parancs következményével, s azzal is, ha Budapesten marad, akkor életét is veszélyezteti.

ARÁCSI HŐSÖK

ÉS EMLÉKEIK

BALATOARÁCS KÖZSÉG HŐSI HALOTTAI 1914-1918.

CS. ÉS KIR. 48. SZ. GYALOGEZRED (Nagykanizsa)

BERTA JÓZSEF földműves, tizedes, elesett az orosz harctéren 1917 decemberében.

HORVÁTH JÓZSEF földműves, népfölkelő a cs. és kir. 48. gyalogezredben. Elesett 1916. augusztus 18-án a St. Katharina körüli csatatéren, az osztrák tengermelléken.

KOVÁCS JÓZSEF földműves, szakaszvezető, meghalt 1919. március 17-én a szibériai Petropavlovskban.

MÉSZÁROS KÁROLY földműves, címzetes őrvezető, elesett 1915. 07. 5-én.

PETŐ JÓZSEF földműves, gyalogos a cs. és kir. 48. gyalogezredben, elesett Galíciában 1915. június 13-án.

M. KIR. 20. SZ. GYALOGEZRED (Nagykanizsa)

BLUMENFELD VILMOS kocsáros, népfölkelő a m. kir. 20. honvéd gyalogezredben, elesett az orosz fronton 1915. március 9-én.
Apja: Blumenfeld Ignác, anyja: Weintraub Johanna. Kohn Fridával kötött házasságot.

MÉSZÁROS IMRE földműves, népfölkelő, elesett az orosz fronton 1916. december 2-án.

SZABÓ GÁBOR földműves, gyalogos a m. kir. 20. honvéd gyalogezredben, elhunyt az olaszországi S. Pietro Nornaticoban, 1919. (?) február 1-jén.

*

KISS SÁNDOR földműves, népfölkelő a **cs. és kir 12. gyalogezredben**, elesett a galíciai Zaskow melletti csatatéren 1915. augusztus 27-én.

BAJOMI JÓZSEF földműves, meghalt az orosz fronton 1917 decemberében.

ŐRY IMRE testvérével együtt vonult be frontszolgálatra. Édesapjuk, Őry Imre volt községi bíró, elismert szőlő- és földbirtokos, ki boraival több díjat is nyert. Jótékonyására jellemző, hogy az egyház részére két és fél millió koronát adományozott. Felesége néhai Komáromy Julianna.

VARJAS ISTVÁN földműves, elesett a szerb fronton 1914. szeptember 15-én.

Akikről nincs bővebb adat:

BOGNÁR ISTVÁN

KOLLINGER

ŐRY GYULA

GÉSZ LAJOS

LAJOS

ŐRY LAJOS

KISS GÁBOR

MÁTYÁS GYULA

SZABÓ SÁNDOR

MÁTYÁS IMRE

SZALAI IMRE

Akinek neve nem szerepel az emlékoszlopon,
de Arácon lett eltemetve:

MESTER JÓZSEF (1888 – 1914)

Az első világháború azon kevés hősi halottai közé tartozott, kinek holttestét hazai földben temethették el a hozzátartozók, maradványait nem Galícia vagy Ukrajna jeltelen tömegsíriái őrzik. Sírkövének felirata:

„Itt nyugszik a haza védelmében kapott sebesülése következtében hősi halált halt Mester József, a 19. cs. és kir. gyalogezred vitéze. Meghalt reményteljes életének 26. évében, 1914. december 1-én. Béke drága poraira! Míg éltél, szerettünk, míg élünk, nem feledünk.”

Mester József sírköve az arácsi temetőben

ARÁCS KÖZSÉG ELSŐ
VILÁGHÁBORÚS ÁLDOZATAINAK
EMLÉKOSZLOPA

Korabeli képeslap a felavatott háborús emlékoszlopról

Emlékmű (Arács, Hősök tere)

Balatonarács hősi halottjai:
1914-1918.

BAJOMI JÓZSEF, BERTA JÓZSEF, BLUMENFELD VILMOS, BOGNÁR ISTVÁN, GÉSZ LAJOS, HORVÁTH PÁL, KISS GÁBOR, KIS SÁNDOR, KOLLINGER LAJOS, KOVÁCS JÓZSEF, MÁTYÁS GYULA, MÁTYÁS IMRE, MÉSZÁROS IMRE, MÉSZÁROS KÁROLY, ŐRY GYULA, ŐRY IMRE, ŐRY LAJOS, PETŐ JÓZSEF, SZABÓ GÁBOR, SZABÓ SÁNDOR, SZALAI IMRE, VARJAS ISTVÁN.

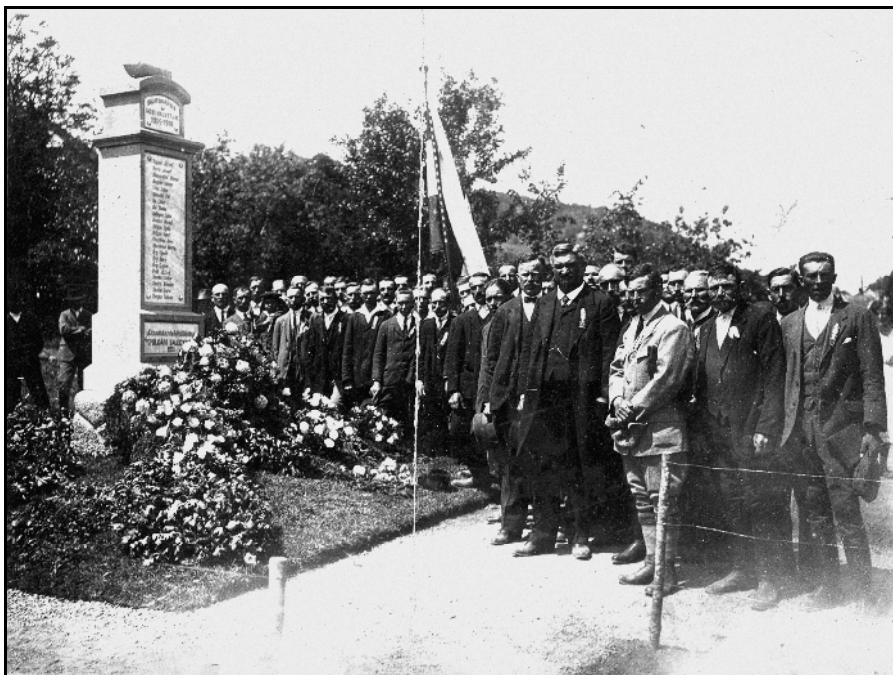
A Dalegylet állíttatta közadakozásból a Hősök emlékoszlopát, amelyet 1923. május 21-én lepleztek le. Az avató beszédet Rubint Dezső^[64] altábornagy tartotta. Készítette: Fehéri Sándor alsóörsi kőfaragó.

Az emlékoszlop részletei

Arácsi hősök fényképes emlékei a Hősök oszlopán

Az emlékmű avatásán készült felvétel

„Az arácsi Hősök emlékművét hamarabb avatták fel, mint a füredit. A Polgári Dalegylet, amely közadakozásból állíttatta a Fehéri Sándor alsóörsi kőfaragó által elkészített emlékoszlopot, 1923. május 21-én tartotta az avatóünnepélyt. Kátay István, a dalegylet elnöke leleplezte, Fejes Sándor községi bíró pedig átvette az emlékművet. Rubint Dezső altábornagy beszélt a balatonarácsi katonákról, akik a világháború kitörésekor a 48. és a 20. honvéd gyalogezred és a 11. és 6. honvéd huszárezred zászlói alatt gyülekeztek. A 14. és 41. honvéd gyaloghadosztály és a 6. és 5. honvéd lovashadosztály kötelékében vonultak harcba. A gyaloghadosztályok az orosz harctéren küzdöttek, részt vettek a kraszniki és a komarovi csatában. A gorlicei áttörés után a 41. hadosztály a polesiai mocsarakig szorította vissza az oroszokat, a 14. hadosztály pedig Podólia határáig nyomult előre. A lovas hadosztályok a Dnyeszter mentén és Bukovinában harcoltak, a Bruszilov-offenzíva után a kárpáti kapukat őrizték. 1917-ben a gyaloghadosztályokat az olasz harctérre vitték, a 14. Görzzel szemben, a 41. pedig a Comeni-karszton védte a vonalakat. Részt vettek az isonzói, piavei csatában, az 1918. október 24-én megindult olasz offenzíva 7 napos csatájában. A 6. lovashadosztály Tirol havasain, az 5. Ukrajnában harcolt.”^[108]

BALATONARÁCSI HADVISELTEK

KARAY LAJOS (*Gárdonyi, 1883 – Balatonarács, 1954. 02. 02.*)^[10]

Ny. csendőrtiszthelyettes. Tényleges katonai szolgálatát a volt cs. és kir. 69. gy. e.-nél töltötte le s utána 1908-ban a csendőrség kötelékébe lépett. Itt a Fehérmegyei csendőr-kerületben szolgált és 1927-ben több elismerés után nyugalomba vonult. Azóta Balatonarácscon él. 1929-től főparancsnoka a tűzoltótestületnek. Községi képviselő, a NEP körzeti titkára, 4 évig volt leveletoke a községben. Vezetése alatt a tűzoltótestület 1933-ban a körzeti versenyen II. helyre került.^[3]

KORONCZAY JÓZSEF, róm. kat. tanító

Peremartonban született 1897-ben. Középiskoláit Balatonfüreden és Csáktornyan végezte. 1916-ban. Oklevelének megszerzése után, 1916-ban a zalamegyei Arács községben kezdte meg pályáját az Erzsébet állami szeretetházban. 1917-ben bevonult a 31. gyalogezredhez és az orosz fronton harcolt, mint tartalékos zászlós. 1920-ban került Nagypécselyre és azóta ott működik. Körjegyzőségi leventefőoktató, a helybeli Leventeegyesület elnöke, a Gazdakör jegyzője,

kultúrelőadásoknak hivatott rendezője. Iskolaszéki jegyző, a Polgári Lövészegylet lövészkapitánya, ismétlődő tanfolyamok rendezője és az ismeretterjesztő előadások előadója.^[60]

KOVÁCS KÁROLY

1914. november 8-án kelt szárnyra a hír, hogy Kovács Károly balatonarácsi gazdálkodó és bérkocsis hőiesen küzdve súlyosan megsebesült, a frontkórházban hősi halált halt. Illő módon adózott emlékének az elesett családja és Balatonarács hazafia polgársága. Mint rövidesen kiderült, Kovács Károlynak tévesen keltették halálhírét, a tévedést a névazonosság okozta, felesége semmilyen értesítést sem kapott férje elestéről. Beigazolódtott egy régi közmondás: Akinek halálhírét költik, sokáig fog élni. Kovács Károly a rendelkezésre álló adatok alapján túlélte a világháború csatáit és megpróbáltatásait, egészségesen tért haza.

TÓTH SÁNDOR (*Ötvöskónyi, 1884 -*)

Református kántortanító, oklevelet 1905-ben Csurgón szerzett. 1905 szeptembere óta, mint kántortanító Balatonarácscon működött. A háborút a 19.

h. gy. e. és 306. gy. e. kötelékében a szerb, majd az orosz frontokon harcolta végig, s mint t. hadnagy szerelt le. Kitüntetései: II. o. ezüst v. é. Károly csk. Koronás vas é. K. Az Iskolán kívüli népművelés vezetője. Községi képviselő. 1908-tól a Hangya ügyvezetője, a Dalegyelet alapítója, szőlőbirtokos. Borkiállításon 1933-ban ezüstérmet nyert. Felesége Csepeli Kornélia, 3 leányuk van. ^[3]

VITÉZSÉGI ÉREMMEL KITÜNTETVE

PATÓCS JÁNOS vendéglős. (*Nagyszalonta, 1883 -*)

Iskolái után a kereskedői pályára lépett és Alberti-Irsán, mint bejegyzett bor- és termény árukereskedő működött. 1923-ban telepedett le Balatonarácson, ahol vezeti jóhírű vendéglőjét és nyolc szobából álló szállóját. Háború alatt a tábori csendőrségen teljesített szolgálatot, ahol súlyos reumát szerzett és ma annak rokkantja. Az I. és II. o. ez. V. é. Koronás ezüst érd. K., koronás vaséremkereszt tulajdonosa. Községi képviselő, NEP választmányi tagja. ^[3]

BALATONFÜREDEN/BALATONARÁCSON

ELHUNYT, VAGY ELTEMETETT KATONATISZTEK

Balatonfüreden hunyt el:

FARKAS FERENC vezérőrnagy

1891. július 28-án született Apatinban. A kassai császári és királyi gyalogsági hadapródiskola elvégzése után 1910-ben zászlós és a szabadkai császári és királyi 86. gyalogezredben kap beosztást. 1913-ban előléptetik hadnaggyá. 1920 után századparancsnok a székesfehérvári 3. honvéd gyalogezredben. 1938-ban a Honvédelmi Minisztérium határszolgálati ügyosztályának főnöke ezredesi rendfokozatban. 1941-ben a munkácsi 8. Határvadász dandár parancsnoka vezérőrnagyi rendfokozatban. 1942-1943-ig a Honvéd Levéltár parancsnoka. 1944. április 1-én nyugdíjba vonul. 1970. július 1-én halt meg Balatonfüreden.

Főbb kitüntetése: Bronz Koronás Érdemérem hadiszalagon kardokkal. ^[76]

nemes moldovai PALETA GÉZA tü.ezredes ^[132]

(1898. május 06. – Balatonfüred, 1977.)

1898-ban Verseczen (Temes vm.) született. Katonatiszti családban nevelkedett, édesapja (?) Moldovai Páleta Jenő ezredes. Már gyermekkorától a katonai hivatásnak szentelte életét. A katonai al- és főreáliskolát, majd ezt követően a volt Császári és Királyi Műszaki Akadémiát kiválóan elvégezve 1916. augusztus 18-án hadnaggyá avatták. A 18 éves fiatal tiszt harctéri beosztásban a 134. Tábori Tüzérezrednél, majd a volt cs. és kir. 4. Hegyi

Tüzérezrednél teljesített szolgálatot és ennek során több magas katonai kitüntetésben részesült. Már 1917-ben főhadnaggyá léptették elő. 1918 novemberétől 1919 októberéig tartó olasz hadifogságát követően a Budapesti Tüzérezrednél teljesített szolgálatot. Különféle szaktanfolyamok végeztével 1926-ban századossá lépett elő, majd 1936-ban vezérkari törzstiszti vizsgát tett. 1937-ben őrnagy. 1938 áprilisától 1941 júniusáig vezérkari próbaszolgálatot teljesített a HM Vezérkarnál.

1940 őszén az ő vezetésével a HM. 7/m. (műszaki) osztály és az erősítési részleg szakembereiből ötfős szemlebizottságot küldtek ki a németek által elfoglalt Maginot-vonal és a belga erődrendszer tanulmányozására.

Észak-Erdély 1940. évi visszatérését követően kezdődött meg a hadapródiskolák szervezése és a legfelsőbb döntés Nagyváradot jelölte meg a tüzérségi hadapródiskola létesítésére a korábbi, 1898-ban létesített honvéd hadapródiskola épületegyüttesében. Az 1940-ben alezredessé előléptetett moldovai Paleta Gézát nevezték ki 1941. június 9-től a m. kir. "Gábor Áron" Honvéd Tüzérségi Hadapródiskola parancsnokának. E minőségében hatalmas munkával, a rendelkezésére álló erők és eszközök céltudatos összpontosításával, a tervezési és kivitelezési munkák összehangolt szervezésével elérte, hogy 22 évi román megszállást követően a leírhatatlanul lepusztult állapotban hátrahagyott iskola épületei és legfontosabb létesítményei rendbe hozva, kitakarítva és a tüzér kiképzéshez elsődlegesen szükséges létesítményekkel kiegészítve fogadhatták szeptember 26-án elsőként bevonuló I. és II. éves hadapródokat. A szolgálatátételre érkező kiképző és tanár tisztek, tiszthelyettesek és kiszolgáló legénység célirányos munkába állításával biztosította a tanév oktatási, kiképzési és nevelési munkájának megkezdését.

Az iskola parancsnokaként az építkezések tervszerű folytatásával, újszerű kiképzési berendezések létesítésével, az oktatás színvonalának folyamatos javításával az iskolát a tüzér tisztképzés korszerű bázisává fejlesztette. E munka elismeréseként 1942. szeptember 30-án ezredessé léptették elő.

1944. június 9-én a parancsnokságot átadva harctéri beosztását foglalta el, majd 1945. május 2-án amerikai hadifogságba került, itthon halálhírét keltették, emiatt felesége öngyilkos lett, férje volt szolgálati helyén, Sümegen temették el. *(Az iskola oktató-nevelő munkáját 1944 év második felétől kezdődően a háborús események alapvetően befolyásolták. 1944 szeptemberében az iskola áttelepült a Dunántúlra, Kőszegre, majd Sümegre és a mellette lévő Csabrendekre.)*

Fogságbaesése után az amerikai felügyelet alá tartozó pockingi hadifogolytábor magyar parancsnokaként szolgált. A felajánlott amerikai

ajánlatot nem fogadta el, 1946 tavaszán hazatért Magyarországra, ezzel katonai pályafutása is véget ért.

A kialakuló új rendszer nem tartott igényt munkabíráására, szervezőképességére, sőt nem kerülhette el - mint volt vezérkari tiszt és magas beosztású harctéri parancsnok - a méltánytalan meghurcoltatást sem: 1947-1948 körül koncepciós eljárást indítottak ellene és lefokozták. (Az állítólagos rosszindulatú vád szerint egy meg nem nevezett községben az orosz csapatokat váró polgári tömegbe lövetett.)

Balatonfüreden telepedett le, mint cipész-segéd. Később könyvelőként dolgozott, majd a Marina szállodában helyezkedett el.

Paleta Gézát 1990-ben rehabilitálták, visszakapta tiszti rangját. 1977-ben hunyt el Balatonfüreden. Egykori bajtársai és tanítványai rendszeresen megkoszorúzzák volt parancsnokuk füredi sírját.

Kitüntetései (nem teljes)

Magyar Érdemrend a csillaggal, Albrecht főherceg tábornagy emlékjel, Katonai érdemérem a katonai kereszt szalagján a kardokkal, III.o. Katonai érdemkereszt, Károly csapatkereszt, I.o. Ezüst Vitézségi Érem, Hadiérem, Hadidíszítmény kardokkal, Különös dicsérő elismerés.

PALETA GÉZA-DÍJ

„Mi volt tűzér hadapródok, a példamutatóan következetes, szigorú fegyelmet tartó és követelő, de rólunk messzemenően gondoskodó és apai szeretettel féltő parancsnokot ismertük meg. Olyan parancsnokot, akit tiszteltünk, akit rajongásig szerettünk, és aki mindig követendő példaként áll előttünk.

Emlékét - fél évszázad multával sem feledve - e díj alapításával kívánja a Paleta Géza Emlékbizottság megőrizni.”

A **PALETA GÉZA EMLÉKBIZOTTSÁG** a hajdani nagyváradi m. kir. "Gábor Áron" Honvéd Tüzérségi Hadapródiskola első parancsnoka, nemes moldovai Paleta Géza tűzér ezredes emlékének megőrkítésére 1999-ben alapított Díjat: a díszdobozban elhelyezett gravírozott arany pecsétgyűrűt és a díszes mappát, amely tartalmazza Paleta Géza katonai életrajzát, fényképét és az adományozási okiratot.

A díjat a szabályzat szerint az a tiszti esküt aláírt végzős hallgató kapja, aki a légvédelmi tűzér elméleti és gyakorlati tantárgyak valamint a sport terén a legkiemelkedőbb összesített eredményt éri el. Az Emlékbizottság (alapító) vezetője: v. Horváth Gyula alezredes, a Nagyváradi m. kir. "Gábor Áron" Honvéd Tüzérségi Hadapródiskola Bajtársi Kör elnöke

TEMESSY MILÁN altábornagy (? 1885?. – *Balatonfüred, Szanatórium, 1944. november 25.*) R.kat., apja: Szekulics Milutin, anyja: Pránits Olga. Tornay Etelkával kötött házasságot. Lakás: Bp. Bélrákban huny el, 59 éves korában.

Balatonarácson temették el:

nemes

MICHNAY ^[81] **GÉZA KÁROLY**
ny. áll. tábornok (*Gyulafehérvár, 1886? július 14. – 1977*)

Apja Michnay Lajos, anyja Loehér Emília. Horváth Ilonával (Felső-szentmárton, 1895. december 9., apja: Horváth Miklós, anyja: Marzsó Margit Hermina) 1935. október 5-én kötött házasságot Csopakon. ^[10]

A katonai sematizmus adataiban születési időpontja: 1885. július 14., ezzel szemben a sírkövön feltüntetett időpont 1886.!

Tényleges katonai szolgálata megkezdésének időpontja: 1906. augusztus 18.

1915. július 1-től századosi rangfokozatban a 4. tábori ágyúezrednél teljesített szolgálatot. 1923. április 1. és 1924. január 1. között tényleges katonai szolgálata megszakítva. 1927-ben már alezredes, a kecskeméti 5. honvéd tüzérezrednél osztályparancsnok. Az 1930-as évek elején a Ludovika Akadémia tanára, ettől kezdve használta a „nemes” előnevet. 1938-ban ezredessé léptették elő, 1940. szeptember 1-től nyugállományú altábornagy. ^[82] A második világháború alatt – harcoló csapatoknál nem teljesített szolgálatot – nyugállományú katonatisztként továbbra is aktív maradt, mert nyugállományú vezérőrnaggyá léptették elő, 1945 elején amerikai hadifogságba esett.

„...A II. magyar hadtest tágabb törzsét családtagjaikkal, némi legénységgel Németországba telepítették, a bajorországi Mitterteich, Tirschenreuth helységekbe Michnay nyugállományú vezérőrnagy parancsnoksága alatt. Ide települtek a Ludovika Akadémia végzős hallgatói és egy tüzérosztály is. Az említett helységekbe 1945. 03. 21-én vonultak be az amerikai csapatok.” [83]

RADDA KÁROLY ezredes [84]

*(1896. július 9. – Balatonfüred,
1946. augusztus 24.)*

Csendőrségi gazdasági tiszt.
Tényleges szolgálatát 1921.(?)
július 1-én kezdte meg, 1942-ben a
sematizmus adatai szerint őrnagyi
rangfokozatot ért el. Budapestről
Balatonfüredre gyógykezeltetése
céljából érkezett, itt is halt meg.
Életrajzi adatairól bővebb adatok
ismeretlenek. Talán akaratának
megfelelően, felesége Arácon
temettette el. Az első világháború
alatti tevékenységéről adatok nem
ismertek.

